

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά
και Επενδυτικά Ταμεία

Κυπριακή Δημοκρατία

Διαρθρωτικά Ταμεία
της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κύπρο

ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ 2017

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και
Επενδυτικά Ταμεία 2014-2020

Αύγουστος 2017

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Προοίμιο	3
ΜΕΡΟΣ I: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ (ΕΔΕΤ)	4
1. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ.....	4
2. ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΞΥΠΝΗ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΕΔΕΤ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ, ΙΔΙΩΣ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΑ ΚΑΘΟΡΙΣΘΕΝΤΑ ΟΡΟΣΗΜΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ.....	12
3. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΤΥΠΩΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ	31
4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΔΕΤ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ) ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΤΕΠ).....	55
5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Ή ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΣΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	61
6. ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ, ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΤΑ ΕΔΕΤ	70
7. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΟΥ ΕΠΙΤΕΥΧΘΗΚΕ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ	74
8. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 5 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ	76
9. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΔΕΤ	81
ΜΕΡΟΣ II: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ	86
10. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝ	86
ΜΕΡΟΣ III: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 111 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΟΒΛΗΘΟΥΝ ΤΟ 2017 ΚΑΙ ΤΟ 2019.....	91

11. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΡΟΣΤΕΘΟΥΝ, ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	91
11.1. Πρόοδος της εφαρμογής της ολοκληρωμένης προσέγγισης της εδαφικής ανάπτυξης, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης περιφερειών που αντιμετωπίζουν δημογραφικές προκλήσεις και μόνιμα ή φυσικά προβλήματα, της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος.	91
11.2. Πρόοδος της υλοποίησης των δράσεων για την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους και των δικαιούχων να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν τα Ταμεία.	92
11.3. Πρόοδος της εφαρμογής διαπεριφερειακών και διακρατικών δράσεων.	93
11.4. Πρόοδος της εφαρμογής των μέτρων για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια ή στοχευόμενων ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας, διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού, με ειδική μέριμνα για τις περιθωριοποιημένες κοινότητες και τα άτομα με αναπηρίες, τους μακροχρόνια ανέργους και τους νέους χωρίς επαγγελματική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των χρησιμοποιούμενων χρηματοδοτικών πόρων.....	94

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Η παρούσα Έκθεση Προόδου της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 της Κύπρου διέπεται από το άρθρο 52 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και καταρτίζεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Παράρτημα Ι του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2015/207 της Επιτροπής «Υπόδειγμα της Έκθεσης Προόδου».

Καταρτίσθηκε σε συνεργασία με τις Διαχειριστικές Αρχές των Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη», «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή», «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης» και «Θάλασσα» της περιόδου 2014-2020, υπό τη γενική ευθύνη και εποπτεία της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ).

Σύμφωνα με τις πρόνοιες των παρ. 1 και 2 του άρθρου 52 Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο υλοποίησης της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2016 και ειδικότερα πληροφορίες σχετικά με:

- α) τις αλλαγές στις επενδυτικές ανάγκες της Κύπρου από τη σύναψη της ΣΕΣ τον Ιούνιο 2014·
- β) την πρόοδο προς την επίτευξη της στρατηγικής της Ένωσης για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καθώς και των ειδικών ανά ταμείο αποστολών, μέσω της συμβολής των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) στους επιλεγμένους θεματικούς στόχους, ιδίως όσον αφορά τα καθορισθέντα ορόσημα στο πλαίσιο επιδόσεων για κάθε πρόγραμμα και τη στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής·
- γ) το εάν έτυχαν εφαρμογής σύμφωνα με το καθορισθέν χρονοδιάγραμμα, τα μέτρα που ελήφθησαν για την τήρηση των εφαρμοστέων εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων, που διατυπώνονται στη ΣΕΣ και δεν είχαν ικανοποιηθεί κατά το χρόνο έγκρισής της·
- δ) την εφαρμογή των μηχανισμών για τη διασφάλιση του συντονισμού μεταξύ των ΕΔΕΤ και άλλων ενωσιακών και εθνικών μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής και με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)
- ε) την εφαρμογή της ολοκληρωμένης προσέγγισης της χωρικής ανάπτυξης·
- στ) τα μέτρα που ελήφθησαν για την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους και των δικαιούχων να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν τα ΕΔΕΤ·
- ζ) τις δράσεις που αναλαμβάνονται και την πρόοδο που επιτυγχάνεται όσον αφορά τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης για τους δικαιούχους·
- η) το ρόλο των εταίρων κατά την εφαρμογή της ΣΕΣ·
- θ) μια συνοπτική παρουσίαση των μέτρων που λαμβάνονται σε σχέση με την εφαρμογή των οριζόντιων αρχών και στόχων πολιτικής για την υλοποίηση των ΕΔΕΤ.

ΜΕΡΟΣ Ι: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ (ΕΔΕΤ)

1. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

α) Γενική περιγραφή και αξιολόγηση των αλλαγών στις αναπτυξιακές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένης περιγραφής των αλλαγών στις αναπτυξιακές ανάγκες που εντοπίζονται σε νέες σχετικές ειδικές για κάθε χώρα συστάσεις οι οποίες εκδίδονται βάσει του άρθρου 121 παράγραφος 2 και του άρθρου 148 παράγραφος 4 της Συνθήκης.

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) για την περίοδο 2014-2020, ως το στρατηγικό έγγραφο προγραμματισμού της αξιοποίησης των πόρων που παραχωρούνται στην Κύπρο από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) 2014-2020, προωθεί την υιοθέτηση ενός νέου και βιώσιμου αναπτυξιακού μοντέλου για την Κύπρο. Η ανάλυση αναγκών της Κυπριακής οικονομίας που περιλαμβάνεται στη ΣΕΣ συνάδει με τις πρόνοιες του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος της Κύπρου για τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» στα αντικείμενα που εμπίπτουν στο πεδίο επιλεξιμότητας των ΕΔΕΤ. Οι δύο βασικές διαστάσεις στις αναπτυξιακές ανάγκες της Κύπρου καλύπτουν αφενός τις διαρθρωτικές αδυναμίες της Κυπριακής οικονομίας και αφετέρου την οικονομική κρίση και τις επιπτώσεις της. Σε αυτό το πλαίσιο, οι κύριες προκλήσεις και αναπτυξιακές ανάγκες που αντιμετωπίζει η Κυπριακή οικονομία κατά την περίοδο 2014-2020 συνοψίζονται στα εξής σημεία:

- 1. Αντιμετώπιση του προβλήματος της μειωμένης ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.**
- 2. Παραγωγική αναδιάρθρωση της οικονομίας μέσω της αλλαγής προσανατολισμού του συστήματος Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΤΑΚ) προς την κατεύθυνση της σύνδεσής του με την πραγματική οικονομία, ιδιαίτερα σε τομείς που η χώρα παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα όπως ο τουρισμός, η ενέργεια, η γεωργία, οι κατασκευές, οι μεταφορές, η υγεία και η τεχνολογία τροφίμων.**
- 3. Ενίσχυση του πρωτογενή τομέα παραγωγής** σε τομείς και κλάδους που η χώρα παρουσιάζει πλεονεκτήματα και ποιοτικά προϊόντα προς εξαγωγή, όπως αλιεία, υδατοκαλλιέργειες, αγροτική παραγωγή, βιομηχανία τροφίμων, μεταποίηση προϊόντων πρωτογενούς τομέα παραγωγής κλπ.
- 4. Αντιμετώπιση της ραγδαίας αύξησης της ανεργίας και των κινδύνων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.**
- 5. Ανάγκη περαιτέρω συμμόρφωσης του εκπαιδευτικού συστήματος προς τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.**
- 6. Αντιμετώπιση των προβλημάτων προσβασιμότητας της χώρας από και προς το εμπορικό κέντρο της Ευρώπης, περιλαμβανομένης της διασύνδεσής της με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), και προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.**
- 7. Η εξασφάλιση συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της αντιμετώπισης των οξυμμένων επιπτώσεων/συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.**

8. **Αντιμετώπιση των προβλημάτων υποβάθμισης του δομημένου περιβάλλοντος και καταπόνησης του αστικού περιβάλλοντος**, μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στους τομείς βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, αγροτικής ανάπτυξης και αλιευτικών περιοχών.

9. **Ανάγκη εκσυγχρονισμού και βελτίωσης της Οργάνωσης του Δημόσιου Τομέα.**

Παράλληλα, **σημαντικές είναι οι προκλήσεις** που αντιμετωπίζει η Κυπριακή οικονομία σχετικά με τις προοπτικές ανάπτυξης που παρουσιάζονται **στον τομέα της γαλάζιας οικονομίας**. Ειδικότερα, η εν δυνάμει ύπαρξη σημαντικών ωφελειών από την αξιοποίηση των υπό έρευνα φυσικών πόρων στον τομέα των υδρογονανθράκων, μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση του ενεργειακού ισοζυγίου της χώρας αλλά και ολόκληρης της οικονομίας. Αν και η ανάπτυξη σχετικών υποδομών αξιοποίησης των κοιτασμάτων υπερβαίνει κατά πολύ τους πόρους που χρηματοδοτούν την πολιτική των ΕΔΕΤ, εν τούτοις η επένδυση μπορεί να αποκτήσει δυναμική στο βαθμό που οι σχετικές έρευνες αποκαλύψουν επαρκή όγκο αποθεμάτων, που να δικαιολογεί τη σκοπιμότητα και τη βιωσιμότητα δραστηριοτήτων εξόρυξης και δημιουργίας κατάλληλων υποδομών εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων. Επίσης, οι προοπτικές ανάπτυξης του θαλάσσιου τουρισμού, μέσω της διασύνδεσης της Αδριατικής με το Ιόνιο Πέλαγος και την Ανατολική Μεσόγειο, παρουσιάζουν σημαντικές ευκαιρίες διατομεακών συνεργειών για τη χώρα, δεδομένου ότι η Κύπρος αποτελεί έναν από τους βασικούς προορισμούς της ευρωπαϊκής ηπείρου για καταδυτικές δραστηριότητες.

Στο πλαίσιο αναπροσανατολισμού της Κυπριακής οικονομίας και αντιμετώπισης των παραπάνω αναπτυξιακών αναγκών ο προγραμματισμός της περιόδου 2014-2020 μέσω της ΣΕΣ θέτει ως στρατηγικό στόχο **«την αναδιάρθρωση της κυπριακής οικονομίας, τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής»**. Για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου καθορίστηκαν οι εξής **τρεις Προτεραιότητες Χρηματοδότησης (ΠΧ)**, μέσω των οποίων υλοποιούνται στοχευμένες παρεμβάσεις και στους 11 Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων:

1. ΠΧ1: Υποστήριξη της Αναδιάρθρωσης της Κυπριακής Οικονομίας και Ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητάς της

Επιδιώκεται η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η βελτίωση στους παρακάτω τομείς:

- *Ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας και της καινοτομίας (ΘΣ 1)*
- *Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα (ΘΣ 2)*
- *Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και ενίσχυση της παραγωγής και προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας (ΘΣ 3)*
- *Ενίσχυση του τομέα των μεταφορών (ΘΣ 7)*
- *Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα (ΘΣ 11)*

2. ΠΧ2: Αναβάθμιση Ανθρώπινου Δυναμικού, Προώθηση της Απασχόλησης και Κοινωνική Συνοχή

Επιδιώκεται άρση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης/ύφεσης και προωθούνται διαρθρωτικά μέτρα για την αγορά εργασίας σε σχέση με:

- Απασχόληση και ανθρώπινο δυναμικό (ΘΣ 8)
- Καταπολέμηση της φτώχειας και κοινωνική ενσωμάτωση (ΘΣ 9)
- Εκπαίδευση – Δια Βίου Μάθηση (ΘΣ 10)

3. ΠΧ3: Προστασία και Αποδοτική Χρήση των Πόρων

Επιδιώκεται η προώθηση παρεμβάσεων για την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα:

- Εμπλουτισμός του ενεργειακού ισοζυγίου και προώθηση της ενεργειακής απόδοσης (ΘΣ 4)
- Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (ΘΣ 5)
- Ορθολογική διαχείριση, προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων (ΘΣ 6)

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹, μετά από τρία έτη φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων, που συνέβαλαν στην ανάκαμψη από την ύφεση, στη σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα και στην εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών, παρατηρούνται σημάδια επιβράδυνσης της μεταρρυθμιστικής δυναμικής. Η Κύπρος συνεχίζει να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά στις αναπτυξιακές της προοπτικές, οι οποίες επηρεάζονται από τις μακροοικονομικές ανισορροπίες, που συνεχίζουν να παρατηρούνται στην Κυπριακή οικονομία.

1) Πορεία Μακροοικονομικών παραγόντων που επηρεάζουν τις προοπτικές ανάπτυξης της Κυπριακής Οικονομίας

1. Επίπεδο Οικονομικής Ανάκαμψης:

Η Κύπρος έχει επιστρέψει σε **θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης**, με την αύξηση του ΑΕΠ να φτάνει στο 2,8% το 2016 και 3,3% το Α' τρίμηνο του 2017, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής² η αύξηση θα περιοριστεί στο 2,5% το 2017 και 2,3% το 2018. Ο **τομέας του τουρισμού και η ισχυρή εγχώρια ζήτηση**, σε συνδυασμό με το χαμηλό επίπεδο πληθωρισμού, έδωσαν σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη. Ειδικότερα, ο τομέας του τουρισμού βρίσκεται σε περίοδο μεγάλης ανάπτυξης, με τον αριθμό των επισκεπτών να αυξάνεται κατά 19,8% το 2016 και να φτάνει τα 3,18 εκ. επισκέπτες³. Οι κυριότεροι λόγοι αυτής της ανάπτυξης περιλαμβάνουν την υποτίμηση της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας του Ευρώ σε σχέση με τη στερλίνα και το δολάριο, τις σχετικά χαμηλές τιμές των ταξιδιωτικών πακέτων σε σχέση με τις χώρες ανταγωνιστές, τη λήψη μέτρων για την παράταση της τουριστικής περιόδου και τη βελτίωση των αεροπορικών συνδέσεων, καθώς και τις γεωπολιτικές εντάσεις σε ανταγωνιστικούς προορισμούς στην περιοχή της Μεσογείου. **Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του τομέα μέσω διαρθρωτικών αλλαγών και επενδύσεων, που θα**

¹ European Commission's Post Programme Surveillance Report, Institutional Paper 058, July 2017

² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2017: Έκθεση Χώρας – Κύπρος, SWD(2017)78 final

³ Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

συμβάλουν στον εμπλουτισμό και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, με απώτερο στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη του τομέα.

2. Δημόσιο και Ιδιωτικό Χρέος – Εξωτερική Θέση της Χώρας:

Η δανειακή επιβάρυνση του ιδιωτικού τομέα έχει αρχίσει να μειώνεται συμβάλλοντας στην απομόχλευση των τραπεζών (-11% στο συνολικό ύψος δανείων των Κυπριακών τραπεζών), αλλά συνεχίζει να βρίσκεται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, φτάνοντας (ως χρέος χρηματοπιστωτικών εταιρειών και νοικοκυριών) στο 280% του ΑΕΠ της χώρας, καθώς η αποπληρωμή χρεών είναι περιορισμένη. Έτσι, οι **δυνατότητες για μεγαλύτερη επέκταση της δανειοδότησης παραμένουν περιορισμένες**. Παράλληλα, **το δημόσιο χρέος, αν και σε καθοδική πορεία, είναι υψηλό** (τέλη 2016: 109% του ΑΕΠ) και η **βιωσιμότητά του εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση**, λόγω της υιοθέτησης σειράς φορολογικών μέτρων και της καθυστέρησης στην εφαρμογή βασικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, που αναμένεται να επιδιδινώσουν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα των δημόσιων επενδύσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη. Οι ξένες καταθέσεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα παραμένουν υψηλές (110% του ΑΕΠ), **με αποτέλεσμα η Κύπρος να παρουσιάζει υψηλό βαθμό ευαισθησίας στις μεταβολές της εμπιστοσύνης των καταθετών**.

II) Αξιολόγηση αλλαγών στις αναπτυξιακές ανάγκες της Κυπριακής Οικονομίας

1. Υποστήριξη της αναδιάρθρωσης της Κυπριακής Οικονομίας και Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητάς της

Η βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και η ανάκαμψη της Κυπριακής οικονομίας επηρεάζεται από μία σειρά παραγόντων όπως η **προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, η βελτίωση του κανονιστικού και ρυθμιστικού πλαισίου, η βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και η μεταρρύθμιση τομέων οριζόντιου χαρακτήρα, όπως οι ΤΠΕ, ο Δημόσιος Τομέας και τα δίκτυα/υποδομές μεταφορών**.

Ως προς τις επενδύσεις, παρά τη **συγκρατημένη αύξησή τους το 2015, ήταν μειωμένες σχεδόν κατά 15%** σε σχέση με το 2008. Γενικά, το **χαμηλό επίπεδο ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων, ιδίως στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης** (2015: 0,4% του ΑΕΠ, από τις χαμηλότερες στην ΕΕ), **παρεμποδίζουν την ικανότητα της Κύπρου να διαφοροποιήσει το οικονομικό της μοντέλο και επηρεάζουν αρνητικά την παραγωγικότητα της χώρας**. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο (Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2017), η **μείωση των δημοσίων επενδύσεων έχει περιορίσει τη βιωσιμότητα της παροχής βασικών δημόσιων υπηρεσιών**, όπως η διαχείριση των αποβλήτων, του ύδατος και οι δημόσιες συγκοινωνίες.

Η **ασθενής αύξηση της παραγωγικότητας το 2016**, (εκτιμάται σε 0,1%⁴), η οποία περιλαμβάνει και την αύξηση της αμοιβής ανά εργαζόμενο, αναμένεται να οδηγήσει σε αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, μετά από τέσσερα χρόνια αρνητικής διόρθωσης και **να**

⁴ Πηγή: Κέντρο Παραγωγικότητας 2017, Στατιστική Υπηρεσία, 2017.

ασκήσει αρνητικές πιέσεις στις προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας. Στις Μεταποιητικές Βιομηχανίες, ο Δείκτης Παραγωγικότητας βελτιώθηκε κατά 3,2% σε σχέση με το 2015, αλλά συνεχίζει να βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2008. Σε όλους σχεδόν τους μεταποιητικούς τομείς η Κύπρος συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ με τα χαμηλότερα ποσοστά αύξησης της παραγωγικότητας.

Οι πρωτοβουλίες ενίσχυσης της ανάπτυξης με σκοπό την τόνωση και την προσέλκυση επενδύσεων, την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση υλοποιούνται με αργούς ρυθμούς. Σε σχέση με το 2016, η Κύπρος έχασε 4 θέσεις στο δείκτη σχετικά με τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, και έχει χαμηλή κατάταξη στην Ε.Ε. σε αυτόν τον τομέα (Παγκόσμια Τράπεζα, 2016). Από το 2012, η Κύπρος διολίσθησε κατά 25 θέσεις στον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας (Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ 2016) με τα περισσότερα προβλήματα να εντοπίζονται στην πρόσβαση σε χρηματοδότηση, στη διαφθορά και στην κρατική γραφειοκρατία.

Ιδιαίτερα, όσον αφορά στην πρόσβαση σε χρηματοδότηση, εξακολουθεί να αποτελεί την πιο σημαντική πρόκληση για τις ΜΜΕ (όπως δηλώνει το 25% εξ αυτών⁵) και να εξαρτάται πλήρως από τον τραπεζικό δανεισμό, ο οποίος έχει μειωθεί σημαντικά κατά τα τελευταία έτη. Η Κύπρος βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο της Ε.Ε. όσον αφορά στην πρόσβαση σε χρηματοδότηση, γεγονός το οποίο οφείλεται στην υιοθέτηση από την Κεντρική Τράπεζα αυστηρών προϋποθέσεων για παραχώρηση πίστωσης, ως αποτέλεσμα της αναδιάρθρωσης και της εξυγίανσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, αλλά και στις ανεπαρκώς ανεπτυγμένες κεφαλαιαγορές. Ομοίως, περιορισμένη εξακολουθεί να είναι η πρόσβαση σε εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης, όπως τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου.

Παρόλο που προγράμματα μη επιστρεπτέας χρηματοδότησης είναι διαθέσιμα στις ΜΜΕ στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων των ΕΔΕΤ για την περίοδο 2014-2020, η στήριξη των ΜΜΕ δεν είναι ολοκληρωμένη και επαρκώς στοχευμένη προς τομείς με προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, όπως ορίζεται στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Κύπρου.

Το πλαίσιο λειτουργίας του δημόσιου τομέα συνεχίζει να παρουσιάζει αδυναμίες και η επιβεβλημένη μεταρρύθμισή του δύναται να έχει οριζόντιο αντίκτυπο στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Το μισθολογικό κόστος της δημόσιας διοίκησης χαρακτηρίζεται από ένα από τα υψηλότερα μισθολογικά κόστη (ως ποσοστό του ΑΕΠ) στη ζώνη του Ευρώ, αλλά η αποδοτικότητά της παραμένει μέτρια⁶. Η τελευταία θα μπορούσε να βελτιωθεί, μεταξύ άλλων, με την αυξημένη διαθεσιμότητα υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Καλό παράδειγμα αποτελεί ο εκσυγχρονισμός της διαχείρισης των δημοσίων επενδύσεων, ο οποίος, αν και σε πρώιμα στάδια, έχει σημειώσει κάποια πρόοδο όσον αφορά στην ενίσχυση των διαδικασιών επιλογής έργων. Επίσης, παρόλες τις σημαντικές σχετικές πρωτοβουλίες, το επίπεδο των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών παραμένει σε σχετικά χαμηλή κλίμακα, με αποτέλεσμα η Κύπρος να βρίσκεται στο κάτω μισό των χωρών της Ε.Ε. στο

⁵ European Semester Spring 2017, Annual Growth Survey. COM(2016) 725 final.

⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2017: Έκθεση Χώρας – Κύπρος. SWD(2017)78 final

δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας. Η βελτίωση σε αυτόν τον τομέα θα ενισχύσει το ποσοστό χρηστών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Κύπρο (μόλις 29% των χρηστών του διαδικτύου υπέβαλλαν έντυπα στις δημόσιες αρχές ηλεκτρονικά κατά το 2016).

Παράλληλα **οι υψηλές τιμές σειράς υπηρεσιών κοινής ωφέλειας**, όπως αυτές των τηλεπικοινωνιών και του ηλεκτρισμού, δημιουργούν πιέσεις στην ανταγωνιστικότητα των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών της κυπριακής οικονομίας.

Επιπλέον, η ρυθμιστική και διοικητική επιβάρυνση των επιχειρήσεων παραμένει υψηλή και εμποδίζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και τις επενδυτικές αποφάσεις, ενώ εξακολουθεί να εκκρεμεί η έγκριση της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης, που αναμένεται να επηρεάσει ζωτικής σημασίας δημόσιες υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο.

Συνολικά, οι μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπως η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της οικονομίας, ο εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και η ανάπτυξη ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, υλοποιούνται με αργούς ρυθμούς κατά τη διετία 2015-2016.

2. Αναβάθμιση Ανθρώπινου Δυναμικού, Προώθηση της Απασχόλησης και Κοινωνική Συνοχή

Σύμφωνα με την Έρευνα Ανθρώπινου Δυναμικού (LFS) της Στατιστικής Υπηρεσίας, η **ανεργία μειώθηκε από το ανώτατο ποσοστό του 16,5% το 2014 σε 12,9% το 2016, αλλά παραμένει υψηλή**, ιδιαίτερα σε σύγκριση με το επίπεδο του 5% που βρισκόταν πριν την κρίση. Ιδιαίτερα η **ανεργία των νέων και η μακροχρόνια ανεργία εξακολουθούν να βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα** (29,1% και 5,8% αντίστοιχα), **παρά την πτωτική τους τάση.**

Ο **χαμηλός επιχειρηματικός δυναμισμός και η ανεπαρκώς στοχευμένη ανάπτυξη δεξιοτήτων** συνεχίζουν να επιτείνουν τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων που παρατηρούνται στην οικονομία, δυσχεραίνοντας τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και έχοντας αρνητικές επιπτώσεις για τη δυνητική ανάπτυξη. Η **επιδείνωση των επιδόσεων των Κύπριων φοιτητών σε βασικές μαθησιακές δεξιότητες⁷, σε σχέση με το 2012, θέτει τη χώρα πολύ κάτω από το μέσο όρο της Ε.Ε. και του ΟΟΣΑ**, ενώ το **χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων είναι αντίστοιχα ανησυχητικό**, δεδομένου ότι το 2015 μόνο το 43% των Κυπρίων διέθετε τουλάχιστον βασικό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων, κάτω από το μέσο όρο της Ε.Ε. που είναι 56%. Έτσι, παρατηρείται το παράδοξο ότι ενώ οι δαπάνες για την εκπαίδευση είναι υψηλότερες από το μέσο όρο της Ε.Ε., οι εκπαιδευτικές επιδόσεις είναι σχετικά χαμηλές. Παράλληλα, η **συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι σχετικά χαμηλή**, γεγονός που καταδεικνύει το περιθώριο να αυξηθεί δυνητικά η σημασία και η ελκυστικότητα των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το συνολικό ποσοστό συμμετοχής ενηλίκων στη δια βίου μάθηση είναι χαμηλό και κάτω από το μέσο όρο της Ε.Ε. Η **διαμόρφωση ενός αποτελεσματικού συστήματος Δια Βίου Μάθησης και η αναμόρφωση της Μαθητείας συνεχίζουν να αποτελούν σημαντική πρόκληση για την Κύπρο** αλλά και προϋπόθεση για την προώθηση του νέου παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας.

⁷ Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών του ΟΟΣΑ (PISA 2015).

Όσον αφορά στην **τριτοβάθμια εκπαίδευση**, αν και το ποσοστό ολοκλήρωσης της φοίτησης είναι πολύ υψηλό, υπάρχει σχετικά χαμηλό ποσοστό πτυχιούχων στα πεδία που σχετίζονται περισσότερο με την καινοτομία. Από το **2016 οι τομείς των σπουδών και τα υφιστάμενα προγράμματα άρχισαν να αναθεωρούνται**, προσανατολισμένα στα αποτελέσματα της μάθησης και με βάση τις ενότητες μάθησης και τις μονάδες του ευρωπαϊκού συστήματος ακαδημαϊκών μονάδων. Η **βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών και των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της καθιέρωσης της πρακτικής άσκησης σε επιχειρήσεις, συνεχίζει να αποτελεί πρόκληση**, ενώ το πλαίσιο Διασφάλισης και Πιστοποίησης Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης δεν έχει ακόμη τεθεί πλήρως σε εφαρμογή.

Οι προαναφερόμενες αδυναμίες συμβάλουν στη **διαιώνιση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας**, με αποτέλεσμα τα ποσοστά απασχόλησης να διαφέρουν σημαντικά σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης⁸. Για τα άτομα με προσόντα χαμηλότερου επιπέδου (ISCED 0-2) το ποσοστό απασχόλησης ανήλθε το 2015 σε 55,5%, ελαφρώς πάνω από το μέσο όρο της Ε.Ε. Σε ό,τι αφορά στα άτομα με προσόντα μεσαίου επιπέδου (ISCED 3-4), το ποσοστό ήταν 69,4% το 2015, ελαφρώς χαμηλότερο από το μέσο όρο. Σε ό,τι αφορά τα άτομα με προσόντα ανώτερου επιπέδου (ISCED 5-8), το ποσοστό ήταν 80,2% το 2015, αλλά χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ε.Ε. **Η Κύπρος είναι μία από τις χώρες με το υψηλότερο ποσοστό (35%) αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που εργάζονται σε επαγγέλματα, για τα οποία θεωρείται ότι δεν απαιτούνται πανεπιστημιακές γνώσεις**. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η δυνατότητα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης να συμβάλει στην παραγωγικότητα, την τεχνολογική καινοτομία και την ανάπτυξη ενδέχεται να είναι ασθενέστερη από ότι εάν οι πτυχιούχοι εργάζονταν ως διευθυντικά στελέχη, τεχνικοί και ασκούντες σε συναφή επαγγέλματα.

Η μείωση που παρατηρείται στο επίπεδο της ανεργίας και η βελτίωση στην αγορά εργασίας δεν έχει προλάβει να αποτυπωθεί στους κοινωνικούς δείκτες. Μετά από σχεδόν σταθερή πορεία από το 2012 έως το 2014, οι κοινωνικοί δείκτες χειροτέρευσαν το 2015, λόγω της αύξησης του ποσοστού των ανθρώπων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας (+1,5%) φτάνοντας το 28,9%, και είναι πλέον ένα από τα υψηλότερα στην Ε.Ε.⁹ **Το ποσοστό φτώχειας για τα ηλικιωμένα άτομα έχει μειωθεί σημαντικά (από 2014: 27,2% - 2015: 20,8%), αλλά το αντίστοιχο ποσοστό για τα παιδιά έχει αυξηθεί από 24,6% το 2014 σε 29,2% το 2015. Η φτώχεια των εργαζομένων έχει επίσης αυξηθεί, λόγω του επισφαλούς χαρακτήρα της αγοράς εργασίας**. Ο αριθμός των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας αυξήθηκε επίσης (2015: 10,9% έναντι 2014: 9,7%), φτάνοντας κοντά στο μέσο όρο της Ε.Ε. (2015: 10,5%). Επίσης, το ποσοστό φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για τα παιδιά επιδεινώθηκε, ενώ το χάσμα μεταξύ των φύλων στις συντάξεις είναι πολύ μεγάλο. Τα παραπάνω ενισχύουν τη διευρυνόμενη τάση της κοινωνικοοικονομικής ανισότητας, καθώς αυτή αυξάνεται ταχέως κατά τα τελευταία έτη. Ο λόγος μεταξύ των εισοδημάτων του πλουσιότερου 20% προς το φτωχότερο 20% του πληθυσμού της Κύπρου αυξήθηκε σε 5,4% το 2014 από 4,4% το 2009, και στη συνέχεια μειώθηκε ελαφρώς το 2015 στο 5,2%. Η **θέσπιση του ελάχιστου**

⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2017: Έκθεση Χώρας – Κύπρος. SWD(2017)78 final

⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2017: Έκθεση Χώρας – Κύπρος. SWD(2017)78 final

εγγυημένου εισοδήματος το 2014 και στη συνέχεια η διασύνδεσή του με τις ενεργητικές πολιτικές για την απασχόληση, αναμένεται να καταστήσει το σύστημα πρόνοιας καλύτερα στοχοθετημένο και πιο συνεκτικό, συμβάλλοντας στη μείωση της έντασης της φτώχειας, όπως και η αναμενόμενη μείωση της ανεργίας.

3. Προστασία και Αποδοτική Χρήση των Πόρων

Οι επενδύσεις περιβαλλοντικής προστασίας από ειδικευμένους φορείς παροχής υπηρεσιών στην Κύπρο είναι από τις υψηλότερες στην ΕΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ, και τυγχάνουν στήριξης από κονδύλια της ΕΕ. Παρά τις υψηλές περιβαλλοντικές επενδύσεις σε ορισμένους τομείς, η συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία δεν έχει ολοκληρωθεί, ιδιαίτερα στους τομείς διαχείρισης των στερεών και υγρών αποβλήτων, ενώ η μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου δεν έχει φτάσει ακόμα στα επιθυμητά επίπεδα. Η επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας παραμένει χαμηλή, περιορίζοντας και τις δυνατότητες πράσινης ανάπτυξης. Η μετάβαση της Κύπρου προς μία πιο κυκλική οικονομία θα εξαρτηθεί από την ικανότητα της χώρας να απομακρυνθεί από την υγειονομική ταφή και τις μη βέλτιστες εναλλακτικές μεθόδους επεξεργασίας αποβλήτων, από τη βελτίωση στη διαχείριση των υδάτινων πόρων, την επίτευξη του στόχου για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου το 2020, καθώς και από την περαιτέρω προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της βέλτιστης ενεργειακής απόδοσης και των φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών.

Η μεταρρύθμιση στον τομέα της ενέργειας έχει σημειώσει σχετικά μικρή πρόοδο, δεδομένου ότι η Κύπρος εξακολουθεί να είναι εξαρτημένη σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα. Ταυτόχρονα, το ενεργειακό μίγμα της Κύπρου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές πετρελαίου, καθώς δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στο σχεδιασμό λύσης που θα επιτρέπει την εισαγωγή φυσικού αερίου στη χώρα έως το 2020.

Επιπλέον, η ανάπτυξη των δημόσιων μέσων μεταφοράς είναι περιορισμένη, γεγονός που ενισχύει τον υψηλό βαθμό εξάρτησης από τις ιδιωτικές οδικές μεταφορές. Η Κύπρος έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ιδιόκτητων αυτοκινήτων στον κόσμο (600 αυτοκίνητα ανά 1.000 κατοίκους), αν και η πυκνότητα της κυκλοφορίας επιβατών είναι χαμηλότερη από το μέσο όρο της Ε.Ε.

Ως αποτέλεσμα, η αποδοτικότητα των πόρων είναι χαμηλότερη από το μέσο όρο της Ε.Ε. ενώ δεν έχουν ληφθεί ακόμα μέτρα για να διασφαλιστεί η συνεχής συμμόρφωση με την οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών, όταν λήξουν οι τρέχουσες παρεκκλίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ενέργειας στοχεύουν στο να αυξήσουν τόσο την ενεργειακή απόδοση μέσω της διαφοροποίησης του ενεργειακού μίγματος, όσο και την εξοικονόμηση ενέργειας τόσο στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (κεντρική κυβέρνηση, αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης κ.λπ.) όσο και στον ιδιωτικό τομέα (επιχειρήσεις, νοικοκυριά).

β) Άλλα στοιχεία, κατά περίπτωση.

Δεν εφαρμόζεται.

2. ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΞΥΠΝΗ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΤΑΜΕΙΟ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΕΔΕΤ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ, ΙΔΙΩΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΑ ΚΑΘΟΡΙΣΘΕΝΤΑ ΟΡΟΣΗΜΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ¹⁰

α) Περιγραφή και αξιολόγηση της προόδου που σημειώθηκε όσον αφορά την επίτευξη των εθνικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και της συμβολής των ΕΔΕΤ προς τον σκοπό αυτό, με αναφορά στα καθορισθέντα ορόσημα στο πλαίσιο επιδόσεων και στη στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής, κατά περίπτωση.

Οι περισσότεροι από τους Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) που επιλέγησαν να χρηματοδοτηθούν μέσω των ΕΔΕΤ 2014-2020 συμβάλουν στην επίτευξη των εθνικών στόχων της Κύπρου, όπως αυτοί καταγράφονται στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για τη Στρατηγική Ευρώπη 2020. Η πρόοδος ανά Εθνικό Στόχο έχει ως εξής:

- 1) Ποσοστό Απασχόλησης (ηλικίας 20-64 ετών):** Από το 2013, και σε συνέχεια μίας οκταετίας με μέσο όρο περίπου 75%, το ποσοστό απασχόλησης στις ηλικίες 20-64 έφτασε στο 68,7% το 2016, κάτω από τον εθνικό στόχο του 75%.

Οι δείκτες ανεργίας, μετά τις υψηλές τιμές του 2014, παρουσιάζουν υποχώρηση σύμφωνα με τις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κύπρου. Το 2016 το ποσοστό ανεργίας της ηλικιακής ομάδας 15+ υποχώρησε στο 13% (14,9% το 2014), ενώ το ποσοστό ανεργίας των νέων έως 24 ετών υποχώρησε στο 29,1% (38,9% το 2013). Οι Νέοι εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης ή Κατάρτισης (ΕΑΕΚ-NEETs) αντιπροσωπεύουν το 15,9% (2016) των ατόμων ηλικίας 15-24 ετών(ΕΕ28, 11,5%). Η μακροπρόθεσμη ανεργία ως ποσοστό στο εργατικό δυναμικό μειώθηκε το 2016 στο 5,8% (7,7% το 2014) αντιπροσωπεύοντας το 44,1% της συνολικής ανεργίας.

Τα ΕΔΕΤ συμβάλλουν στον εθνικό στόχο της απασχόλησης, είτε άμεσα με στοχευμένες δράσεις είτε έμμεσα με την υλοποίηση έργων που δημιουργούν θέσεις εργασίας. Το **ΕΤΠΑ συμβάλει** στην απασχόληση κυρίως μέσω του ΘΣ3 και των Σχεδίων Χορηγιών (ΣΧ) που προκηρύχθηκαν και υλοποιούνται για τη νεανική και τη γυναικεία επιχειρηματικότητα, καθώς και για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, με την εκτιμώμενη αύξηση στην απασχόληση να καλύπτει το 53% του τελικού στόχου του Δείκτη Εκρών CO08. Το ΕΤΘΑ μέσω των Μέτρων που ενεργοποιήθηκαν μέχρι 31/12/16 στους ΘΣ3 και 8 δεν έχει προλάβει να έχει αποτύπωμα στην αύξηση του ποσοστού απασχόλησης.

Το **ΕΚΤ** συμβάλει άμεσα στην επίτευξη του εθνικού στόχου για την απασχόληση μέσω του ΘΣ8 και των 3 ΣΧ που προκηρύχθηκαν, που αφορούν στην παροχή κινήτρων για την εργοδότηση ανέργων (συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ανέργων μέχρι 25 ετών) και την επιδότηση της πρακτικής κατάρτισης συνδυασμένης με επιδότηση της εργοδότησης, αλλά και των 2 έργων για την τοποθέτηση ανέργων νέων πτυχιούχων και απόφοιτων

¹⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για απόκτηση Εργασιακής Πείρας σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς. Αν και τα ΣΧ άρχισαν να υλοποιούνται τα έτη 2014-2015, ο μεγάλος όγκος του αριθμού, της αξιολόγησης και της διαχείρισης των αιτήσεων των εν λόγω ΣΧ δεν επέτρεψε την καταχώρηση στοιχείων στο ΟΠΣ, με αποτέλεσμα ο δείκτης εκρών CO01 του πλαισίου επίδοσης να έχει μηδενική επίδοση στις 31/12/16. Αντίθετα η ολοκλήρωση εντός του 2016 των 2 προαναφερθέντων έργων καθόρισε θετικά την πρόοδο υλοποίησης των δεικτών εκρών E8221 & E8222 του πλαισίου επίδοσης, με 3.416 άνεργους έως 29 ετών να έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα τοποθέτησης σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς για απόκτηση Εργασιακής Πείρας. Ένα ακόμα Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την Εργοδότηση Ανέργων Νέων μέχρι 25 ετών που ξεκίνησε το Νοέμβριο του 2016 και υλοποιείται σε διακριτούς κύκλους (προσκλησεις) αναμένεται να συμβάλει στην περαιτέρω βελτίωση της επίδοσης του εθνικού στόχου για την απασχόληση. Ακόμα πιο θετική θα είναι η επίδραση του έργου «Εκσυγχρονισμός/ Ενίσχυση της ΔΥΑ», που θα ξεκινήσει το 2017.

Το ΕΓΤΑΑ είχε μέχρι 31/12/16 μικρή άμεση συμβολή στην αύξηση του ποσοστού απασχόλησης κυρίως μέσω της υλοποίησης των μεταβατικών έργων πρώτης εγκατάστασης νέων αγροτών, που αφορούσαν 11 άνδρες και 3 γυναίκες, και της δημιουργίας περιορισμένων θέσεων εργασίας στο πλαίσιο του Μέτρου 4.2. Τα λοιπά Μέτρα του ΠΑΑ έχουν πολύ χαμηλό ποσοστό ολοκληρωμένων έργων και προς το παρόν δεν τεκμηριώνεται καθαρή συνεισφορά στην απασχόληση.

- 2) Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A):** Η Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη σε E&A ανήλθε το 2015 στο 0,46% του ΑΕΠ έναντι 0,50% της εθνικής τιμής στόχου. Ο τομέας της E&A στην Κύπρο συγκεντρώνει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και βρίσκεται σε εκκολαπτόμενο επίπεδο. Το μικρό μέγεθος της ερευνητικής κοινότητας και η έλλειψη μεγάλων βιομηχανιών ικανών να επενδύσουν σημαντικά ποσά σε E&A καθλώνει τις ιδιωτικές δαπάνες E&A σε χαμηλά επίπεδα (περί το 0,08%) με αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντική εξάρτηση από την κρατική συνεισφορά (γύρω στο 67,4%). Ως εκ τούτου, η δημοσιονομική προσαρμογή της Κυπριακής οικονομίας και ο περιορισμός των δημοσίων δαπανών τα τελευταία χρόνια επηρέασαν αρνητικά το επίπεδο δαπανών για E&A.

Μεταξύ των μέτρων που λήφθηκαν για τόνωση των δαπανών E&A ήταν και οι δράσεις που προκηρύχθηκαν με χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ και αφορούν στην ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας σε τομείς όπου η χώρα διατηρεί συγκριτικό πλεονέκτημα όπως αυτοί καθορίστηκαν στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Ωστόσο, η ανυπαρξία ενταγμένων έργων σε αυτές τις δράσεις μέχρι 31/12/16 (Προγράμματα Restart και Δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικής καινοτομίας) δηλώνει τη μηδενική συνεισφορά του ΕΤΠΑ στην προσπάθεια επίτευξης του εθνικού στόχου, κάτι που αντικατοπτρίζεται και στο σχετικό δείκτη εκρών CO27 του ΕΠ ΑΑΑ. Επιπλέον πρόκληση για την επίτευξη του εθνικού στόχου αποτελεί η ανάγκη βελτίωσης της παρακολούθησης και αξιολόγησης του τρόπου με τον οποίο κατευθύνεται στρατηγικά και διαρθρώνεται η δημόσια έρευνα, καθώς και η οικοδόμηση ενός ισχυρότερου συστήματος πολιτικής E&A με μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

Στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ, το σχετικό Μέτρο 16 «Συνεργασία», που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το καθεστώς που θα στηρίζει τη σύσταση Επιχειρησιακών Ομάδων, δεν ενεργοποιήθηκε.

- 3) Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ):** με μερίδιο ΑΠΕ της τάξης του 9,43% το 2015 η Κύπρος πλησιάζει τον εθνικό στόχο του 13%. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει σειρά παρεμβάσεων και μέτρων που προβλέπεται να εφαρμοστούν προς επίτευξη του εθνικού στόχου, κάποιες από τις οποίες θα υλοποιηθούν μέσω των ΕΔΕΤ.

Τα έτη 2015-2016, **μέσω του ΕΤΠΑ και του ΤΣ** προκηρύχθηκαν δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε επιχειρήσεις και κατοικίες αντίστοιχα μέσω των οποίων επιδιώκεται η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και η αύξηση της χρήσης ΑΠΕ. Ωστόσο ο χαμηλός βαθμός ωρίμανσης των παρεμβάσεων μέχρι 31/12/16 δεν επιτρέπει ασφαλή εκτίμηση της συμβολής τους στον εθνικό στόχο. Ως εκ τούτου, κρίνεται αναγκαία η επιτάχυνση της υλοποίησης των προγραμματισμένων έργων.

Σημαντική παράμετρο για την επίτευξη του εθνικού στόχου για ΑΠΕ αποτελεί ο τομέας των μεταφορών. Με μερίδιο 2,43% το 2014, η Κύπρος υστερεί στη χρήση ΑΠΕ στις μεταφορές και φαίνεται δύσκολο να επιτύχει τον επιμέρους στόχο του 10% έως το 2020. Σχετικές δράσεις προγραμματίζονται μέσω του ΕΤΠΑ, χωρίς ακόμη να έχει προκηρυχθεί κάποια σχετική δράση.

Όσον αφορά στο **ΕΤΘΑ**, μέχρι 31/12/16 δεν ενεργοποιήθηκαν πόροι που συνδέονται με την επίτευξη του Εθνικού Στόχου, που αφορούν στην προώθηση της χρήσης ΑΠΕ στο πλαίσιο της προσέγγισης CLLD και των σχετικών Δράσεων που αναμένεται να ενταχθούν στις Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης των «Τοπικών Ομάδων Δράσης Αλιείας». Επίσης, μέσω του Μέτρου 1 (Άρθρο 48, παράγραφος 1, στοιχείο ια) αναμένεται η ενθάρρυνση παραγωγικών επενδύσεων στην υδατοκαλλιέργεια με στόχο την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και την προώθηση των ΑΠΕ.

Στο πλαίσιο του **ΕΓΤΑΑ** δεν καταγράφεται άμεση συνεισφορά, καθώς τα ολοκληρωμένα έργα που μεταφέρονται από την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο (ΠΠ) δεν περιλάμβαναν ενέργειες στο πεδίο των ΑΠΕ, ενώ οι νέες προκηρύξεις που προβλέπουν σχετικές παρεμβάσεις δεν έχουν ακόμη αποδώσει αποτελέσματα.

- 4) Εκπομπές Ρύπων:** σύμφωνα με πρόσφατες προβλέψεις η Κύπρος έχει ήδη επιτύχει τον εθνικό στόχο, καθώς το 2016 το επίπεδό τους ήταν μειωμένο κατά 9,6% σε σχέση με το 2005, πάνω από το όριο του 5% που τέθηκε για το 2020. Σε αυτό συνέβαλαν σειρά μέτρων, πολιτικών και δράσεων, όπως η υιοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης με Χαμηλές Εκπομπές και της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

Οι συνολικές επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος είναι κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ και τυγχάνουν ισχυρής στήριξης μέσω των ΕΔΕΤ. Μέσω του **ΕΤΠΑ και του ΤΣ** οι δράσεις για εξοικονόμηση ενέργειας στις επιχειρήσεις και στις κατοικίες αντίστοιχα, συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, όπως αποτυπώνεται από τον κοινό Δείκτη Εκροών CO₂, ο οποίος στο τέλος του 2016 είναι μηδενικός λόγω του χαμηλού βαθμού ωριμότητας των παρεμβάσεων. Ομοίως μηδενική είναι η συμβολή του ΤΣ στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την ετήσια κατανάλωση ενέργειας των δημόσιων κτιρίων, καθώς καμία σχετική δράση δεν προκηρύχθηκε μέχρι 31/12/16. Επιπλέον, έργα που υλοποιούνται με πόρους του ΤΣ και αφορούν στη βελτίωση των συστημάτων μεταφορών και στην ενίσχυση της κινητικότητας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με τρόπους φιλικούς προς το περιβάλλον,

συμβάλουν με άμεσο τρόπο στη μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου, όπως φαίνεται και από το Δείκτη Εκροών CO₂, ενώ έμμεση συμβολή έχουν τα έργα που αφορούν στη βελτίωση των υποδομών μεταφορών και της διασύνδεσής τους με τα ΔΕΔ-Μ. Ανάλογη έμμεση συνεισφορά έχουν και τα υποψήφια προς ένταξη έργα που αφορούν στη διαχείριση στερεών αποβλήτων, στην αύξηση του ποσοστού της ανακύκλωσης και σε δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Μέχρι 31/12/16η **συμβολή του ΕΤΘΑ** δεν αποτυπώνεται καθώς δεν υπάρχει καμία συναφής δράση με το σχετικό εθνικό στόχο. Ο στόχος αναμένεται να επιτευχθεί από δράσεις που θα προωθηθούν από το Μέτρο 3 (Άρθρο 41.1 α), β) και γ)) και το Μέτρο 4 (Άρθρο 41.2), τα οποία περιλαμβάνουν επενδύσεις για τη μείωση των ρύπων και την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης.

Σχετικά με το **ΕΓΤΑΑ** τονίζεται ότι ο δείκτης πυκνότητας ζωικού κεφαλαίου είναι από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη. Μέσω του ΠΑΑ υλοποιούνται δράσεις που θα περιορίσουν την παραγωγή αερίων του θερμοκηπίου, κυρίως μέσω της διαχείρισης ζωικών αποβλήτων αλλά και της σχετικής εκπαίδευσης των αγροτών. Προς το παρόν δεν είναι δυνατή η εκτίμηση της ωφέλειας αυτών των παρεμβάσεων καθώς δεν υπάρχουν ακόμη ολοκληρωμένα έργα. Σημειώνεται ότι το φυσικό αντικείμενο των επενδυτικών έργων των Μέτρων 4.1 και 6.1 θα συμβάλει καθοριστικά στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και αμμωνίας από τη γεωργία.

- 5) **Ενεργειακή Απόδοση:** μολονότι η ακαθάριστη πρωτογενής εγχώρια κατανάλωση ενέργειας μειώθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια κυρίως λόγω της οικονομικής ύφεσης, το 2015 η Κύπρος αύξησε την πρωτογενή κατανάλωση ενέργειας κατά 2%, ήτοι 2,25 εκ. ΤΙΠ. Επιπλέον, άνω του 90% της κατανάλωσης ενέργειας εξακολουθεί να καλύπτεται από εισαγωγές πετρελαίου και πετρελαιοειδών, μία τάση που φαίνεται να ενισχύεται ως συνέπεια της ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας. Στην προσπάθεια για περαιτέρω μείωση της πρωτογενούς κατανάλωσης ενέργειας και επίτευξης του στόχου του 2020, προβλέπεται η αύξηση της χρήσης φυσικού αερίου έναντι πετρελαίου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στον κατασκευαστικό, επιχειρησιακό, οικιακό τομέα και στον τομέα των δημόσιων κτιρίων. Όσον αφορά στις πολιτικές και τα μέτρα που λαμβάνονται για την επίτευξη του εθνικού στόχου, προβλέπεται επίσης η εφαρμογή μεταρρυθμίσεων κανονιστικού χαρακτήρα, η παροχή οικονομικών κινήτρων, η βελτίωση της γνώσης και της πληροφόρησης των καταναλωτών, η ενίσχυση του ρόλου των χρηματοοικονομικών φορέων του ιδιωτικού τομέα, καθώς και η ενθάρρυνση ερευνητικών και τεχνολογικών εξελίξεων στον τομέα της ενέργειας.

Η συμμετοχή των ΕΔΕΤ στην επίτευξη του εθνικού στόχου προωθήθηκε από δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας στις επιχειρήσεις (**ΕΤΠΑ**) και στις κατοικίες (**ΤΣ**). Η ολοκλήρωση των εν λόγω έργων και η ενεργοποίηση των δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια (**ΤΣ**) αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη του εθνικού στόχου για αύξηση της ενεργειακής απόδοσης.

Μέσω του ΕΤΘΑ προβλέπεται η αύξηση του ποσοστού εξοικονόμησης ενέργειας στον αλιευτικό τομέα, αλλά μέχρι 31/12/16 δεν προκηρύχθηκαν σχετικές δράσεις.

Η υλοποίηση του ΠΑΑ μέχρι 31/12/16 δεν προχώρησε στο εν λόγω πεδίο με αποτέλεσμα η συνεισφορά του **ΕΓΤΑΑ** στον εθνικό στόχο να είναι μηδενική. Σημειώνεται ότι στις επενδύσεις των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων περιλαμβάνονται ως επιλέξιμες οι δαπάνες στον τομέα των ΑΠΕ, ενώ λήφθηκαν 604 αιτήσεις που βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης.

- 6) Σχολική Εκπαίδευση:** ο εθνικός στόχος έχει επιτευχθεί. Παράλληλα εξακολουθεί να πραγματοποιείται σημαντική πρόοδος για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος. Η πρόωρη σχολική εγκατάλειψη συρρικνώθηκε στο 5,2% το 2015, αυξήθηκε το 2016 στο 7,7%, αλλά καλύπτει τον εθνικό στόχο του 10%.

Το **ΕΚΤ** συμβάλει στην επίτευξη του σχετικού εθνικού στόχου μέσω του έργου «Δράσεις Σχολικής και Κοινωνικής Ένταξης– ΔΡΑΣΕ», το οποίο στοχεύει στην αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της οικονομικής κρίσης στην εκπαίδευση και κατ' επέκταση στους ευάλωτους μαθητές, καθώς και στη στήριξη ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας ή βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Το έργο υλοποιεί δράσεις που αφορούν στη διδασκαλία προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης και ενισχυτικής διδασκαλίας. Σύντομα αναμένεται να αρχίσει η λειτουργία των Κέντρων Πληροφόρησης και Ψυχοκοινωνικής Στήριξης.

- 7) Τριτοβάθμια Εκπαίδευση:** η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο είναι γενικευμένη, αλλά η απασχολησιμότητα των νέων πτυχιούχων εξακολουθεί να αποτελεί μείζον ζήτημα. Η Κύπρος έχει από τα υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης των σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ (53,4% το 2016), υπερκαλύπτοντας τον εθνικό στόχο του 46%, πλην όμως με σημαντικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών (άνδρες 43,7%, γυναίκες 62,1%).

Στο πλαίσιο του **ΕΚΤ** επιδιώκεται η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με τη στήριξη δράσεων που στοχεύουν στην καλύτερη διασύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας, κυρίως μέσω της τοποθέτησης φοιτητών σε επιχειρήσεις για πρακτική άσκηση. Για το σκοπό αυτό θα ξεκινήσει να υλοποιείται εντός του 2017 το έργο «Γραφεία Διασύνδεσης με τον Επιχειρηματικό Κόσμο» .

- 8) Κίνδυνος Φτώχειας ή Κοινωνικού Αποκλεισμού:** ο αριθμός των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανήλθε το 2015 σε 28,9% (αντιστοιχεί σε 63.000 περισσότερα άτομα σε σύγκριση με το 2008) καταδεικνύοντας μία δύσκολη πορεία προς την επίτευξη του εθνικού στόχου. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής η Κύπρος αναμόρφωσε το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας με στόχο να αμβλυνθούν οι κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα, εφάρμοσε σχέδιο μεταρρύθμισης με στόχο τον εξορθολογισμό, την καλύτερη στόχευση των κοινωνικών παροχών και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

Οι πόροι του ΕΤΠΑ συμβάλουν στην αντιμετώπιση της φτώχειας ή/και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω δράσεων που στοχεύουν στην αναβάθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές. Μέχρι 31/12/16 καμία σχετική δράση δεν προκηρύχθηκε και επομένως η συμβολή του Ταμείου στην επίτευξη του εθνικού στόχου είναι μηδενική.

Το ΕΚΤ συμβάλει άμεσα στην επίτευξη του σχετικού εθνικού στόχου μέσω ενεργητικών πολιτικών ένταξης, με στόχο τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης σε συνέργεια με το νέο σύστημα κοινωνικής ευημερίας. Το 2016 προκηρύχθηκαν 3 στοχευμένα ΣΧ για την πρόσληψη ατόμων με χρόνιες παθήσεις, ατόμων με αναπηρία και ατόμων ηλικίας άνω των 50 ετών αντίστοιχα. Δεδομένου ότι τα ΣΧ θα υλοποιηθούν από το 2017, η συμβολή του ΕΚΤ στην υλοποίηση του εθνικού στόχου ήταν μηδενική μέχρι 31/12/16.

Σε ότι αφορά στο ΕΓΤΑΑ, με βάση την πρόοδο υλοποίησης του ΠΑΑ δεν αναγνωρίζεται προς το παρόν άμεση συνεισφορά του στον εν λόγω στόχο. Στο μέλλον αναμένεται να συνεισφέρουν οι παρεμβάσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα που θα εκτελεστούν στο πλαίσιο των Τοπικών Προγραμμάτων LEADER (Μέτρο 19).

β) Περιγραφή και αξιολόγηση, σε σχέση με τα ορόσημα που ορίζονται στο πλαίσιο επιδόσεων και τη στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής, κατά περίπτωση, του τρόπου με τον οποίο τα ΕΔΕΤ έχουν συμβάλει στην επίτευξη των θεματικών στόχων και της προόδου που έχει σημειωθεί στην επίτευξη των αναμενόμενων βασικών αποτελεσμάτων για καθέναν από τους θεματικούς στόχους που ορίζονται στη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, περιγραφής της συμβολής των ΕΔΕΤ στην επίτευξη της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, όσον αφορά τα καθορισθέντα ορόσημα στο πλαίσιο επιδόσεων για κάθε πρόγραμμα.

Βάσει της ανάλυσης στην Ενότητα 1 της παρούσας Έκθεσης δεν προέκυψαν μέχρι 31/12/16 σημαντικές μεταβολές στις αναπτυξιακές ανάγκες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος, όπως αυτές αναλύονται στη ΣΕΣ.

Οι παρεμβάσεις που υλοποιούνται μέσω των ΕΔΕΤ στοχεύουν στην αντιμετώπιση ευρύτερων διαρθρωτικών προβλημάτων για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Κύπρου, κάτι που επιτυγχάνεται επίσης μέσω επίτευξης των στόχων του πλαισίου επίδοσης του κάθε Ταμείου και της εκπλήρωσης των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων. Μέχρι 31/12/16 οι παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν συνέβαλαν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, στην υποστήριξη της μετάβασης προς μία οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, στην αντιμετώπιση μέρους των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, στη μείωση της ανεργίας των νέων, καθώς και στην ενθάρρυνση της ενεργού ένταξης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η συμβολή των ΕΔΕΤ στην επίτευξη των αναμενόμενων βασικών αποτελεσμάτων ανά Προτεραιότητα Χρηματοδότησης, ΘΣ και Ταμείο έχει ως εξής:

1) Υποστήριξη της Αναδιάρθρωσης και Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής Οικονομίας

i. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας (ΘΣ 1, 2 & 3)

Η υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας αποτελεί κεντρικό στόχο της ΣΕΣ, που εξυπηρετείται περίπου από το **30% των πόρων των ΕΔΕΤ** που διατίθενται στους **ΘΣ 1, 2 & 3**,

μέσω του ΕΤΠΑ (81,5%), του ΕΓΤΑΑ (14,8%) και του ΕΤΘΑ (3,76%). Το 73,1% των συνολικών πόρων του ΕΤΠΑ αφιερώνεται στους ΘΣ 1-3. Η διολίσθηση της Κυπριακής οικονομίας στον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας¹¹ καταδεικνύει ότι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της εξαρτάται από την επιτυχή αντιμετώπιση προκλήσεων όπως:

- ενίσχυση των κλάδων υψηλής προστιθέμενης αξίας
- μείωση του κόστους παραγωγής των επιχειρήσεων
- ενίσχυση της γνώσης και διάχυση της καινοτομίας
- αύξηση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις
- χαμηλό επίπεδο επενδύσεων σε Ε&Κ και
- δύσκολη πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση.

Στο πλαίσιο του τομέα Ε&Κ προβλέπονται μέσω των ΕΔΕΤ στοχευμένες παρεμβάσεις, που αφορούν στην αύξηση των επενδύσεων σε Ε&Κ και τη διασύνδεσή της με τον παραγωγικό ιστό της οικονομίας.

Μέσω του ΕΤΠΑ επιδιώκεται η αύξηση της ερευνητικής δυναμικότητας της χώρας και των ιδιωτικών επενδύσεων σε δραστηριότητες, υποδομές και ικανότητες Ε&Κ. Οι 9 σχετικές Προσκήσεις που προκηρύχθηκαν μέχρι 31/12/16 στο ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΑΑΑ) ενεργοποίησαν το 66,4% των πόρων ΕΤΠΑ στο ΘΣ1 και αναμένεται να συμβάλουν στην αύξηση του ερευνητικού δυναμικού της χώρας, στην αύξηση του ποσοστού των ΜΜΕ που καινοτομούν και στη διασύνδεση της έρευνας με τις επιχειρήσεις μέσω της ανάπτυξης καινοτόμων συνεργασιών. Λόγω του ότι κανένα έργο δεν εντάχθηκε στο ΕΠ μέχρι 31/12/16 υπάρχει μηδενικό αποτύπωμα στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και στο δείκτη εκρών CO27 του πλαισίου επίδοσης, που αφορά στις επιχειρηματικές επενδύσεις σε Ε&Κ. Ως εκ τούτου, ο βαθμός επίτευξης της τιμής του 2018 (€5.5 εκ.) εκτιμάται ως φιλόδοξος και απαιτείται εγρήγορση στο ρυθμό υλοποίησης των προγραμματισμένων ΣΧ.

Μέσω του ΕΓΤΑΑ επιδιώκεται η ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων/ερευνητικών κέντρων και μονάδων που δραστηριοποιούνται στους κλάδους της γεωργίας και των διατροφικών προϊόντων, με στόχο την ενίσχυση της καινοτομίας, του αποθέματος γνώσης σε αγροτικές περιοχές, τη σύζευξη της γεωργικής έρευνας με τις ανάγκες του αγροδιατροφικού τομέα, τη διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην παραγωγή και την προώθηση της καινοτομίας στη γεωργία και τη βιομηχανία τροφίμων. Το σχετικό Μέτρο 16 του ΠΑΑ δεν ενεργοποιήθηκε μέχρι 31/12/16 με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εκτιμηθεί η συμβολή του στην επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων.

Σε σχέση με το ΘΣ2, οι προτεραιότητες επικεντρώνονται κυρίως στη διάχυση της χρήσης των ΤΠΕ τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα και στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών, των εφαρμογών και των υποδομών ΤΠΕ. Μέσω του ΕΤΠΑ επιδιώκεται η βελτίωση της πρόσβασης του πληθυσμού σε ΤΠΕ μέσω του εκσυγχρονισμού των σχετικών υποδομών, η ενίσχυση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας, της η-διακυβέρνησης, της η-μάθησης και της η-

¹¹ World Economic Forum, The Global Competitiveness Report, 2015-2016 & 2016-2017.

υγείας. Μέχρι 31/12/16 δεν προκηρύχθηκε καμιά Πρόσκληση με αποτέλεσμα να μην μπορεί να καταγραφεί η συνεισφορά του Ταμείου στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και στους δείκτες του πλαισίου επίδοσης. Παρ' όλα αυτά υπάρχει σημαντικός αριθμός ώριμων δράσεων με μερικές εξ' αυτών να υλοποιούνται ήδη με χρηματοδότηση από τον Κρατικό Π/Υ μέχρι να ολοκληρωθεί η ένταξή τους στο ΕΠ ΑΑΑ. Η **επιτάχυνση στους ρυθμούς ωρίμανσης των υπό ένταξη δράσεων θα συμβάλει στη μετρίαση του κινδύνου** μη επίτευξης της τιμής στόχου του **Δείκτη ΧΔ2 του πλαισίου επίδοσης για το 2018 (€48 εκ.)**.

Όσον αφορά στο **ΕΓΤΑΑ**, επιδιώκεται η περαιτέρω διείσδυση των ΤΠΕ στις αγροτικές περιοχές. Μέσω του Καθεστώτος 7.3 του **ΠΑΑ** θα χρηματοδοτηθούν οι υποδομές για τη δημιουργία νησίδων ελεύθερης πρόσβασης στο διαδίκτυο στις αγροτικές περιοχές, συμβάλλοντας στην περαιτέρω εξοικείωση των κατοίκων με τις ΤΠΕ και κατ' επέκταση στην αύξηση της χρήσης του διαδικτύου. Η προκήρυξη του σχετικού Καθεστώτος προγραμματίζεται εντός του 2017. Κατά την παρούσα φάση γίνεται καταγραφή των περιοχών που θα γίνουν οι επενδύσεις.

Όσον αφορά στη **βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ (ΘΣ3)**, οι **σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις αποσκοπούν** στη βελτίωση της πρόσβασής τους σε χρηματοδότηση, στην υποστήριξη όλου του εύρους των δραστηριοτήτων τους, με προτεραιότητα στους τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, και στην ευρύτερη ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Η χρηματοδοτική στήριξη εστιάζει σε τομείς που παρουσιάζουν συγκριτικό πλεονέκτημα για την οικονομία (πχ μεταποίηση / τουρισμός-ΕΤΠΑ, γεωργία-ΕΓΤΑΑ και αλιεία/υδατοκαλλιέργεια-ΕΤΘΑ). Παράλληλα προωθούνται μέτρα οριζόντιου χαρακτήρα στήριξης συνεργασιών, δικτύων επιχειρήσεων και αλυσίδων αξίας και εξωστρέφειας.

Μέσω του **ΕΤΠΑ** επιδιώκεται η ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος και η ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. **Μέχρι 31/12/16 ενεργοποιήθηκε το 33,1% (€27,3 εκ.) του ΕΤΠΑ στο ΘΣ3**, μέσω 3 Προσκλήσεων (€25 εκ.) που αφορούσαν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του μεταποιητικού τομέα και στη στήριξη της γυναικείας και της νεανικής επιχειρηματικότητας, και 1 πρόσκλησης (€2,3 εκ.) που αφορούσε στην προώθηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην αστική περιοχή του Δήμου Πάφου. Μέχρι 31/12/16 δεν εντάχθηκε κάποιο έργο στο Δήμο Πάφου, ενώ αντίθετα στις άλλες 3 Προσκλήσεις υπογράφηκαν **247 συμβάσεις με ΜΜΕ**, γεγονός που εκτιμάται ότι **θα συμβάλει αποφασιστικά στην επίτευξη του ορόσημου για το 2018 του Δείκτη Εκρών CO01** του πλαισίου επίδοσης, καθώς και στο Δείκτη Εκρών CO08 (δημιουργία νέων θέσεων εργασίας).

Το **ύψος της δημόσιας δαπάνης (ΔΔ)** που πιστοποιήθηκε μέχρι 31/12/16 ήταν **€0,93 εκ.** και παρότι το ύψος των επιλέξιμων ΔΔ ήταν €8,8 εκ., ο **κίνδυνος μη επίτευξης της τιμής στόχου για το 2018 του ΧΔ 1** του πλαισίου επίδοσης **είναι υψηλός**, ιδιαίτερα αν συνυπολογιστεί η μηδενική συμβολή των παρεμβάσεων στο ΘΣ1.

Όσον αφορά στη **συμβολή του ΕΤΘΑ στο ΘΣ3**, επιδιώκεται η διαφοροποίηση και ο εμπλουτισμός της οικονομικής δραστηριότητας των αλιέων μέσω νέων μορφών εισοδήματος, που συνδέονται κυρίως με τον τουρισμό, η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός των αλιευτικών σκαφών, η ενίσχυση της καινοτομίας στον τομέα των υδατοκαλλιέργειών, η

μεταφορά γνώσης μέσω συμπράξεων επιστημόνων και αλιέων, η ενίσχυση των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας μέσω παραγωγικών επενδύσεων και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των τομέων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, μέσω της προώθησης επενδύσεων για τη βελτίωση της οργάνωσης της αγοράς και της μεταποίησης των προϊόντων τους. Μέχρι 31/12/16 ενεργοποιήθηκε το **26,1% (€3,4 εκ.) της ΔΔ του ΕΠ Θάλασσα στο ΘΣ3 μέσω της προκήρυξης 2 ΣΧ για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιέων και των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας.**

Στο πλαίσιο ενίσχυσης των αλιέων προκηρύχθηκε **1 πρόσκληση Π/Υ€2 εκ.** (Μέτρο 1.19 - Άρθρο 40.1 (η)) για **αποζημίωση ζημιών που προκαλούνται στα αλιεύματα από προστατευόμενα θηλαστικά.** Εντάχθηκαν **336 έργα** συνολικού Π/Υ €1,8 εκ., τα οποία μέχρι **31/12/16 είχαν μηδενικό αποτύπωμα στο πλαίσιο επίδοσης, αλλά όταν ολοκληρωθούν θα συμβάλουν στην κάλυψη της τιμής στόχου του Δείκτη Εκρών 1.6 του πλαισίου επίδοσης.**

Στο πλαίσιο ενίσχυσης των παραγωγικών επενδύσεων στην Υδατοκαλλιέργεια (Μέτρο 2.2. – Άρθρο 48.1 α-δ, στ, η) προκηρύχθηκαν **2 Προσκλήσεις συνολικού Π/Υ €1,4 εκ.** που συγκέντρωσαν 12 αιτήσεις συνολικού Π/Υ €3,9 εκ. Μέχρι 31/12/16 αυτά τα έργα είχαν μηδενικό αποτύπωμα στο πλαίσιο επίδοσης, αλλά όταν ολοκληρωθούν **θα συμβάλουν στην κάλυψη της τιμής στόχου του Δείκτη Εκρών 2.2 του πλαισίου επίδοσης.**

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2018 προβλέπεται να γίνει τροποποίηση του ΕΠ Θάλασσα και προσαρμογή στους Δείκτες Αποτελέσματος και τους στόχους τους για το 2023, λαμβάνοντας υπόψη την τελική έκδοση του εγγράφου FAME Support Unit “Definitions of Common Indicators”.

Όσον αφορά στο ΕΓΤΑΑ, επιδιώκεται η βελτίωση της ηλικιακής διάρθρωσης των γεωργών, η αύξηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα, η ενίσχυση της βιωσιμότητας των εκμεταλλεύσεων, η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της μεταποίησης και η δημιουργία εναλλακτικών πηγών εισοδήματος σε αγροτικές περιοχές.

Το 2016 ολοκληρώθηκαν **14 εγκεκριμένα στο ΠΑΑ 2007-2013** Σχέδια νέων γεωργών («έργα γέφυρα της ΠΠ 2007-13») με πραγματοποιηθείσες δαπάνες €0,2 εκ. Επίσης, έγινε η 1η προκήρυξη του Μέτρου 6.1 με αποδοχή 270 αιτήσεων, που υπερκάλυψαν τη ΔΔ της πρόσκλησης των €3,5 εκ. και βρίσκονται υπό αξιολόγηση. Επιπλέον, εντός του 2016 υποβλήθηκαν 604 αιτήσεις στο Καθεστώς 4.1, που αφορά επενδύσεις γεωργικών εκμεταλλεύσεων, υπερκαλύπτοντας την πρόσκληση των €20 εκ., και η έγκρισή τους αναμένεται στο τέλος του 2017. Επίσης, λήφθηκαν 204 αιτήσεις για επενδύσεις μεταποίησης, οι οποίες υπερκάλυψαν την πρόσκληση των €10εκ., ενώ ολοκληρώθηκαν και 2 έργα-γέφυρα της ΠΠ 2007-13 με πληρωμές ύψους €0,1 εκ.

ii. Μεταφορές και Βασικές υποδομές Δικτύων (ΘΣ7)

Η αναδιάρθρωση της οικονομίας συμπληρώνεται από την κάλυψη των αναγκών στον τομέα της αστικής κινητικότητας και στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ). Περίπου το **11,4% των πόρων των ΕΔΕΤ κατανέμεται σε στοχευμένες παρεμβάσεις** για προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας σε 4 αστικά κέντρα της Κύπρου και δημιουργία των αναγκαίων

υποδομών για ολοκλήρωση του διαδρόμου του Κεντρικού Δικτύου Orient/ East-Med των ΔΕΔ-Μ που καταλήγει στην Κύπρο.

Μέσω του ΕΤΠΑ επιδιώκεται η βελτίωση της αστικής κινητικότητας με συστήματα μεταφορών φιλικά προς το περιβάλλον, που συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. **Μέχρι 31/12/16 ενεργοποιήθηκε το 50,1% (€8,4 εκ.) του ΕΤΠΑ στο ΘΣ7** μέσω 1 Πρόσκλησης για **αστική αναβάθμιση και βελτίωση της κυκλοφορίας στο Δήμο Πάφου, χωρίς όμως να ενταχθεί κάποιο έργο, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει αποτύπωμα** στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων του ΘΣ7 και στο **πλαίσιο επίδοσης**. Ωστόσο, στο υπό ένταξη έργο του Δήμου Πάφου **πραγματοποιήθηκαν επιλέξιμες ΔΔ €4,7 εκ. με στήριξη του Κρατικού Π/Υ.**

Το ΤΣ συμβάλει κατά 85,6% στους στόχους του ΘΣ7 μέσω του οποίου επιδιώκεται η βελτίωση των αναγκαίων υποδομών της χώρας για ολοκλήρωση της διασύνδεσης με το ΔΕΔ-Μ και η βελτίωση της αστικής κινητικότητας κυρίως στην επαρχία Λευκωσίας. **Μέχρι 31/12/16 ενεργοποιήθηκε το 30% του ΤΣ στο ΘΣ7 μέσω 2 προσκλήσεων** συνολικού Π/Υ €30 εκ., μέσω των οποίων εντάχθηκαν 2 έργα στο ΕΠ ΑΑΑ. Το 1^ο ήταν η «Αναβάθμιση του Λιμένα Λεμεσού – Β' Φάση» («κατά φάσεις έργο») για το οποίο πιστοποιήθηκαν **δαπάνες €2,7εκ. και υπογράφηκαν Νομικές Δεσμεύσεις €9,5εκ.**, συμβάλλοντας στην επίτευξη του **ΧΔ5 του πλαισίου επίδοσης**. Το έργο παραδόθηκε στις 31/10/16 **καλύπτοντας το Δείκτη Εκρών 7i.1 του πλαισίου επίδοσης**, ενώ συμβάλει και στην αύξηση της διακίνησης των εμπορευμάτων από το Λιμένα της Λεμεσού (Δείκτης Αποτελέσματος 7i.1). Το 2^ο **ενταγμένο έργο αφορά στη βελτίωση της αστικής κινητικότητας στην περιοχή Αγλαντζιάς**, για το οποίο δεν πιστοποιήθηκαν δαπάνες, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει αποτύπωμα στο πλαίσιο επίδοσης. Ωστόσο, η διαφαινόμενη τάση στο άμεσο μέλλον είναι θετική καθώς πραγματοποιήθηκαν επιλέξιμες ΔΔ €5,2 εκ.

Υπήρχαν 2 ακόμα **υποψήφια για ένταξη έργα**, που πραγματοποίησαν επιλέξιμες δαπάνες €1,7 εκ. με τη στήριξη του Κρατικού Π/Υ, συμβάλλοντας στους υπόλοιπους δείκτες του πλαισίου επίδοσης (7ii.1 και 7ii.3) αλλά και στο ΧΔ5. Τα έργα αφορούν το «Δρόμο που συνδέει το Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου – Β' Φάση» (έργο γέφυρα της ΠΠ 2007-13) και το «Δίκτυο Ποδηλατοδρόμων Λευκωσίας».

Συνολικά, **στο ΘΣ7 ενεργοποιήθηκε το 38,7% και πιστοποιήθηκε το 2,8% των ΕΔΕΤ**, ενώ σε **καθεστώς νομικής δέσμευσης βρίσκεται το 9,6%.**

iii. Θεσμική Ικανότητα και Αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης (ΘΣ11)

Στο πλαίσιο προώθησης της πολυεπίπεδης και αποτελεσματικής διακυβέρνησης, της χρηστής διοίκησης και της διαφάνειας επιδιώκονται στοχευμένες παρεμβάσεις που αφορούν:

- την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας και αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης με στόχο την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και την ορθή διακυβέρνηση
- την ενίσχυση της Διοικητικής Ικανότητας των εταίρων

Οι **στόχοι του ΘΣ11 εξυπηρετούνται αποκλειστικά μέσω του ΕΚΤ και του ΕΠ ΑΑΠΚΣ** στο πλαίσιο του οποίου επιδιώκεται η αναδιάρθρωση της Δημόσιας Διοίκησης και η βελτίωση της

αποδοτικότητα και της λειτουργίας της, η ανάπτυξη και βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της, καθώς και η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων. Μέχρι 31/12/16 δεν ενεργοποιήθηκαν οι σχετικοί πόροι του ΕΚΤ καθώς δεν εκδόθηκε καμία προκήρυξη. Ωστόσο, με την έγκριση της Δ.Α. και χρηματοδότηση από τον Κρατικό Π/Υ ξεκίνησε το 2014 η υλοποίηση του έργου «Δημιουργία και Λειτουργία Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας(ΥΔΕΠ)» με Π/Υ €3,7εκ. Μέχρι 31/12/16 πραγματοποιήθηκαν επιλέξιμες ΔΔ €0,2 εκ., ενώ με την ένταξη του έργου το 2017 θα ενεργοποιηθεί το 88% των πόρων του ΕΚΤ στο ΘΣ11 συμβάλλοντας στην επίτευξη των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ΘΣ11 και του πλαισίου επίδοσης του ΕΠ ΑΑΠΚΣ.

2) Αναβάθμιση Ανθρώπινου Δυναμικού, Προώθησης της Απασχόλησης και Κοινωνική Συνοχή

i. Προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων (ΘΣ8)

Οι **στοχευμένες παρεμβάσεις μέσω των ΕΔΕΤ** αφορούν στη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση ανέργων, με έμφαση σε ομάδες που έχουν πληγεί ιδιαίτερα από την οικονομική κρίση, στην αναβάθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ) και στη βελτίωση της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας.

Η **αντιμετώπιση της αύξησης της ανεργίας και της μείωσης της απασχόλησης** αποτελεί **κύρια προτεραιότητα του ΕΚΤ** για την οποία κατανέμεται σχεδόν το **58% των πόρων του**, καλύπτοντας το **87,5% περίπου του ΘΣ8**. Μέσω του ΕΚΤ επιδιώκεται η μείωση των ανέργων (νέων, γυναικών, μακροχρόνια ανέργων κ.ά.), η ενίσχυση της απήχησης των ενεργητικών πολιτικών για την απασχόληση, η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών της ΔΥΑ και η αύξηση της κινητικότητας των εργαζομένων σε χώρες της ΕΕ μέσω του δικτύου EURES. **Μέχρι 31/12/16** εγκρίθηκαν **2 ΣΧ**, που άρχισαν να υλοποιούνται το 2014 και 2015 και αφορούσαν στην **επιδότηση πρακτικής κατάρτισης συνδυασμένης με επιδότηση της εργοδότησης και την παροχή κινήτρων για την εργοδότηση ανέργων**. Στο πλαίσιο των 2 ΣΧ υποβλήθηκαν **2.994 αιτήσεις** και υπογράφηκαν **2.515 ΣΔΧ**, ύψους **€13,4 εκ.** Ένα ακόμα **Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την Εργοδότηση Ανέργων Νέων μέχρι 25 ετών**, με Π/Υ €4εκ. προκηρύχθηκε το Νοέμβριο 2016, ενώ τον Οκτώβριο 2016 εγκρίθηκε το έργο **«Υγιείς Εργασιακές Σχέσεις, Σύγχρονες Επιχειρήσεις-Φάση Β'»** με Π/Υ €2εκ., και το Μάιο 2016 το έργο **«Σχέδιο Τοποθέτησης Άνεργων Νέων Αποφοίτων Γυμνασίων, Λυκείων, Τεχνικών Σχολών και Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης μέχρι και Διετούς Διάρκειας για Απόκτηση Εργασιακής Πείρας σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς»**). Στο πλαίσιο των πιο πάνω έργων υποβλήθηκαν συνολικά **3.277 αιτήσεις** από άνεργους νέους και **2.138** από επιχειρήσεις/οργανισμούς. Μέχρι 31/12/16 επωφελήθηκαν συνολικά **1.774** άνεργοι νέοι, εκ των οποίων οι **1.322** ολοκλήρωσαν με επιτυχία το πρόγραμμα τοποθέτησής τους. Τέλος, εγκρίθηκε το έργο **«Σχέδιο τοποθέτησης ανέργων νέων πτυχιούχων για απόκτηση εργασιακής πείρας σε επιχειρήσεις/οργανισμούς»** που προκηρύχθηκε το 2015 με Π/Υ €6,4εκ. Συνολικά υποβλήθηκαν αιτήσεις από **2.937** άνεργους νέους πτυχιούχους και **1.146** επιχειρήσεις/οργανισμούς, ενώ μέχρι 31/12/16 επωφελήθηκαν **1.642** άνεργοι νέοι πτυχιούχοι, εκ

των οποίων οι **1.339** ολοκλήρωσαν με επιτυχία το πρόγραμμα τοποθέτησής τους. Παράλληλα, μετά από κατ' αρχήν έγκριση της Δ.Α. άρχισαν να υλοποιούνται με εθνικούς πόρους τα έργα «**Λειτουργία του Δικτύου EURES στην Κύπρο**» με Π/Υ €0,5εκ. και «**Σύμπραξη με Ιδιωτικά Γραφεία Εξευρέσεως Εργασίας για Προώθηση της Απασχόλησης**» με Π/Υ €0,5εκ.

Παρά τον **αξιόλογο βαθμό ενεργοποίησης δράσεων** στο πλαίσιο του ΘΣ8 μέσω του ΕΚΤ, **δεν προκύπτει ανάλογη πρόοδος ούτε ως προς τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα ούτε ως προς την πρόοδο των σχετικών δεικτών του πλαισίου επίδοσης**. Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά το δείκτη εκρών CO01 καταγράφεται μηδενικός βαθμός προόδου υλοποίησης της τιμής στόχου για το 2018, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το δείκτη E8221 είναι μόλις 31% και για το δείκτη E8222 75%. Σχετικά περιορισμένη είναι και η συμβολή των έργων στις τιμές-στόχου του 2018 για τους ΧΔ FI 1, ΧΔ F2YEI και ΧΔ F2EKT με επίτευξη 1,2%, 19,5% και 45,6% αντίστοιχα.

Μέσω του ΕΓΤΑΑ επιδιώκεται η δημιουργία θέσεων απασχόλησης με έμφαση στους νέους και στις γυναίκες, η ένταξη νεοεισερχόμενων γεωργών και η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης σε μη γεωργικές δραστηριότητες μέσω στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης. Μέχρι 31/12/16 το αποτύπωμα του ΠΑΑ στο ΘΣ8 ήταν μικρό, προερχόμενο κυρίως από μεμονωμένα έργα-γέφυρα της ΠΠ 2007-13.

Μέσω του ΕΤΘΑ επιδιώκεται η δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της προώθησης και της στήριξης της διαφοροποίησης των αλιευτικών δραστηριοτήτων, η ενίσχυση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και η προώθηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Το 2016 το ΕΤΘΑ συνέβαλε στην εξυπηρέτηση των στόχων του ΘΣ8 μέσω της πρόσκλησης για υποβολή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης από τις Τοπικές Ομάδες Δράσης Αλιείας (ΤΟΔΑ) με Π/Υ €7εκ. Η **υπογραφή συμφωνιών με 3 ΤΟΔΑ κάλυψε το στόχο του δείκτη 4.1 του πλαισίου επίδοσης**, ωστόσο το αποτύπωμα είναι **μηδενικό για το δείκτη εκρών 4.3 του πλαισίου επίδοσης**, καθώς καμιά ενέργεια δεν υλοποιήθηκε μέχρι 31/12/16, κάτι που αναμένεται να γίνει μέσα στο 2017 με την υλοποίηση ενεργειών από τις 3 ΤΟΔΑ.

ii. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων (ΘΣ9)

Στο πλαίσιο του ΘΣ9 προωθούνται μέσω των ΕΔΕΤ ενεργητικές πολιτικές ένταξης, η καταπολέμηση των διακρίσεων, η κοινωνική οικονομία και επιχειρηματικότητα και η κοινωνική συνοχή στις αστικές περιοχές και στις περιοχές της υπαίθρου.

Το **ΕΤΠΑ** συμβάλει στο ΘΣ9 περίπου κατά 27%, επιδιώκοντας κυρίως την αναβάθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών στις υποβαθμισμένες περιοχές. Μέχρι 31/12/16 δεν ενεργοποιήθηκαν οι σχετικοί πόροι με αποτέλεσμα να είναι μηδενικό το αποτύπωμα του Ταμείου στους επιδιωκόμενους στόχους.

Η **συμβολή του ΕΚΤ** στο ΘΣ9 ανέρχεται σχεδόν στο 49% και εστιάζει στην αύξηση της απασχόλησης ατόμων ευπαθών ομάδων, συμβάλλοντας στην επίτευξη του εθνικού στόχου για τη μείωση της φτώχειας, καθώς και στην ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων. Μέχρι 31/12/16 ενεργοποιήθηκαν €7,2 εκ. μέσω **3 προσκλήσεων** για αντίστοιχα ΣΧ, για την **πρόσληψη ατόμων με**

χρόνιες παθήσεις, ατόμων με αναπηρία και ατόμων ηλικίας άνω των 50 ετών, που θα υλοποιηθούν το 2017. Με τη στήριξη εθνικών πόρων ξεκίνησε το 2015 η υλοποίηση των έργων «Δράσεις Σχολικής και Κοινωνικής Ένταξης – ΔΡΑΣΕ» με Π/Υ €14,4εκ. και «Επέκταση της Εφαρμογής του Νέου Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας» με Π/Υ €4,2εκ., τα οποία πραγματοποίησαν επιλέξιμες δαπάνες που θα πιστοποιηθούν το 2017, οπότε και προγραμματίζεται η ένταξή τους στο ΕΠ ΑΑΠΚΣ. Τέλος, εκπονήθηκε μελέτη για τον καθορισμό του πλαισίου εφαρμογής της κοινωνικής οικονομίας. Συνεπώς, η μέχρι στιγμής συμβολή του ΕΚΤ στα αναμενόμενα αποτελέσματα του ΘΣ9 είναι περιορισμένη, ενώ μηδενικό είναι το αποτύπωμα του Ταμείου στους δείκτες του πλαισίου επίδοσης Ε911,Ε931: και ΧΔF13.

Μέσω του ΕΓΤΑΑ επιδιώκεται η συμβολή στη διαφοροποίηση του εισοδήματος σε αγροτικές περιοχές, ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος σε αυτές για τη βελτίωση της επισκεψιμότητάς τους, και η ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας στην ύπαιθρο. Μέχρι 31/12/16 τα σχετικά Καθεστώτα δεν προκηρύχθηκαν.

iii. Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση (ΘΣ10)

Στο ΘΣ10 επιδιώκονται μέσω των ΕΔΕΤ στοχευμένες παρεμβάσεις για τη διασύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, τη βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης για όλους στη δια βίου μάθηση (ΔΒΜ) και την αναβάθμιση και αναγνώριση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού.

Μέσω του ΕΚΤ επιδιώκεται η αύξηση του ποσοστού των συμμετεχόντων στην Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση, στη μαθητεία και στην πρακτική άσκηση, στη ΔΒΜ, στην πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων και στον αριθμό των επαγγελματιών που πιστοποιούνται μέσα από την επέκταση του Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων. Μέχρι 31/12/16 δεν ενεργοποιήθηκαν οι σχετικοί πόροι του ΕΚΤ, καθώς δεν εκδόθηκε καμία προκήρυξη. Ωστόσο, με την έγκριση της Δ.Α. και τη στήριξη κρατικών πόρων ξεκίνησαν **3 έργα**, των οποίων η ένταξή τους στο ΕΠ ΑΑΠΚΣ προγραμματίζεται εντός του 2017. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου «**Θέσπιση Μηχανισμών για την Επικύρωση της Μη Τυπικής και Άτυπης Μάθησης**» πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο 2016 συνέδριο για παρουσίαση των μηχανισμών επικύρωσης σε άλλα Κ.Μ., ενώ προωθείται η διαδικασία χαρτογράφησης και εκπόνησης σχετικών σχεδίων δράσης. Στο πλαίσιο του έργου «**Επέκταση και Λειτουργία του Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων**» υπογράφηκαν συμφωνίες συνεργασίας με εξεταστικά κέντρα, εξεταστές και επαληθευτές, ώστε να είναι δυνατή η εξέταση για πιστοποίηση υποψηφίων. Τέλος, στο πλαίσιο του έργου «**Ανάπτυξη της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης**», άρχισε η διδασκαλία μαθημάτων στα Μεταλυκειακά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ), καθώς και στην Προπαρασκευαστική Μαθητεία. Επίσης, προωθείται η δημιουργία Εργαστηρίου Τυροκομίας των ΜΙΕΕΚ και η συγγραφή Αναλυτικών Προγραμμάτων με βάση το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστωτικών Μονάδων (ECVET) για τις ανάγκες των Τεχνικών Σχολών. Η συμβολή του ΕΚΤ στα αναμενόμενα αποτελέσματα του ΘΣ10 και στο πλαίσιο επίδοσης του ΕΠ ΑΑΠΚΣ είναι τυπικά μηδενική, ελλείψει ενταγμένων έργων, αν και στα υπό ένταξη έργα

έχουν ήδη πραγματοποιηθεί δαπάνες €0,8 εκ., οι οποίες θα καταστούν επιλέξιμες με την ένταξη των έργων στο ΕΠ.

Μέσω του ΕΓΤΑΑ επιδιώκεται η αύξηση της συμμετοχής στη ΔΒΜ για βελτίωση των γνώσεων και δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού στο γεωργικό τομέα και των κατοίκων των αγροτικών περιοχών. Εντός του 2016 προκηρύχθηκαν 2 από τα 3 Καθεστώτα του Μέτρου 1, συνολικού Π/Υ €1.6εκ. (82,5% των πόρων του Μέτρου) και εγκρίθηκαν 6 αιτήσεις €0,3 εκ. για εκπαιδεύσεις 384 γεωργών σε θέματα των επιτραπέζιων σταφυλιών, της βιολογικής γεωργίας, των δημητριακών, της οινολογίας και αμπελουργίας. Επίσης στάλθηκε σε 33.000 γεωργούς ο ενημερωτικός οδηγός για την τήρηση των υποχρεώσεων που αφορούν στο περιβάλλον και στις ορθές γεωργικές πρακτικές.

3) Προστασία και Αποδοτική Χρήση των Πόρων

i. Υποστήριξη της Μετάβασης σε μία Οικονομία Χαμηλών Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα σε όλους του τομείς (ΘΣ4)

Μέσω των ΕΔΕΤ επιδιώκονται στοχευμένες παρεμβάσεις που αφορούν στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και στην έξυπνη διαχείριση της ενέργειας, στην επέκταση της χρήσης ΑΠΕ και στην προώθηση ενεργειών μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Μέσω του **ΕΤΠΑ και του ΤΣ** επιδιώκεται η εξοικονόμηση στην πρωτογενή κατανάλωση ενέργειας και στην τελική χρήση σε επιχειρήσεις, κατοικίες και δημόσια κτίρια, η αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ και η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Μέχρι **31/12/16 ενεργοποιήθηκε το 56,9% (€8,7 εκ.) των πόρων του ΕΤΠΑ στο ΘΣ4** μέσω της προκήρυξης **ΣΧ για εξοικονόμηση ενέργειας στις επιχειρήσεις**. Στο πλαίσιο αυτής συμβασιοποιήθηκαν **66 έργα επιλέξιμα ΔΔ €4 εκ.** με τις πραγματοποιημένες δαπάνες να ανέρχονται σε €0,7 εκ. Λόγω έλλειψης στοιχείων για την εκτίμηση της ωρίμανσης των σχετικών παρεμβάσεων δεν είναι δυνατή η εκτίμηση της συμβολής τους στους σχετικούς Δείκτες Εκροών του ΕΠ ΑΑΑ. Αντίστοιχα, στο **ΤΣ ενεργοποιήθηκε το 21,2% των πόρων του στο ΘΣ4** μέσω της προώθησης έργου για **εξοικονόμηση ενέργειας στις κατοικίες (Π/Υ €8 εκ.)**. Αν και μέχρι 31/12/16 το έργο δεν εντάχθηκε στο ΕΠ ΑΑΑ, υπογράφηκαν **νομικές δεσμεύσεις €5,6 εκ. για 574 κατοικίες**. Ως εκ τούτου, οι ήδη πραγματοποιηθείσες **ΔΔ ύψους €1,7 εκ.** δεν καταγράφηκαν στο Δείκτη ΧΔ3 του πλαισίου επίδοσης, ενώ η έλλειψη στοιχείων καθιστά αδύνατη την εκτίμηση της συμβολής των παρεμβάσεων στους Δείκτες CO31, CO34 και 4iii.2. Επίσης, δεν υπήρξαν παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια με αποτέλεσμα να είναι μηδενική η συνεισφορά του ΤΣ στο Δείκτη CO32 του πλαισίου επίδοσης και στο Δείκτη Αποτελέσματος 4iii.1.

Μέσω του ΕΓΤΑΑ επιδιώκεται η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και αμμωνίας στον τομέα της γεωργίας, η αύξηση της αποδοτικότητας της ενεργειακής χρήσης και της χρήσης νερού στη γεωργία και τη μεταποίηση τροφίμων, η βελτίωση των μεθόδων διαχείρισης ζωικών αποβλήτων, η εφαρμογή αγροπεριβαλλοντικών μέτρων και η αύξηση της δέσμευσης άνθρακα από τις δασικές εκτάσεις. Η γεωργική γη που καλύπτεται με σχετικά καθεστώτα διαχείρισης

διαμορφώθηκε στο τέλος του 2016 σε 38.973,08 ha, καλύπτοντας το 96% της τιμής στόχου του 2018. Επιπλέον, η συνολική ΔΔ της σχετικής Προτεραιότητας του ΠΑΑ για την αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των αγροτικών οικοσυστημάτων ήταν €31,7 εκ., υπερκαλύπτοντας το ορόσημο του 2018. Σημειώνεται ακόμη ότι υποβλήθηκαν 35 αιτήσεις επενδύσεων γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τη διαχείριση κτηνοτροφικών αποβλήτων, που θα συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και αμμωνίας.

Μέσω του ΕΤΘΑ επιδιώκεται η αύξηση του ποσοστού εξοικονόμησης ενέργειας στον αλιευτικό τομέα. Μέχρι 31/12/16 **δεν ενεργοποιήθηκαν οι σχετικοί πόροι**, με αποτέλεσμα να υπάρχει μηδενικό αποτύπωμα στο πλαίσιο επίδοσης και στους σχετιζόμενους επιδιωκόμενους στόχους του ΘΣ4.

ii. Προώθηση της Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή και της Πρόληψης των Κινδύνων (ΘΣ5)

Μέσω των ΕΔΕΤ επιδιώκονται στοχευμένες παρεμβάσεις που αφορούν την εφαρμογή Δασικών Μέτρων και σε Μέτρα για την προώθηση της προσαρμογής και της πρόληψης κινδύνων.

Μέσω του **ΤΣ** επιδιώκεται η προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και η βελτίωση της δυνατότητας παρακολούθησής τους, περιλαμβανομένης και της εκτίμησης των πιθανών κινδύνων. **Όλοι οι πόροι του ΤΣ στο ΘΣ5 (€10 εκ.) ενεργοποιήθηκαν**, μέσω της Πρόσκλησης που προκηρύχθηκε το 2016 ύψους **€14,1 εκ.** στο πλαίσιο της οποίας βρίσκονται υπό ένταξη 4 έργα, που αφορούν στην κατασκευή κυματοθραυστών και στη διαμόρφωση Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνων για τη διαχείριση (φυσικών) καταστροφών. Παρότι τα έργα αυτά δεν εντάχθηκαν μέχρι 31/12/16, ο βαθμός υλοποίησής τους είναι αρκετά προχωρημένος, καλύπτοντας σχεδόν την τιμή ορόσημο 2018 του Δείκτη Εκρών 5i.1 του πλαισίου επίδοσης. Οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες μέχρι 31/12/16 ήταν **€3,7 εκ.**, κάτι που δημιουργεί **θετικές προοπτικές** για την επίτευξη του στόχου ορόσημο του 2018 του **ΧΔ5 του πλαισίου επίδοσης**.

Μέσω του ΕΓΤΑΑ επιδιώκεται η αύξηση της δασοκάλυψης, η προστασία από πυρκαγιές, η ανακοπή της απερήμωσης των εδαφών, η προστασία του εδάφους από τη διάβρωση και η αύξηση της φυσικής παγίδευσης του CO₂. Μέχρι 31/12/16 η γεωργική γη που καλύπτονταν με τα σχετικά καθεστώτα διαχείρισης είχε διαμορφωθεί σε 1.593,29 ha και η ΔΔ σε €0,3 εκ. περίπου.

iii. Προστασία του Περιβάλλοντος και Προώθηση της Αποδοτικής Χρήσης των Πόρων (ΘΣ6)

Μέσω των ΕΔΕΤ επιδιώκονται στοχευμένες παρεμβάσεις που αφορούν στην ολοκλήρωση των αναγκαίων υποδομών στον τομέα των αποβλήτων, τη διαχείριση των υδάτινων πόρων και του εδάφους, την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Κύπρου και την προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας.

Μέσω του **ΕΤΠΑ** επιδιώκεται η αύξηση του αριθμού των περιοχών NATURA που τίθεται υπό ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία, η αποκατάσταση οικότοπων και ενδιαιτημάτων, μέσω της δημιουργίας πράσινων υποδομών, και η βελτίωση της ελκυστικότητας περιοχών φυσικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος, με έμφαση στην ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων προς ανάπτυξη

του τουρισμού. Μέχρι 31/12/16 **ενεργοποιήθηκε το 59,5% των πόρων του ΕΤΠΑ** στο ΘΣ6, μέσω **3 Προσκλήσεων συνολικού Π/Υ €21 εκ.**

Στην 1^η Πρόσκληση με Π/Υ €5,7εκ., παρ' ότι δεν εντάχθηκε κανένα έργο, πραγματοποιήθηκαν δαπάνες €0,6 εκ. σε διάφορα υποψήφια προς ένταξη έργα, με τις περισσότερες δαπάνες να αφορούν τα έργα «Αρχαιολογικό Μουσείο Πάφου» και «Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Κ. Πάφου». Η έναρξη υλοποίησης των 2 έργων καθιστά εφικτή την επίτευξη του στόχου ορόσημο 2018 του ΧΔ4Β του πλαισίου Επίδοσης.

Όσον αφορά στο **Δείκτη Εκροών CO23 του πλαισίου επίδοσης**, ο οποίος συνδέεται με τη βελτίωση της κατάστασης των οικοτόπων στις περιοχές NATURA 2000, είχε μηδενική τιμή λόγω της αργής προόδου υλοποίησης των εν λόγω παρεμβάσεων.

Οι **άλλες 2 Προσκλήσεις** εντάσσονται στο πλαίσιο υλοποίησης της **Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης σε 4 αστικά κέντρα**, με τη μια (€8,3 εκ.) να αποσκοπεί στη βελτίωση της ελκυστικότητας περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος και την άλλη (€7εκ.) στην αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος. Μέχρι 31/12/16 υπήρχαν **5 υποψήφια προς ένταξη έργα, 4 του Δήμου Πάφου και 1 του Δήμου Λευκωσίας**. Όλα τα έργα βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης και αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη τόσο των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων του ΘΣ6 όσο και του πλαισίου επίδοσης του ΕΠ ΑΑΑ.

Η **επίτευξη των επιδιώξεων του ΘΣ6** αποτελεί την **κύρια προτεραιότητα του ΤΣ**, αφού κατανέμεται σε αυτές το **47% των πόρων του**. Μέσω του ΤΣ επιδιώκεται η άμεση συμμόρφωση με τις Οδηγίες 1999/31/ΕΚ και 2000/60/ΕΚ για τη διαχείριση αποβλήτων και υδάτων αντίστοιχα. Μέχρι 31/12/16 **προκηρύχθηκαν 3 Προσκλήσεις συνολικού Π/Υ €20,1εκ., ενεργοποιώντας το 13,5% των πόρων του ΤΣ στο ΘΣ6, χωρίς όμως να ενταχθεί κάποιο έργο**, με αποτέλεσμα να είναι μηδενικό το αποτύπωμα στους επιδιωκόμενους στόχους του ΘΣ6 και στους σχετικούς δείκτες του πλαισίου επίδοσης του ΕΠ ΑΑΑ. Ωστόσο, **πραγματοποιήθηκαν επιλέξιμες ΔΔ ύψους €26,8 εκ.** σε διάφορα υποψήφια προς ένταξη έργα, τα πλείστα εκ των οποίων αφορούν «έργα-γέφυρα της ΠΠ 2007-13». Τα έργα αυτά είναι η «επέκταση των πράσινων σημείων», «η κατασκευή του ΟΕΔΑ Λεμεσού» και η ολοκλήρωση της κατασκευής αποχετευτικού συστήματος στις περιοχές Σολέα, Αθαιίνου, Κοκκινοχώρια και Μείζονος Λεμεσού. Η ένταξη των προαναφερθέντων έργων θα συμβάλει καθοριστικά στην επίτευξη του Οροσήμου 2018 των σχετικών δεικτών του πλαισίου επίδοσης του ΕΠ.

Μέσω του **ΕΓΤΑΑ** επιδιώκεται η αύξηση της αποδοτικότητας στη χρήση ύδατος στη γεωργία, η αύξηση της χρήσης ανακυκλωμένου νερού για σκοπούς άρδευσης, η μείωση νιτρικών στα εδάφη και τους υδάτινους πόρους, η προστασία και βελτίωση της βιοποικιλότητας και η αναβάθμιση των περιοχών υψηλής φυσικής αξίας και NATURA 2000. Στο Καθεστώς 4.3.2 του ΠΑΑ εντάχθηκε το έργο της κατασκευής χωμάτινης δεξαμενής 500.000 m³ για την αποθήκευση περίσσιας ανακυκλωμένου νερού με Π/Υ €6,5 εκ., εκ των οποίων τα €3,5 εκ. θα καλυφθούν από το ΠΑΑ. Επίσης, στην Προκήρυξη του Καθεστώτος 4.3.3 εγκρίθηκε για ένταξη το έργο «μελέτη και εγκατάσταση ηλεκτρονικού συστήματος υψηλής τεχνολογίας για παρακολούθηση της λειτουργίας του υφιστάμενου αρδευτικού έργου Κοκκινοχωρίων» με Π/Υ €1 εκ. Σημειώνεται

επίσης ότι συνεργούν θετικά στις επιδιώξεις του ΘΣ6 όλα τα εκταρικά αγροπεριβαλλοντικά μέτρα, των οποίων οι δαπάνες μέχρι 31/12/16 ήταν €31,7 εκ.

Μέσω του **ΕΤΘΑ επιδιώκεται** η προστασία και η αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, περιλαμβανομένων των θαλάσσιων περιοχών NATURA 2000, η συμβολή στην ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και στο θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, η προστασία και η αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στο πλαίσιο των βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων, η ενίσχυση της γνώσης και η συγκέντρωση δεδομένων για το θαλάσσιο περιβάλλον και η αξιοποίησή τους στα πλαίσια της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής και της ολοκληρωμένης θαλάσσιας επιτήρησης, και η προώθηση οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων επιχειρήσεων στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας. Μέχρι 31/12/16 ενεργοποιήθηκε **το 11,3% (€3,5εκ.) των πόρων του ΕΠ Θάλασσα στο ΘΣ6**, μέσω της **3 Προσκήσεων ΣΧ**. Συγκεκριμένα, η 1^η Πρόσκληση (€3εκ.) εκδόθηκε στο πλαίσιο του Μέτρου 1.10-Αρ. 34 για την απόσυρση αλιευτικών σκαφών παράκτιας αλιείας και μέχρι 31/12/16 **καταβλήθηκε το ποσό των €3εκ., ενώ εντάχθηκαν 66 έργα, καλύπτοντας την τιμή στόχο για το 2023 του δείκτη εκρών 1.5 του πλαισίου επίδοσης**. Η 2^η Πρόσκληση (€0,2εκ.) εκδόθηκε στο πλαίσιο του Μέτρου 1.18 (Αρ. 40.1 β-ζ, θ) για την καταπολέμηση του Λαγοκέφαλου και μέχρι 31/12/16 καταβλήθηκαν €41 χιλ. σε 6 ενταγμένα έργα, **καλύπτοντας κατά 43% την τιμή στόχου του δείκτη εκρών 1.6 του πλαισίου επίδοσης**. Τέλος, η 3^η Πρόσκληση (€0,3εκ.) εκδόθηκε στο πλαίσιο του Μέτρου 3.1 (Αρ. 76), για συμμόρφωση των επιχειρήσεων με τους κανόνες ελέγχου, μέσω της προμήθειας απαραίτητου εξοπλισμού για τη διασφάλιση διαβίβασης δεδομένων αλιείας. Μέχρι 31/12/16 **δεν εντάχθηκε κανένα έργο**, με αποτέλεσμα να είναι **μηδενικό το αποτύπωμα στον αντίστοιχο δείκτη εκρών 3.1 του πλαισίου επίδοσης**.

Μέχρι το Μάρτιο του 2017 ενεργοποιήθηκε το 47,3% (€14,6 εκ.) των πόρων του ΕΤΘΑ στο ΘΣ6.

γ) Κατά περίπτωση, περιγραφή της συμβολής των ΕΔΕΤ σε νέες σχετικές ειδικές για κάθε χώρα συστάσεις.

Σε σχέση με τις **ειδικές συστάσεις του Συμβουλίου για την Κύπρο του Ιουλίου του 2016**, οι δράσεις των ΕΔΕΤ βρίσκουν εφαρμογή και **συμβάλουν στη Σύσταση Χώρας 1 (ΣΧ 1)** για την ανάγκη οριζόντιας μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, **στη ΣΧ 4** για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδοτήσεις και **στη ΣΧ 5** για την ενίσχυση της ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και τη συνδρομή τους στους μακροχρόνια άνεργους.

Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης υποστηρίζεται μέσω του **ΕΚΤ**, σε ζητήματα που αφορούν στην ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας δημόσιων αρχών, της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και σε θέματα διάγνωσης αναγκών μεταρρύθμισης μέσω εξειδικευμένων μελετών και ανάπτυξης ανθρώπινων πόρων. Μέχρι 31/12/16 δεν ενεργοποιήθηκαν σχετικές δράσεις μέσω του ΕΚΤ. Έμμεση συμβολή στη ΣΧ1 έχει το έργο «Δημιουργία και Λειτουργία ΥΔΕΠ», που αναμένεται να ενταχθεί στο ΕΠ ΑΑΠΚΣ εντός του 2017. Επίσης, έχει δρομολογηθεί η υλοποίηση του έργου «Μαθησιακή υποστήριξη της εφαρμογής διοικητικών αλλαγών στη δημόσια διοίκηση», που θα ξεκινήσει εντός του 2017 και αφορά στην αναβάθμιση γνώσεων δημόσιων λειτουργών για την εφαρμογή διοικητικών αλλαγών υπό τη

μορφή κατάρτισης, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης.

Όσον αφορά τη ΣΧ4, το **ΕΤΠΑ** συμβάλει μέσω της προκήρυξης δράσεων ενίσχυσης της γυναικείας και νεανικής επιχειρηματικότητας, της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του μεταποιητικού τομέα, καθώς και της επιχειρηματικής καινοτομίας. Ο χαμηλός βαθμός ωρίμανσης των δράσεων μέχρι 31/12/2016 δεν επιτρέπει την εκτίμηση του βαθμού συμβολής των προαναφερθέντων δράσεων στην υλοποίηση της ΣΧ4.

Στη ΣΧ4 συμβάλει επίσης και το ΕΓΤΑΑ, μέσα από τα επενδυτικά Μέτρα του ΠΑΑ και τα σχετικά παρεχόμενα επενδυτικά κίνητρα, όπως είναι τα Καθεστώτα 3.2, 4.2, το Μέτρο 9 και το Καθεστώς 19.2. Μέχρι 31/12/16 παραλήφθηκαν 4 αιτήσεις για ΠΟΠ/ΠΓΕ και βιολογικά προϊόντα στο Καθεστώς 3.2, που βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης, ενώ στο Καθεστώς 4.2 βρίσκονταν υπό αξιολόγηση 204 αιτήσεις δικαιούμενης χορηγίας €30,5 εκ. περίπου. Οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις αριθμού αιτήσεων και ύψους αιτούμενης/δικαιούμενης χορηγίας παρουσιάζονται στις δραστηριότητες του τεμαχισμού – τυποποίησης και μεταποίησης κρέατος, της παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και της εμπορίας και μεταποίησης οπωροκηπευτικών. Στο πλαίσιο του εν λόγω Καθεστώτος χρηματοδοτούνται επίσης και επενδυτικά σχέδια από την ΠΠ 2007-2013, για τα οποία πραγματοποιήθηκαν πληρωμές €0,2εκ. Το Μέτρο 9 δεν ενεργοποιήθηκε ακόμη, ενώ τα Τοπικά Προγράμματα LEADER δεν ενεργοποίησαν ακόμη τις προσκλήσεις για τις επενδύσεις ΜΜΕ.

Στη ΣΧ5 συμβάλει το **ΕΚΤ**, το οποίο εστιάζει στον εκσυγχρονισμό και στη βελτίωση της ικανότητας εξυπηρέτησης των αρμοδίων φορέων για την απασχόληση. Μέχρι 31/12/16 ενεργοποιήθηκαν οι δράσεις «Σύμπραξη με Ιδιωτικά Γραφεία Εξευρέσεως Εργασίας για Προώθηση της Απασχόλησης» και «Λειτουργία του Δικτύου EURES στην Κύπρο». Η σημαντικότερη παρέμβαση διαρθρωτικού χαρακτήρα μέσω του ΕΚΤ, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των αναγκών της αγοράς εργασίας, θεωρείται ο «Εκσυγχρονισμός/Ενίσχυση της ΔΥΑ», που θα ξεκινήσει εντός του 2017 και θα περιλαμβάνει δράσεις ενίσχυσης της ΔΥΑ με εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, την ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, την αναμόρφωση του μηχανογραφικού συστήματος της ΔΥΑ (CPS) κ.ά.

δ) Κατά περίπτωση, περιγραφή του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν οι αλλαγές στις αναπτυξιακές ανάγκες στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ.

στ) Άλλα στοιχεία, κατά περίπτωση.

Πίνακας 1: Στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής

Ταμείο	Α. Στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής στο σύμφωνο εταιρικής σχέσης	Β. Στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής ¹²	Ποσοστό της στήριξης που χρησιμοποιήθηκε σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα στο σύμφωνο εταιρικής σχέσης
ΕΤΠΑ	€23.250.000,00	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	€79.859.000,00	€8.531.950,64	10,68%
ΕΚΤ ¹³	-	-	-
ΕΓΤΑΑ	€78.524.800,00	€10.465.299,00	13,33%
ΕΤΘΑ	€10.625.200,00	€1.506.380,50	14,18%
ΣΥΝΟΛΟ	€192.259.000,00	€20.503.630,14	10,66%

¹² Αυτό περιλαμβάνει επίσης τους πόρους της ΠΑΝ (ειδικό κονδύλι για την ΠΑΝ και αντίστοιχη στήριξη του ΕΚΤ).

¹³ Για το σκοπό του παρόντος πίνακα, η ΠΑΝ (ειδικό κονδύλι και αντίστοιχη στήριξη του ΕΚΤ) θεωρείται Ταμείο.

3. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΤΥΠΩΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Κατά περίπτωση, γενικές πληροφορίες και αξιολόγηση σχετικά με το αν έτυχαν εφαρμογής, σύμφωνα με το καθορισμένο χρονοδιάγραμμα, τα μέτρα που λήφθηκαν για την τήρηση των εφαρμοστέων εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων που διατυπώνονται στο σύμφωνο εταιρικής σχέσης και δεν είχαν ικανοποιηθεί κατά τον χρόνο έγκρισης του συμφώνου εταιρικής σχέσης.

Σύμφωνα με τις Ετήσιες Εκθέσεις των τεσσάρων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για το 2016, έχουν εκπληρωθεί όλες οι Γενικές και Θεματικές Εκ των Προτέρων Αιρεσιμότητες (ΕΠΑ) που εκκρεμούσαν κατά την έγκριση της ΣΕΣ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2014.

α) ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΑ

Στο πλαίσιο υλοποίησης της διαδικασίας ετοιμασίας των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, λήφθηκαν τα κατάλληλα μέτρα για την εκπλήρωση των δύο **Γενικών ΕΠΑ** που εκκρεμούσαν, οι οποίες αφορούσαν την ύπαρξη ρυθμίσεων για την αποτελεσματική εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ε.Ε. (Γεν. 6) και την ύπαρξη αναγκαίας Στατιστικής βάσης και Συστήματος Δεικτών Αποτελεσμάτων (Γεν. 7). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιβεβαίωσε την εκπλήρωση των δύο αυτών Γενικών ΕΠΑ.

Ειδικά για το ΠΑΑ, σημειώνεται ότι σύμφωνα με τον Εκτελεστικό Κανονισμό 808/2014 της 17 Ιουλίου 2014, ο οποίος καθορίζει τους κανόνες για την εφαρμογή του Κανονισμού 1305/2013 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης, η Γενική ΕΠΑ 7 θεωρείται ως εκπληρωθείσα λόγω της ύπαρξης του Κοινού Πλαισίου Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

β) ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΑ

Κατά τη διετία 2015-2016 έγιναν όλες οι απαραίτητες ενέργειες για την εκπλήρωση και των εφαρμοστέων **Θεματικών ΕΠΑ**, οι οποίες διαφέρουν σε κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ανάλογα με τις Επενδυτικές Προτεραιότητες/Μέτρα που έχουν επιλεγεί από τη Διαχειριστική Αρχή του κάθε ΕΠ.

(i) ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη

Κατά την έγκριση του ΕΠ το Δεκέμβριο του 2014, υπήρχαν σε εκκρεμότητα οι πιο κάτω Θεματικές ΕΠΑ:

- **1.1. Έρευνα και Καινοτομία:** Η ύπαρξη Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, σύμφωνα με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, με στόχο τη μόχλευση ιδιωτικών δαπανών έρευνας και καινοτομίας, η οποία να συνάδει με τα χαρακτηριστικά αποδοτικών εθνικών ή περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας.
- **1.2 Υποδομές Έρευνας και Καινοτομίας:** Η ύπαρξη ενός πολυετούς σχεδίου για την κατάρτιση του προϋπολογισμού και την ιεράρχηση των επενδύσεων.
- **2.1. Ψηφιακή ανάπτυξη:** Η ύπαρξη ενός στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την ψηφιακή ανάπτυξη, με στόχο την ενθάρρυνση των οικονομικά προσιτών, καλής ποιότητας και διαλειτουργικών ΤΠΕ, μέσω της χρήσης τους από ιδιωτικές και δημόσιες υπηρεσίες αλλά και της αύξησης του βαθμού χρήσης τους από τους πολίτες, περιλαμβανομένων των ευπαθών ομάδων, των επιχειρήσεων και της δημόσιας διοίκησης, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών διασυννοριακής συνεργασίας.

- **2.2. Υποδομή Δικτύων Νέας Γενιάς (NGN):** Η ύπαρξη εθνικών σχεδίων NGN που λαμβάνουν υπόψη τις περιφερειακές δράσεις για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ για πρόσβαση υψηλής ταχύτητας στο διαδίκτυο, με έμφαση σε τομείς όπου η αγορά δεν μπορεί να παρέχει ανοικτή υποδομή με προσιτό κόστος και σε ποιότητα, σύμφωνα με τους κανόνες ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ, και παρέχουν προσβάσιμες υπηρεσίες στις ευάλωτες ομάδες.
- **3.1. Επιχειρηματικότητα:** Έχουν υλοποιηθεί ειδικές δράσεις ώστε να στηριχθεί η προώθηση της επιχειρηματικότητας, λαμβανομένης υπόψη της Πρωτοβουλίας SmallBusinessAct (SBA).
- **5.1. Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων:** Η ύπαρξη εθνικών εκτιμήσεων κινδύνου για τη διαχείριση (φυσικών) καταστροφών, λαμβάνοντας υπόψη την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
- **6.1. Τομέας υδάτων:** Η ύπαρξη α) πολιτικής τιμολόγησης του νερού η οποία παρέχει επαρκή κίνητρα στους χρήστες για αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων και β) επαρκούς συνεισφοράς των διαφόρων χρήσεων του νερού στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης με συντελεστή που καθορίζεται στο εγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης ποταμού για τις επενδύσεις που υποστηρίζονται από τα προγράμματα.
- **6.2. Τομέας αποβλήτων:** Προώθηση οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων επενδύσεων στον τομέα των αποβλήτων, ιδίως με την ανάπτυξη σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων, σύμφωνα με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ περί των στερεών αποβλήτων καθώς και με την ιεράρχηση των αποβλήτων.
- **9.1 Η ύπαρξη και η εφαρμογή εθνικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας** με στόχο την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας, σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Απασχόληση.

Μέχρι τις 31/12/15 είχαν εκπληρωθεί οι ΕΠΑ 1.1, 1.2, 2.1 και 9.1, μέχρι τις 31/12/16 είχαν εκπληρωθεί οι ΕΠΑ 2.2 και 3.1 και μέσα στο 2017 οι ΕΠΑ 5.1, 6.1 και 6.2. Εξαιρουμένων των ΕΠΑ 6.1 και 6.2, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επιβεβαιώσει την εκπλήρωση όλων των προαναφερθέντων Θεματικών ΕΠΑ.

(ii) ΕΠ Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή

Κατά την έγκριση του ΕΠ το Φεβρουάριο του 2015, υπήρχαν σε εκκρεμότητα οι πιο κάτω Θεματικές ΕΠΑ:

- **8.6 Η ύπαρξη συνολικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την επίτευξη των στόχων του Πακέτου για την Απασχόληση των Νέων** και συγκεκριμένα τη θέσπιση Σχεδίου Εγγυήσεων για τους Νέους σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου.
- **9.1 Η ύπαρξη και εφαρμογή εθνικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας**, που στοχεύει στην ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Απασχόληση.
- **10.4 Η ύπαρξη εθνικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την αύξηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των Συστημάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.**

Μέχρι τις 31/12/15 είχαν εκπληρωθεί και επιβεβαιωθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όλες οι Θεματικές ΕΠΑ που εκκρεμούσαν.

(iii) Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Κατά την έγκριση του ΕΠ το Δεκέμβριο του 2015 υπήρχαν σε εκκρεμότητα οι Θεματικές ΕΠΑ 3.1 (Κλιματική Αλλαγή), 5.2 (Τομέας Υδάτων) και 6.1 (Υποδομή Δικτύων Νέας Γενιάς). Οι ΕΠΑ αυτές αντιστοιχούν στις Θεματικές ΕΠΑ 5.1, 6.1 και 2.2 του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη», που καταγράφονται στο σημείο (ι) πιο πάνω.

Η ΕΠΑ για τις Υποδομές Δικτύων Νέας Γενιάς εκπληρώθηκε μέσα στο 2016, ενώ οι άλλες δύο μέσα στο 2017. Εξαιρουμένης της ΕΠΑ για τα Ύδατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επιβεβαιώσει την εκπλήρωση όλων των προαναφερθέντων Θεματικών ΕΠΑ.

(iv) ΕΠ Θάλασσα

Η μοναδική Ειδική εκ των Προτέρων Αιρεσιμότητα που σχετίζεται με το ΕΠ Θάλασσα είναι η εξής:

- 1 - Έκθεση Αλιευτικής Ικανότητας: Η έκθεση αλιευτικής ικανότητας για το 2015 υποβλήθηκε εντός του προβλεπόμενου από τη νομοθεσία χρονικού πλαισίου. Στην έκθεση έχουν συμπεριληφθεί όλες οι παρατηρήσεις της Ε. Επιτροπής και έχουν αποφευχθεί τα λάθη της έκθεσης του έτους 2014. Η έκθεση του 2015 έχει ετοιμαστεί με βάση τις κοινές κατευθυντήριες γραμμές [COM(2014)545]. Ως εκ τούτου θεωρείται ότι πλέον έχουν εκπληρωθεί οι όροι και προϋποθέσεις που έχουν τεθεί στο σχέδιο δράσης και καλύπτεται πλήρως η εκ των προτέρων αιρεσιμότητα. Επιπρόσθετα έχει σταλεί και σχετική επιστολή από τις αρμόδιες αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσω SFC για την εκπλήρωση της εκ των προτέρων αιρεσιμότητας.
- 2- Δημιουργία μέχρι το 2014 πολυετούς εθνικού στρατηγικού σχεδίου για την υδατοκαλλιέργεια.
- 3 – Διοικητική ικανότητα: υπάρχει διαθέσιμη διοικητική ικανότητα ώστε να επιτυγχάνεται συμμόρφωση με τις απαιτήσεις των δεδομένων για τη διαχείριση της αλιείας.
- 4 – Διοικητική ικανότητα: υπάρχει διαθέσιμη διοικητική ικανότητα ώστε να επιτυγχάνεται συμμόρφωση με τις ανάγκες της εφαρμογής ενωσιακού συστήματος ελέγχου, επιθεώρησης και επιβολής.

Η πιο πάνω Ειδική ΕΠΑ εκπληρώθηκε στις 31/5/2015 και ως εκ τούτου δεν υπήρχε καμιά εκκρεμούσα ΕΠΑ κατά την έγκριση του ΕΠ Θάλασσα τον Ιούλιο του 2015.

Οι πίνακες που ακολουθούν απαριθμούν τις εν λόγω Γενικές και Θεματικές εκ των προτέρων αιρεσιμότητες και περιλαμβάνουν αναλυτική περιγραφή των κριτηρίων που δεν πληρούνταν κατά την έγκριση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καθώς και των μέτρων και ενεργειών που λήφθηκαν για την εκπλήρωσή τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β: Μέτρα που λήφθηκαν για την τήρηση των εφαρμοστέων Γενικών Εκ των Προτέρων Αιρεσιμοτήτων – Ταμεία Πολιτικής Συνοχής και ΕΓΤΑΑ

Γενική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (Ν/Ο)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (Ν/Ο)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
<p>6. Περιβαλλοντική νομοθεσία σχετικά με την Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ) και τη Στρατηγική Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΕΠΕ)</p> <p>Η ύπαρξη ρυθμίσεων για την αποτελεσματική εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με την ΕΠΑ και τη ΣΠΕ.</p>	2 - Ρυθμίσεις για την κατάρτιση και την ενημέρωση του προσωπικού που ασχολείται με την εφαρμογή των Οδηγιών ΕΠΕ και ΣΕΠΕ.	<p>Ετοιμασία Σχεδίου Δράσης για την εκπαίδευση του προσωπικού, της Επιτροπής ΕΠΕ και άλλων εμπλεκόμενων Τμημάτων στους τομείς της ενέργειας, των υδρογονανθράκων, της διαχείρισης αποβλήτων (χερσαία και θαλάσσια), της κλιματικής αλλαγής, της βιοποικιλότητας κ.ά. (Δεκέμβριος 2014).</p> <p>Έκδοση Κανονισμών για διάχυση και ανταλλαγή πληροφοριών σε συστηματική βάση</p>	30/06/2015	Τμήμα Περιβάλλοντος, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος	ΟΧΙ	ΝΑΙ	25/11/2016	<p>Η Δράση ολοκληρώθηκε στις 25/11/16 με την ετοιμασία και ολοκλήρωση της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης.</p> <p>Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7/2/17 (Ares(2017) 664194).</p>
<p>7. Στατιστικά συστήματα και δείκτες αποτελεσμάτων</p> <p>Η ύπαρξη της αναγκαίας στατιστικής βάσης για την πραγματοποίηση αξιολογήσεων της αποτελεσματικότητας και του αντικτύπου των προγραμμάτων.</p> <p>Η ύπαρξη του αναγκαίου συστήματος δεικτών αποτελεσμάτων για την επιλογή των δράσεων που συμβάλλουν αποτελεσματικότερα στα επιθυμητά αποτελέσματα, την παρακολούθηση της προόδου και την πραγματοποίηση εκτίμησης αντικτύπου.</p>	1 - Εφαρμογή ρυθμίσεων για την έγκαιρη συλλογή και συγκέντρωση των στατιστικών στοιχείων, οι οποίες περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στοιχεία: τον προσδιορισμό των πηγών και των μηχανισμών που διασφαλίζουν τη στατιστική επικύρωση.	<p>α) Το κριτήριο συνδυάζεται με την ολοκλήρωση και λειτουργία του ΟΠΣ καθώς και την ετοιμασία του ΣΔΕ. Το ΟΠΣ αναπτύχθηκε σε 8 Φάσεις ως ακολούθως:</p> <p>A. Κανονιστικές απαιτήσεις του Συστήματος</p> <p>B. Αναβάθμιση και προσαρμογή</p> <p>C. Δοκιμές</p> <p>D. Πιλοτική Εφαρμογή</p> <p>E. Εκπαιδεύσεις</p> <p>F. Εγγύηση καλής λειτουργίας</p> <p>G. Υποστήριξη</p> <p>H. Επιτροσθετες υπηρεσίες</p> <p>β) Ανάπτυξη ρυθμίσεων/ μηχανισμών συλλογής /ανάλυσης δεδομένων εκτός ΟΠΣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Διασφάλιση στατιστικής επικύρωσης μέσω τεχνικών επαληθεύσεων. - Διαβίβαση δεδομένων από Ενδιάμεσους Φορείς και Δικαιούχους, έως την ολοκλήρωση του ΟΠΣ σε τυποποιημένους πίνακες (excel spreadsheets). 	31/12/2015	Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης – Διαχειριστική Αρχή	ΟΧΙ	ΝΑΙ	14/10/2016	<p>Το κριτήριο συνδέεται με την ολοκλήρωση και λειτουργία του ΟΠΣ, το οποίο η Διαχειριστική Αρχή παρέλαβε στις 14/10/16.</p> <p>Συνδέεται επίσης και με τις διαδικασίες παρακολούθησης και επαληθεύσεων Έργων/Σχεδίων Χορηγιών, που ακολουθούνται βάσει των Εγκυκλίων 5, 7 και 10, που εξειδικεύουν το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου.</p> <p>Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7/5/17 (Ares(2017)3373830).</p>
	3 - Ένα αποτελεσματικό σύστημα δεικτών αποτελεσμάτων που περιλαμβάνει: επιλογή	Το σύστημα δεικτών αποτελεσμάτων παρουσιάζεται στα προγραμματικά έγγραφα της περιόδου 2014-2020.	Στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης	31/12/2014		ΝΑΙ	ΝΑΙ	

	των δεικτών αποτελεσμάτων για κάθε πρόγραμμα, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με αυτό που παρακινεί την επιλογή των μέτρων πολιτικής που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα.	των νέων Προγραμμάτων, περιλαμβάνεται η αξιολόγηση της καταλληλότητας, εφαρμοσιμότητας, αποτελεσματικότητας, σχετικότητας, σαφήνειας κλπ των προτεινόμενων δεικτών όσο και των στόχων / οροσήμων που έχουν (προκαταρκτικά) τεθεί στη βάση και των αποτελεσμάτων των αντίστοιχων εκ των προτέρων αξιολογήσεων.						εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την περίοδο 2014-2015. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7/5/17 (Ares(2017)3373830).
	4 - Ένα αποτελεσματικό σύστημα δεικτών αποτελεσμάτων που περιλαμβάνει: θέσπιση στόχων για τους δείκτες αυτούς	Συναντήσεις με αρμόδιους φορείς / καθοδήγηση από Διαχειριστική Αρχή για να καθοριστούν οι ακριβείς δείκτες εκρών και αποτελεσμάτων και οι αντίστοιχες τιμές.	31/12/2014		NAI	NAI		Οι δείκτες αποτελέσματος και οι στόχοι/ορόσημα για κάθε δείκτη περιλαμβάνονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, τα οποία εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την περίοδο 2014-2015. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7/5/17 (Ares(2017)3373830).
	5 - Ένα αποτελεσματικό σύστημα δεικτών αποτελεσμάτων που περιλαμβάνει: τήρηση για κάθε δείκτη των ακόλουθων προϋποθέσεων: σταθερότητα και στατιστική επικύρωση, σαφήνεια της κανονιστικής ερμηνείας, ανταπόκριση στην πολιτική, έγκαιρη συλλογή των δεδομένων	Ο ορισμός, η πηγή πληροφόρησης, η μεθοδολογία καθορισμού και η συχνότητα ενημέρωσης του κάθε δείκτη καθορίζονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και στο σχετικό έγγραφο μεθοδολογίας. Το κριτήριο συνδυάζεται με την ολοκλήρωση και λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) καθώς και τον προγραμματισμό προσκλήσεων για την ένταξη και έναρξη υλοποίησης των έργων. Τα στοιχεία για όλους τους δείκτες εκρών και αποτελέσματος συλλέγονται από το ΟΠΣ. Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των έργων, γίνεται παρακολούθηση των στόχων που τέθηκαν στο Τεχνικό Δελτίο Έργου (ΤΔΕ) σε εξαμηνιαία βάση μέσω της υποβολής και ελέγχου τυποποιημένων δελτίων παρακολούθησης έργων.	30/06/2015		OXI	NAI	14/10/2016	Το κριτήριο συνδέεται με την ολοκλήρωση και λειτουργία του ΟΠΣ, το οποίο η Διαχειριστική Αρχή παρέλαβε στις 14/10/16. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7/5/17 (Ares(2017)3373830).

	<p>6 - Διαδικασίες που διασφαλίζουν ότι όλες οι πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα περιλαμβάνουν ένα αποτελεσματικό σύστημα δεικτών.</p>	<p>Στις Προσκλήσεις Υποβολής Προτάσεων και στις Αποφάσεις Έγκρισης καθορίζονται ποσοτικοποιημένοι δείκτες βάσει των οποίων μετρείται η επίτευξη των στόχων του κάθε Άξονα και των έργων.</p> <p>Κατά την αξιολόγηση των έργων θα εκτιμάται ο βαθμός συμβολής στους στόχους του Προγράμματος.</p> <p>Στο ΤΔΕ θα περιλαμβάνεται 1 τουλάχιστον σχετικός δείκτης εκροών. Στο ΟΠΣ θα περιλαμβάνεται αυτοματοποιημένος έλεγχος για την επιλογή τουλάχιστο 1 δείκτη εκροών σε κάθε ΤΔΕ.</p> <p>Θα δημιουργηθεί ξεχωριστή αναφορά για τους δείκτες αποτελέσματος.</p> <p>Κατά την εκτέλεση των έργων, θα γίνεται παρακολούθηση των στόχων του ΤΔΕ σε εξαμηνιαία βάση.</p> <p>Το ΟΠΣ θα παρέχει τη δυνατότητα εξαγωγής αναφορών που θα συνοψίζουν την πρόοδο των δεικτών σε επίπεδο ΕΠ, ΑΠ και ΕπΠ μετά από επεξεργασία των στοιχείων που καταχωρούνται σε επίπεδο έργων.</p> <p>Πρόσθετη λειτουργικότητα θα επιτρέπει την εξαγωγή στοιχείων για την ετήσια έκθεση. Η ΔΑ μεριμνά για τη συλλογή και φύλαξη των δεδομένων που απαιτούνται.</p>	31/12/2015		OXI	NAI	14/10/2016	<p>Το κριτήριο διασφαλίζεται μέσα από το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) που ετοίμασε η Διαχειριστική Αρχή, και συγκεκριμένα από τις Εγκυκλίους 1 και 9 που αφορούν την ένταξη Έργων Δημοσίων Συμβάσεων και Έργων Σχεδίων Χορηγιών αντίστοιχα, και την Εγκύκλιο 7 που αφορά στην παρακολούθηση των Έργων.</p> <p>Το κριτήριο συνδέεται με την ολοκλήρωση και λειτουργία του ΟΠΣ, το οποίο η Διαχειριστική Αρχή παρέλαβε στις 14/10/16.</p> <p>Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7/5/17 (Ares(2017)3373830).</p>
--	---	--	------------	--	-----	-----	------------	---

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ: Μέτρα που λήφθηκαν για την τήρηση των εφαρμοστέων Θεματικών Εκ των Προτέρων Αιρεσιμοτήτων - Ταμεία Πολιτικής Συνοχής και ΕΓΤΑΑ

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
1.1. Έρευνα και Καινοτομία Η ύπαρξη εθνικής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης, σύμφωνα με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, με στόχο τη μόχλευση ιδιωτικών δαπανών έρευνας και καινοτομίας, η οποία να συνάδει με τα χαρακτηριστικά αποδοτικών εθνικών ή περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας.	1 - Έχει τεθεί σε εφαρμογή μια Εθνική Στρατηγική Έξυπνης εξειδίκευσης η οποία:	Έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) από το Υπουργικό Συμβούλιο	31/03/2015	ΓΔ ΕΠΣΑ/ Υπουργικό Συμβούλιο	NAI	NAI	26/03/2015	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/03/15. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 23/7/15 (Ares(2015)3098535).
	2 - βασίζεται σε μία SWOT ή παρόμοια ανάλυση για τη συγκέντρωση των πόρων σε ένα περιορισμένο σύνολο προτεραιοτήτων έρευνας και καινοτομίας;	Ετοιμασία και έγκριση της SWOT analysis ως μέρος της Εθνικής Στρατηγικής από την Επιτροπή Διακυβέρνησης (βλέπε Πίνακα 1 για επεξήγηση της μεθοδολογίας/ διαδικασίας) (Νοέμβριος 2014)	30/11/2014	ΓΔ ΕΠΣΑ/ Επιτροπή Διακυβέρνησης/ Υπουργικό Συμβούλιο	NAI	NAI	17/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/3/15.
		Έγκριση της SWOT analysis στα πλαίσια έγκρισης της S3Cy από το Υπουργικό Συμβούλιο	31/03/2015				26/03/2015	Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 23/7/15 (Ares(2015)3098535).
	3 - περιγράφει μέτρα για την ενθάρρυνση ιδιωτικών επενδύσεων σε E&TA;	Ολοκλήρωση του προσχεδίου Σχεδίου Δράσης/ Πλαισίου Μέτρων για την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η φιλοσοφία του προτεινόμενου Πλαισίου θα στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην ενθάρρυνση ιδιωτικών επενδύσεων για E&TA (βλέπε Πίνακα 24 για επεξήγηση του περιεχομένου/ μεθοδολογίας κατάρτισης του)	31/08/2014	ΓΔ ΕΠΣΑ/ Επιτροπή Διακυβέρνησης/ Υπουργικό Συμβούλιο	NAI	NAI	30/06/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/3/15.
		Υιοθέτηση του Σχεδίου Δράσης/Πλαισίου Μέτρων της S3Cy από την Επιτροπή Διακυβέρνησης	30/11/2014				17/11/2014	Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 23/7/15 (Ares(2015)3098535).
		Έγκριση Σχεδίου Δράσης/Πλαισίου Μέτρων στα πλαίσια έγκρισης της S3Cy από το Υπουργικό Συμβούλιο	31/03/2015				26/03/2015	

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
	4 - περιέχει μηχανισμό παρακολούθησης.	Η S3Cy περιέχει κεφάλαιο που περιγράφει το <i>Μηχανισμό Παρακολούθησης και Αξιολόγησης</i> όπως περιγράφεται στον Πίνακα 24 (βλ. ΒΗΜΑ 6) και θα εγκριθεί από την Επιτροπή Διακυβέρνησης.	30/11/2014	ΓΔ ΕΠΣΑ/ Επιτροπή Διακυβέρνησης	NAI	NAI	17/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/3/15. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 23/7/15 (Ares(2015)3098535).
		Σύσταση και λειτουργία του <i>Μηχανισμού συνεχούς Παρακολούθησης και Αξιολόγησης</i> που θα αναφέρεται σε <i>Επιτροπή Παρακολούθησης</i> . Ο Μηχανισμός αυτός θα διασφαλίζει τη συνεχή εξειδίκευση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της S3Cy με την ενεργό συμμετοχή εκπροσώπων του τετραπλού έλικα, μέσω της διαδικασίας ' <i>entrepreneurial discovery process</i> '. Στο πλαίσιο του Μηχανισμού Παρακολούθησης θα εκπονούνται Ετήσιες Εκθέσεις Προόδου Υλοποίησης και λήψη τυχόν διορθωτικών μέτρων /αναπροσαρμογή της Στρατηγικής ή/και του σχεδίου δράσης.	30/06/2015				26/03/2015	
	5 - Έχει εγκριθεί πλαίσιο που ορίζει τους διαθέσιμους δημοσιονομικούς πόρους για έρευνα και καινοτομία	Ολοκλήρωση και έγκριση από την Επιτροπή Διακυβέρνησης του χρηματοδοτικού πλαισίου που ορίζει τους πόρους (Ταμεία και Προγράμματα με συγχρηματοδότηση της ΕΕ, και εθνικούς) για Ε&Κ στα πλαίσια της S3Cy	30/11/2014	ΓΔ ΕΠΣΑ/ Επιτροπή Διακυβέρνησης/ Υπουργικό Συμβούλιο	NAI	NAI	17/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/3/15. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 23/7/15 (Ares(2015)3098535).
		Έγκριση του χρηματοδοτικού πλαισίου από το Υπουργικό Συμβούλιο	31/03/2015				26/03/2015	
1.2 Υποδομές Έρευνας και Καινοτομίας: Η ύπαρξη ενός πολυετούς σχεδίου για την κατάρτιση του προϋπολογισμού και την ιεράρχηση	1 - Έχει υιοθετηθεί ενδεικτικό πολυετές σχέδιο για την κατάρτιση προϋπολογισμού και την ιεράρχηση	Έγκριση των τομέων προτεραιότητας στους οποίους θα επικεντρωθούν οι επενδύσεις για τη δημιουργία/ αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών και του ενδεικτικού προϋπολογισμού στα πλαίσια έγκρισης της S3Cy και του Σχεδίου Δράσης από την Επιτροπή Διακυβέρνησης	30/11/2014	ΓΔ ΕΠΣΑ/ Επιτροπή Διακυβέρνησης/ Υπουργικό Συμβούλιο	NAI	NAI	17/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/3/15.

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
την ιεράρχηση των επενδύσεων	προτεραιοτήτων για επενδύσεις που συνδέονται με τις προτεραιότητες της ΕΕ, και ενδεχομένως, με το Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Φόρουμ Ερευνητικών Υποδομών (ESFRI).	Ετοιμασία και ολοκλήρωση προσχέδιου ενδεικτικού πολυετούς χρηματοδοτικού σχεδίου για ιεραρχημένες επενδύσεις σε εθνικές υποδομές έρευνας και καινοτομίας	28/02/2015				26/02/2015	Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 23/7/15 (Ares(2015)3098535).
		Έγκριση του χρηματοδοτικού πλαισίου από το Υπουργικό Συμβούλιο στα πλαίσια έγκρισης της S3Cy	31/03/2015				26/03/2015	
2.1. Ψηφιακή ανάπτυξη: Η ύπαρξη ενός στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την ψηφιακή ανάπτυξη, με στόχο την ενθάρρυνση των οικονομικά προσιτών, καλής ποιότητας και διαλειτουργικών ΤΠΕ, μέσω της χρήσης τους από ιδιωτικές και δημόσιες υπηρεσίες αλλά και της αύξησης του βαθμού χρήσης τους από τους πολίτες, περιλαμβανομένων των ευπαθών ομάδων, των επιχειρήσεων και της δημόσιας διοίκησης, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών διασυνοριακής συνεργασίας.	2 - Έχει τεθεί σε εφαρμογή ένα στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την ψηφιακή ανάπτυξη, ενδεχομένως, στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για έξυπνη εξειδίκευση, το οποίο περιέχει: προϋπολογισμό και ιεράρχηση προτεραιοτήτων των δράσεων μέσω SWOT ή παρόμοιας ανάλυσης σύμφωνα με τον Πίνακα Αποτελεσμάτων του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη (Scoreboard of the Digital Agenda for Europe);	Δράση 1: Θα ετοιμαστεί επιπρόσθετο έγγραφο το οποίο θα περιλαμβάνει τη μεθοδολογία/ ανάλυση που ακολουθήθηκε για να καταλήξουμε στους 6 στόχους της ψηφιακής στρατηγικής και στις συγκεκριμένες δράσεις καθώς και στην ιεράρχηση των στόχων και δράσεων.	30/01/2015	Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων	OXI	NAI	02/04/2015	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την ετοιμασία του σχετικού εγγράφου στις 2/4/2015. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 15/9/15 (Ares(2015)3808225).
2.2. Υποδομή Δικτύων Νέας Γενιάς (NGN):	1 - Έχει τεθεί σε εφαρμογή ένα εθνικό ή περιφερειακό	Ολοκλήρωση προσχέδιου του Εθνικού Ευρυζωνικού Πλάνου	31/01/2015	Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών,	OXI	NAI	25/01/2016	Τα κριτήρια εκπληρώθηκαν με την έγκριση του Εθνικού Ευρυζωνικού Πλάνου από τον

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
<p>Η ύπαρξη εθνικών σχεδίων NGN που λαμβάνουν υπόψη τις περιφερειακές δράσεις για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ για πρόσβαση υψηλής ταχύτητας στο διαδίκτυο, με έμφαση σε τομείς όπου η αγορά δεν μπορεί να παρέχει ανοικτή υποδομή με προσιτό κόστος και σε ποιότητα, σύμφωνα με τους κανόνες ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ, και παρέχουν προσβάσιμες υπηρεσίες στις ευάλωτες ομάδες.</p>	<p>σχέδιο NGN, το οποίο περιέχει:</p>	<p>Ολοκλήρωση δημόσιας διαβούλευσης του Εθνικού Ευρυζωνικού Πλάνου</p> <p>Ολοκλήρωση Εθνικού Ευρυζωνικού Πλάνου και έγκρισή του από τον Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων</p>	31/07/2015	<p>Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων</p>			26/02/2016	<p>Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων στις 12/5/2016.</p> <p>Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 23/9/16 (Ares(2016)5521976).</p>
	<p>2 - σχέδιο επενδύσεων υποδομής βάσει οικονομικής ανάλυσης, η οποία λαμβάνει υπόψη τις υφιστάμενες / υπάρχουσες ιδιωτικές και δημόσιες υποδομές και τις προγραμματιζόμενες επενδύσεις;</p>		OXI		NAI	12/05/2016		
	<p>3 - Πρότυπα βιώσιμων επενδύσεων που ενισχύουν τον ανταγωνισμό και παρέχουν πρόσβαση σε ανοικτές, οικονομικά προσιτές, υψηλής ποιότητας και με καλύτερες προοπτικές (μειωμένου επιχειρηματικού κινδύνου) υποδομές και υπηρεσίες;</p>		OXI		NAI			
	<p>4 - μέτρα για ενθάρρυνση ιδιωτικών επενδύσεων.</p>		OXI		NAI			
<p>3.1. Επιχειρηματικότητα: Έχουν υλοποιηθεί</p>	<p>3 - έχει τεθεί σε εφαρμογή μηχανισμός για παρακολούθηση της</p>	<p>Ολοκλήρωση σχεδιασμού του SME Test, στο πλαίσιο αναθεώρησης του ευρύτερου Μηχανισμού Ανάλυσης Αντικτύπου</p>	31/12/2015	<p>Μονάδα Διοικητικής Μεταρρύθμισης, Προεδρία</p>	OXI	NAI	31/08/2016	<p>Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση του Αναθεωρημένου Μηχανισμού Ανάλυσης Αντικτύπου από το</p>

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
ειδικές δράσεις ώστε να στηριχθεί η προώθηση της επιχειρηματικότητας, λαμβανομένης υπόψη της Πρωτοβουλίας SmallBusinessAct (SBA).	υλοποίησης των μέτρων της SBA, που έχουν τεθεί σε εφαρμογή, και αξιολόγηση του αντίκτυπου στις ΜΜΕ.	Έγκριση Αναθεωρημένου Μηχανισμού Ανάλυσης Αντικτύπου, περιλαμβανομένης της εισαγωγής του SME Test, από το Υπουργικό Συμβούλιο	31/01/2016	Υπουργικό Συμβούλιο			05/09/2016	Υπουργικό Συμβούλιο στις 5/9/2016. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 9/11/16 (Ares(2016)6326102).
5.1. Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Η ύπαρξη εθνικών εκτιμήσεων κινδύνου για τη διαχείριση (φυσικών) καταστροφών, λαμβάνοντας υπόψη την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	1 - Εφαρμόζεται εθνική εκτίμηση κινδύνου με τα ακόλουθα στοιχεία:	Προκήρυξη ευρωπαϊκού διαγωνισμού, για την ανάθεση σε εμπειρογνώμονες της ετοιμασίας μελέτης «Εκτίμησης Κινδύνων» στην Κυπριακή Δημοκρατία	30/09/2014	Τμήμα Περιβάλλοντος, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος/ Υπουργικό Συμβούλιο	OXI	NAI	08/10/2014	Τα κριτήρια εκπληρώθηκαν με την ολοκλήρωση της Αξιολόγησης Εκτίμησης Κινδύνων στις 4/8/2016 και τη μετέπειτα έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή της Κλιματικής Αλλαγής από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 18/5/2017. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 26/6/17 (Ares(2017)3183031).
	2 - περιγραφή της διαδικασίας, της μεθοδολογίας, των μεθόδων και των μη ευαίσθητου χαρακτήρα δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των κινδύνων, καθώς και των κριτηρίων, βάση κινδύνων, ιεράρχησης των επενδύσεων;	Κατακύρωση προσφοράς και έναρξη μελέτης	30/12/2014		OXI	NAI	03/06/2015	
	3 - περιγραφή των σεναρίων ενός μόνου και πολλαπλών κινδύνων;	Ολοκλήρωση Μελέτης	31/12/2015		OXI	NAI	04/08/2016	
	4 - λαμβάνοντας υπόψη, κατά περίπτωση, τις εθνικές στρατηγικές προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.	Ολοκλήρωση Δημόσιας Διαβούλευσης	31/01/2016		OXI	NAI	31/01/2017	
		Υιοθέτηση της Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνων από το Υπουργικό Συμβούλιο	29/02/2016				18/05/2017	
6.1. Τομέας υδάτων:	1 - Σε τομείς που υποστηρίζονται από	Ολοκλήρωση ενημέρωσης / διαβούλευσης με Τοπικές Αρχές σχετικά με τη νέα πολιτική και τις	31/01/2015	Τμήμα	OXI	NAI	31/01/2015	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση των Κανονισμών

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
<p>Η ύπαρξη α) πολιτικής τιμολόγησης του νερού η οποία παρέχει επαρκή κίνητρα στους χρήστες αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων και β) επαρκούς συνεισφοράς των διαφόρων χρήσεων του νερού στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης με συντελεστή που καθορίζεται στο εγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης ποταμού για τις επενδύσεις που υποστηρίζονται από τα προγράμματα.</p>	<p>το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, το κράτος μέλος έχει εξασφαλίσει τη συνεισφορά των διαφόρων χρήσεων του νερού στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης ανά τομέα, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ λαμβάνοντας υπόψη, κατά περίπτωση, τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις της ανάκτησης, καθώς και τις γεωγραφικές και κλιματολογικές συνθήκες της επηρεαζόμενης περιοχής ή περιοχών.</p>	<p>υποχρεώσεις τους, όπως αυτές πηγάζουν από τους Κανονισμούς</p>		<p>Αναπτύξεις Υδάτων, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος/ Υπουργικό Συμβούλιο</p>			<p>Τελών από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 21/12/2016.</p>	
		<p>Υπολογισμός νέων τελών τιμολόγησης και ετοιμασία προσχεδίου πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο</p>	30/04/2015		22/04/2015	<p>Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 11/8/17 (Ares(2017)4010888).</p>		
		<p>Συζήτηση των Κανονισμών και διαβούλευση με τη Συμβουλευτική Επιτροπή Διαχείρισης Υδάτων (ΣΕΔΥ)</p>	31/05/2015		26/07/2016			
		<p>Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με τους Κανονισμούς Τελών (για τα νέα τέλη)</p>	30/06/2015		21/12/2016			
	<p>2 - Έχει εγκριθεί σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού για την περιοχή λεκάνης ποταμού, σύμφωνα με το άρθρο 13 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ</p>	<p>Έναρξη 6μηνης διαβούλευσης για το άρθρο 14(1)(β) της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων(ΟΠΥ) για τα σημαντικά ζητήματα διαχείρισης των νερών στην Κύπρο και επικαιροποίηση του άρθρου 5 της ΟΠΥ για τις πιέσεις και επιπτώσεις</p>	30/6/2014	<p>Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος/ Υπουργικό Συμβούλιο</p>	<p>OXI</p>	<p>NAI</p>	06/06/2014	<p>Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση του Σχεδίου Λεκάνης Απορροής Ποταμού από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 7/10/2016.</p>
		<p>Προκήρυξη διαγωνισμού για τον καταρτισμό του 2^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ)</p>	30/11/2014				18/11/2014	<p>Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 11/8/17 (Ares(2017)4010888).</p>
		<p>Κατακύρωση σύμβασης του διαγωνισμού για ΣΔΛΑΠ και έναρξη υλοποίησης σύμβασης</p>	31/03/2015				18/05/2015	

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
		Ολοκλήρωση δημόσιας διαβούλευσης για το νέο ΣΔΛΑΠ	10/12/2015				20/02/2016	
		Έγκριση ΣΔΛΑΠ από το Υπουργικό Συμβούλιο	22/12/2015				07/10/2016	
6.2. Τομέας αποβλήτων: <i>Πρωώθηση οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων επενδύσεων στον τομέα των αποβλήτων, ιδίως με την ανάπτυξη σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων, σύμφωνα με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ περί των στερεών αποβλήτων καθώς και με την ιεράρχηση των αποβλήτων.</i>	2 - Η ύπαρξη ενός ή περισσότερων σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων, όπως απαιτείται βάση του άρθρου 28 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ;	Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης Οικιακών και Παραομοίου Τύπου Αποβλήτων σε Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων (ΣΔΔΑ)	30/09/2014	Τμήμα Περιβάλλοντος, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος/ Υπουργικό Συμβούλιο	OXI	NAI	05/11/2015	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση όλων των Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 18/01/2017. Η εκπλήρωση δεν επιβεβαιώθηκε ακόμα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
		Ολοκλήρωση Δημόσιας Διαβούλευσης ΣΔΔΑ	31/12/2014					
		Έγκριση ΣΔΔΑ από το Υπουργικό Συμβούλιο	28/02/2015					
		Ετοιμασία Σχεδίων Διαχείρισης των Λοιπών Αποβλήτων	30/09/2016					
		Ολοκλήρωση Δημόσιας Διαβούλευσης των Σχεδίων	30/11/2016					
		Έγκριση Σχεδίων από το Υπουργικό Συμβούλιο	31/12/2016					
	3 - Η ύπαρξη προγραμμάτων πρόληψης για τη δημιουργία αποβλήτων, όπως απαιτείται βάση του άρθρου 29 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ;	Ετοιμασία Προγράμματος Πρόληψης	30/09/2014	Τμήμα Περιβάλλοντος, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος/ Υπουργικό Συμβούλιο	OXI	NAI	05/11/2015	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση του Προγράμματος Πρόληψης Αποβλήτων από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 5/11/2015. Η εκπλήρωση δεν επιβεβαιώθηκε ακόμα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
		Ολοκλήρωση Δημόσιας Διαβούλευσης	31/12/2014					
		Έγκριση Προγράμματος από το Υπουργικό Συμβούλιο	28/02/2015					
	4 - Έχουν υιοθετηθεί τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των στόχων για το 2020, σχετικά με την προετοιμασία για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση, σύμφωνα με το άρθρο 11(2) της	Ετοιμασία Κανονισμών για εφαρμογή διάφορων μέτρων που θα συμβάλουν στην ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση	30/04/2015	Τμήμα Περιβάλλοντος, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος/ Υπουργικό Συμβούλιο	OXI	NAI	31/08/2016	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων και του Προγράμματος Πρόληψης Αποβλήτων από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 5/11/2015. Η εκπλήρωση δεν επιβεβαιώθηκε ακόμα από την
		Ολοκλήρωση Δημόσιας Διαβούλευσης	31/07/2015					
		Νομοτεχνικός Έλεγχος από Νομική Υπηρεσία	30/11/2015					

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
	Οδηγίας 2008/98/ΕΚ.	Έγκριση Κανονισμών από Υπουργικό Συμβούλιο	31/12/2015					Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
8.6 Ύπαρξη Στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την προώθηση της Απασχόλησης των Νέων, μεταξύ άλλων μέσω της Υλοποίησης «Εγγύησης για τη Νεολαία».	1. Να υφίσταται ένα στρατηγικό πλαίσιο για την προώθηση της απασχόλησης των νέων, το οποίο:	<p>Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση των Νέων το οποίο θα ενσωματώνει και Σχέδιο Δράσης για την Εφαρμογή της Σύστασης «Εγγύηση για τη Νεολαία» θα ετοιμαστεί μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 2014.</p> <p>Το Προσχέδιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την εφαρμογή της Σύστασης για τις Εγγυήσεις για τη Νεολαία υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για σχόλια το τέλος του 2013.</p> <p>Η Ομάδα Εργασίας και Ομάδα Συντονισμού που έχουν συσταθεί έχουν ετοιμάσει Προσχέδιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την εφαρμογή της Πρωτοβουλίας για τους Νέους σύμφωνα και με σχετική έκθεση χαρτογράφησης της κατάστασης της αγοράς εργασίας για τους νέους που ετοιμάστηκε από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας. Το Προσχέδιο θα ολοκληρωθεί μετά τα σχόλια της Επιτροπής κατά τις διμερείς συναντήσεις το Φεβρουάριο του 2014 επί του Προσχεδίου του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την εφαρμογή της Πρωτοβουλίας για τους Νέους το οποίο αποτελεί σημαντικό μέρος του.</p>	31/12/2014	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	NAI	NAI		<p>Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση των Νέων (ΕΣΔΑΝ), αποτελεί στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής που συνδυάζει βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες δράσεις με στόχο την αύξηση της απασχόλησης των νέων (15-29) και την καταπολέμηση της ανεργίας της ίδιας ηλικιακής Ομάδας Στόχου, έχει εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 23/12/2014.</p> <p>Η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου εξουσιοδοτεί την Υπουργό Εργασίας να προβεί σε περαιτέρω αλλαγές/ τροποποιήσεις του Σχεδίου σε περίπτωση ανάγκης και επανεξέτασης πολιτικής.</p> <p>Το ΕΣΔΑΝ συμπεριλαμβάνει επίσης την υλοποίηση της σύστασης «Εγγύηση για τη Νεολαία» η οποία έχει ήδη εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο και υποβλήθηκε στην ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2013.</p> <p>Η περιγραφή της εκπλήρωσης των κριτηρίων της Γενικής εκ των προτέρων αιρεσιμότητας υποβλήθηκε από τη Διαχειριστική Αρχή προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29/6/15, η οποία τα ενέκρινε στις 28/8/15.</p>

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
	2. βασίζεται σε στοιχεία που μετρούν τα αποτελέσματα για τους νέους οι οποίοι βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης και αποτελεί μια βάση για τη χάραξη στοχευμένων πολιτικών και την παρακολούθηση των εξελίξεων.	Το Σχέδιο Δράσης θα περιλαμβάνει ολοκληρωμένο και ενιαίο σύστημα συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων που θα υλοποιηθούν.	31/12/2014	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	NAI	NAI		Έχει συσταθεί επίσης Ομάδα Εργασίας με πρωτοβουλία του ΤΕ για τη σύσταση ενός Ενιαίου Συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης των Ενεργών Μέτρων Πολιτικής Απασχόλησης. Ο σχεδιασμός του συστήματος αυτού έχει ολοκληρωθεί και βασίζεται στους δείκτες της Σύστασης για Νεολαία, όπως αυτή αποφασίστηκε στην ομάδα εργασίας «Indicators Group» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς επίσης στους δείκτες του ΕΚΤ. Η υλοποίηση του μηχανογραφημένου συστήματος για άντληση της πληροφόρησης από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς υλοποιήθηκε ΕΜΠΑ ολοκληρώθηκε το 2016.
	3. Προσδιορίζει την οικεία δημόσια αρχή που θα είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση μέτρων υπέρ της απασχόλησης των νέων και το συντονισμό των εταιρικών σχέσεων σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τομείς.	Το Τμήμα Εργασίας έχει οριστεί ως ο συντονιστικός φορέας συγγραφής και παρακολούθησης της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης για την «Εγγύηση για την Νεολαία», έχει τακτές συναντήσεις και έχει διαβουλευτεί με όλους τους φορείς που έχουν σχέση με την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, περιλαμβανομένων και των ίδιων των νέων.	31/12/2014	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	NAI	NAI		Το Τμήμα Εργασίας έχει οριστεί ως ο συντονιστικός φορέας συγγραφής και παρακολούθησης της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης για την «Εγγύηση για την Νεολαία», έχει τακτές συναντήσεις και έχει διαβουλευτεί με όλους τους φορείς που έχουν σχέση με την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, περιλαμβανομένων και των ίδιων των νέων.

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
	4. Εμπλέκει τους σχετικούς με την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων ενδιαφερόμενους φορείς	<p>Πριν τη συγγραφή της «Εγγύησης για τη Νεολαία» και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση των Νέων (ΕΣΔΑΝ) πραγματοποιήθηκαν ημερίδες διαβούλευσης με όλους τους κοινωνικούς εταίρους, κυβερνητικές υπηρεσίες, Συμβούλιο Νεολαίας κ.α, για απόψεις και εισηγήσεις τους σε θέματα αντιμετώπισης της ανεργίας των νέων.</p> <p>Ετοιμασία και αποστολή Τελικού Προσχεδίου ΕΣΔΑΝ στους εμπλεκόμενους φορείς 13/11/14</p> <p>Συνάντηση Διαβούλευσης με εμπλεκόμενους φορείς 21/11/14</p> <p>Ετοιμασία αναθεωρημένου ΕΣΔΑΝ και υποβολή του στο Υπουργικό Συμβούλιο Δεκέμβριο 2014. Οι άμεσα εμπλεκόμενοι εταίροι που υλοποιούν τα έργα/ σχέδια θα συμμετέχουν σε όλη τη διαδικασία εφαρμογής και παρακολούθησης του ΕΣΔΑΝ.</p> <p>Επιπρόσθετα, προωθείται η σύσταση Ομάδας Παρακολούθησης της υλοποίησης του ΕΣΔΑΝ με διευρυμένη σύνθεση για συμμετοχή όλων των υπόλοιπων εταίρων.</p>	31/12/2014	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	NAI	NAI		<p>Το ΕΣΔΑΝ έτυχε διαβούλευσης με Υπουργεία /Κρατικές Υπηρεσίες, τον Οργανισμό Νεολαίας, τους κοινωνικούς εταίρους, τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ακαδημαϊκά ιδρύματα πριν αποσταλεί για έγκριση στο Υπ. Συμβούλιο το Δεκ. 2014.</p> <p>Η Υπουργική Απόφαση εισηγείται, τη σύσταση Επιτροπής Παρακολούθησης της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου η οποία να αποτελείται από τα εμπλεκόμενα κυβερνητικά τμήματα, υπηρεσίες, καθώς και κοινωνικοί εταίροι και οργανωμένα σύνολα νεολαίας.</p>
	5. Καθιστά δυνατή την έγκαιρη παρέμβαση και ενεργοποίηση	Κατά τις συναντήσεις των Ομάδων Συντονισμού και Εργασίας έχουν συζητηθεί μέτρα τα οποία αναμένεται να περιληφθούν στο Σχέδιο Δράσης. Παράλληλα λαμβάνονται υπόψη οι συστάσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου Δημοσίων Υπηρεσιών Απασχόλησης.	31/12/2014	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	NAI	NAI		<p>Οι δύο πρώτες προτεραιότητες πολιτικής που καθορίζει το ΕΣΔΑΝ αφορούν:</p> <p>α) πρόληψη πρόωρης αποχώρησης από το σχολείο και διευκόλυνση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία, και</p> <p>(β) καθορισμός δράσεων δραστηριοποίησης μέσω στοχευόμενων πολιτικών αγοράς εργασίας.</p>

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
	6. Περιλαμβάνει μέτρα στήριξης για την πρόσβαση στην εργασία, τη βελτίωση των δεξιοτήτων, την κινητικότητα των εργαζομένων και τη βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης	Κατά τις συναντήσεις των Ομάδων Συντονισμού και Εργασίας έχουν συζητηθεί τέτοια μέτρα τα οποία αναμένεται να περιληφθούν στο Σχέδιο Δράσης. Παράλληλα λαμβάνονται υπόψη οι συστάσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου Δημοσίων Υπηρεσιών Απασχόλησης σε σχέση με τα Μέτρα που θα μπορούσαν να περιληφθούν σε αυτό.	31/12/2014	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	NAI	NAI		(α) πρόληψη πρόωρης αποχώρησης από το σχολείο και διευκόλυνση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία (β) καθορισμός δράσεων δραστηριοποίησης μέσω στοχευμένων πολιτικών αγοράς εργασίας (γ) εισαγωγή της Εθνικής Εγγύησης για τη Νεολαία (δ) τόνωση της ζήτησης εργασίας μέσω τομεακής ανάπτυξης, προώθησης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας (ε) σχεδιασμός πολιτικών προσέγγισης για αύξηση της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας (ζ) Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και του αντίκτυπου των υπηρεσιών απασχόλησης και των πολιτικών για την αγορά εργασίας (η) Παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών στην αγορά εργασίας

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
9.1 Η ύπαρξη και η εφαρμογή εθνικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας με στόχο την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας, σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Απασχόληση	1 - Να υφίσταται εθνικό πλαίσιο πολιτικής για τη για τη μείωση της φτώχειας, με στόχο την ενεργητική ένταξη, το οποίο:	Ετοιμασία Στρατηγικής για την Κοινωνική Πολιτική 2014-2020 σε συνάφεια με τη δημοσίευση της Ανακοίνωσης της Επιτροπής, COM (2013) 83 Final "Towards Social Investment for Growth and Cohesion"	31/12/2014	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	NAI	NAI	26/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Πολιτική από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/11/2014. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28/8/15 (Ares(2015)3552908).
	2 - παρέχει επαρκή στοιχεία για τη χάραξη πολιτικών με στόχο τη μείωση της φτώχειας και την παρακολούθηση των εξελίξεων,	Η νέα Εθνική Στρατηγική αναμένεται να έχει μια ολιστική προσέγγιση στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Σημαντική παράμετρος της Στρατηγικής αποτελεί η ενεργός ενσωμάτωση η οποία αντικατοπτρίζει τους 3 πυλώνες της Σύστασης για την Ενεργό Ενσωμάτωση του 2008 (επαρκές εισόδημα, ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, και πρόσβαση σε υπηρεσίες). Πρωθείται η σύσταση Επιτροπής Παρακολούθησης της υλοποίησης της Στρατηγικής η οποία θα αποτελείται από τα αρμόδια κυβερνητικά Τμήματα, τους κοινωνικούς εταίρους, τους εκπροσώπους των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τις εμπλεκόμενες μη κυβερνητικές οργανώσεις.	31/12/2014		NAI	NAI	26/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Πολιτική από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/11/2014. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28/8/15 (Ares(2015)3552908).
	3 - περιέχει μέτρα που στηρίζουν την επίτευξη του εθνικού στόχου για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (όπως ορίζεται στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων), ο οποίος περιλαμβάνει	Η νέα Εθνική Στρατηγική θα έχει ολιστική αντιμετώπιση στην επίτευξη του στόχου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων και ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης.	31/12/2014		NAI	NAI	26/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Πολιτική από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/11/2014. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28/8/15 (Ares(2015)3552908).

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
	την προώθηση των ευκαιριών βιάσιμης και ποιοτικής απασχόλησης για άτομα που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και άτομα από περιθωριοποιημένες κοινότητες.							
	4 - εμπλέκει τους σχετικούς φορείς στην καταπολέμηση της φτώχειας	Στον καταρτισμό της Στρατηγικής Κοινωνικής Πολιτικής έχουν κληθεί να συμβάλουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς τόσο κατά το στάδιο της ετοιμασίας της στρατηγικής όσο και κατά την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων.	31/12/2014		NAI	NAI	26/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Πολιτική από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/11/2014. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28/8/15 (Ares(2015)3552908).
	5 - ανάλογα με τις εντοπιζόμενες ανάγκες, περιλαμβάνει μέτρα για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα της κοινότητας	Η νέα στρατηγική θα περιλαμβάνει ενότητα για τη μακροχρόνια φροντίδα και για σχετικά μέτρα που θα απορρέουν από τις ανάγκες της Κύπρου.	31/12/2014		NAI	NAI	26/11/2014	Το κριτήριο εκπληρώθηκε με την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Πολιτική από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 26/11/2014. Η εκπλήρωση επιβεβαιώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28/8/15 (Ares(2015)3552908).
10.4 Η ύπαρξη εθνικού ή Περιφερειακού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την αύξηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας	1. Να υφίσταται ένα εθνικό ή περιφερειακό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την αύξηση της ποιότητας και της	Το Εθνικό Πλαίσιο Πολιτικής για την Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή το 2015: -Ολοκλήρωση προκαταρκτικού Στρατηγικού Σχεδιασμού (20/11/14)	31/03/2015	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	OXI	NAI		Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός για το Σύστημα Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Κύπρο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 15/4/2015.

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάλυση Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.	αποτελεσματικότητας των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), εντός των ορίων του άρθρου 165 ΣΛΕΕ, που περιλαμβάνει μέτρα:	<p>Λαμβάνονται υπόψη: • Τα δυνατά και αδύνατα σημεία και οι προκλήσεις της ΜΤΕΕ με βάση τα δεδομένα στην Κύπρο σήμερα • Το σχέδιο διακυβέρνησης • Οι συστάσεις του Brugge Communiqué • Ο ρόλος του ΥΠΠ στο υφιστάμενο Σύστημα Μαθητείας • Οι θέσεις της συνδικαλιστικής οργάνωσης ΟΛΤΕΚ • Συστάσεις ΕΕ</p> <p>Επόμενα Βήματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Πρώτη συνάντηση διαβούλευσης με το ΥΕΠΚΑ με θέμα τη Μαθητεία (Νοε. 14) - Συζήτηση εντός ΥΠΠ μεταξύ των εμπλεκόμενων και τελική έγκριση από τον Υπουργό (Δεκ.14) - Συζήτηση με τη συνδικαλιστική οργάνωση ΟΛΤΕΚ (Δεκ-Ιαν 15) - Ενημέρωση των εργοδοτικών συνδέσμων και δήλωση υποστήριξης προς τις πτυχές του σχεδιασμού, όπου εμπλέκονται (Δεκ-Ιαν 15) - Δεύτερη συνάντηση διαβούλευσης με το ΥΕΠΚΑ με θέμα τη Μαθητεία (Δεκ-Ιαν 15) - Προώθηση στο Υπουργικό Συμβούλιο (Ιαν-Φεβ 15) - Έγκριση Στρατηγικού Σχεδιασμού (Φεβ-Μαρ 15) 						<p>Ο στρατηγικός Σχεδιασμός καλύπτει τη Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, το Σύστημα Μαθητείας, τα Απογευματινά και Βραδινά Μαθήματα (προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης που απευθύνονται σε ενήλικες), τις Εσπερινές Τεχνικές Σχολές, και τα Μεταλυκειακά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.</p> <p>Η περιγραφή της εκπλήρωσης των κριτηρίων της Γενικής εκ των προτέρων αιρεσιμότητας υποβλήθηκε από τη Διαχειριστική Αρχή προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29/6/2015, η οποία τα ενέκρινε στις 28/8/2015.</p>
	2. για τη βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων ΕΕΚ με την αγορά εργασίας,	<p>Θεσμοθέτηση Συμβουλευτικού Σώματος Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης για: εισαγωγή νέων προγραμμάτων σπουδών στη ΜΤΕΕ, επίπεδα και περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών, επαγγελματική αποκατάσταση και ανέλιξη των αποφοίτων των Τεχνικών Σχολών.</p> <p>Σύσταση Συμβουλευτικών Επιτροπών για τους διάφορους Κλάδους και Ειδικότητες και συνεργασία με τον κόσμο της εργασίας και άλλους φορείς.</p>	31/03/2015	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	OXI	NAI		<p>Θεσμοθέτηση Συμβουλευτικού Σώματος Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, για μελέτη θεμάτων που αφορούν την εισαγωγή των νέων προγραμμάτων σπουδών στη ΜΤΕΕ και την επαγγελματική αποκατάσταση και ανέλιξη των αποφοίτων των Τεχνικών Σχολών.</p>

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
		<p>Εισαγωγή νέων Προγραμμάτων Σπουδών και νέων κλάδων και ειδικοτήτων.</p> <p>Ανάπτυξη του περιεχομένου Προγραμμάτων Σπουδών.</p> <p>Ενημέρωση εκπαιδευτών και επιμόρφωσή τους σε νέες βιομηχανικές μεθόδους και διαδικασίες.</p> <p>Διοργάνωση συνεταιριστικών προγραμμάτων.</p> <p>Πρακτική άσκηση των τελειόφοιτων.</p> <p>Οργάνωση εθνικού συστήματος παρακολούθησης της πρόσβασης των αποφοίτων της ΤΕΕ στην αγορά εργασίας.</p> <p>Δημιουργία μηχανισμού ανατροφοδότησης από τη Διεύθυνση ΜΤΕΕ του ΥΠΠ σχετικά με τη μετάβαση των αποφοίτων της ΤΕΕ και Κατάρτισης στην αγορά εργασίας ή σε περαιτέρω σπουδές.</p>						<p>Το Συμβουλευτικό Σώμα αποτελείται από εκπροσώπους:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Υπουργείων/ Κυβερνητικών Τμημάτων - Εμπλεκόμενων Ημικρατικών Οργανισμών - ΕΤΕΚ και Φορέων των Επιστημόνων Μηχανικών - Συνδικαλιστικών Οργανώσεων - Εργοδοτικών Οργανώσεων - ΟΛΤΕΚ και Συνομοσπονδίας Συνδέσμων Γονέων Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης. <p>Επιπρόσθετα, θεσμοθετείται η σύσταση Συμβουλευτικών Επιτροπών για τα διάφορα Προγράμματα, Κλάδους και Ειδικότητες.</p> <p>Οργάνωση εθνικού συστήματος παρακολούθησης (national monitoring system) της πρόσβασης των αποφοίτων της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας.</p>
	3. για τη βελτίωση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ)	<p>Διασφάλιση της Ποιότητας Η υψηλή ποιότητα της παρεχόμενης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης αποτελεί προϋπόθεση για την ελκυστικότητά της.</p> <p>Για τη διασφάλιση της ποιότητας, της διαφάνειας, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της κινητικότητας των μαθητών, το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου θα εγκαθιδρύσει Πλαίσιο</p>	31/03/2015	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	OXI	NAI		<p>Ο έλεγχος ποιότητας διενεργείται από τη Διεύθυνση ΜΤΕΕ και από ομάδα εξωτερικών αξιολογητών.</p> <p>1.Για τη διασφάλιση της ποιότητας, της διαφάνειας, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και</p>

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
		<p>Διασφάλισης της Ποιότητας, σύμφωνα με τη Σύσταση για το EQVET. Στα πλαίσια του EQAVET θα εγκαθιδρυθεί εθνικό σύστημα παρακολούθησης της ποιότητας της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με βάση τους δείκτες αξιολόγησης που προτείνονται. Ανάπτυξη Νέων Προγραμμάτων Σπουδών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Εισαγωγή Αναλυτικών Προγραμμάτων με βάση τις Μαθησιακές Ενότητες (modules) και τις Μονάδες ECVET. Τα Αναλυτικά Προγράμματα θα βασίζονται στα Μαθησιακά Αποτελέσματα (Γνώσεις – Δεξιότητες – Ικανότητες).</p>						<p>της κινητικότητας των μαθητών, σπουδαστών και εκπαιδευομένων, εγκαθιδρύεται Πλαίσιο Διασφάλισης της Ποιότητας, σύμφωνα με τη Σύσταση για το EQAVET, που θα περιλαμβάνει εθνικό σύστημα παρακολούθησης της ποιότητας</p> <p>2. Θα πραγματοποιούνται εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού και συμβουλευτικής/επαγγελματικής αγωγής προς μαθητές γυμνασίου σχετικά με τα διάφορα επαγγέλματα και τις δυνατότητες σταδιοδρομίας που προσφέρονται</p> <p>3. Θα προωθηθεί η Πιστοποίηση των Επαγγελματικών Προσόντων.</p> <p>- Όπου είναι εφικτό θα γίνεται πιστοποίηση ISO</p> <p>- Θα αξιοποιείται το Σύστημα Επαγγελματικών Προσόντων της ΑνΑΔ</p> <p>- Στα επαγγέλματα που ορίζεται εξειδικευμένη πιστοποίηση από το κράτος θα γίνεται πιστοποίηση στα πλαίσια του προγράμματος</p> <p>4. Η βελτίωση της ποιότητας και των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών ΜΤΕΕ θα προωθηθεί μέσα από την οργάνωση πρακτικών</p>

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
								<p>εργαστηρίων</p> <p>5. Η σύνδεση όλων των προγραμμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την εξασφάλιση της οριζόντιας διακίνησης μεταξύ της ΜΤΕΕ και του θεσμού των Εσπερινών Τεχνικών Σχολών με αυτό των Βραδινών Τμημάτων των Τεχνικών Σχολών και του Συστήματος Μαθητείας. Το κοινό σύστημα δημιουργεί ένα νέο ευέλικτο θεσμό δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης και δεύτερης ευκαιρίας</p> <p>6. Αναβάθμιση και Ευελιξία των Εσπερινών Τεχνικών Σχολών</p> <p>7. Περαιτέρω ανάπτυξη των Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Θα διασφαλιστεί η αντιστοιχία των προγραμμάτων εκπαίδευσης ΜΙΕΕΚ με το επίπεδο 5 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων αλλά και του ISCED, ώστε να γίνεται δυνατή η ένταξη των σπουδαστών σε πανεπιστημιακά προγράμματα. Θα προωθηθεί η διεθνής πιστοποίηση για προγράμματα υψηλής εξειδίκευσης και επικινδυνότητας</p> <p>8. Ανάπτυξη Νέων Προγραμμάτων Σπουδών Μέσης Τεχνικής και</p>

Θεματική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα	Κριτήρια που δεν πληρούνταν	Ανάληψη Δράσης	Προθεσμία (αναμενόμενη ημερομηνία εκπλήρωσης)	Αρμόδιοι Φορείς	Ολοκλήρωση Μέτρου εντός προθεσμίας (N/O)	Εκπλήρωση Κριτηρίου (N/O)	Αναμενόμενη ημερομηνία για πλήρη εφαρμογή των υπολοίπων μέτρων, κατά περίπτωση	Σχολιασμός (για κάθε μέτρο)
								Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με βάση τις Μαθησιακές Ενότητες και τις Μονάδες ECVET

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΔΕΤ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ) ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΤΕΠ)

α) Αξιολόγηση της εφαρμογής των μηχανισμών συντονισμού που καθορίζονται στο σύμφωνο εταιρικής σχέσης και, κατά περίπτωση, τυχόν προβλημάτων που προέκυψαν κατά την εφαρμογή τους.

Ο συντονισμός μεταξύ των ΕΔΕΤ, τόσο κατά το στάδιο ετοιμασίας των Προγραμματικών Εγγράφων όσο και κατά την πορεία υλοποίησής τους, αποτελεί αντικείμενο συνεχούς και στενής συνεργασίας και διαβούλευσης μεταξύ της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ) και του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ), ως Διαχειριστικές Αρχές των 4 Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) που καταρτίστηκαν για την αξιοποίηση των πόρων που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο από τα ΕΔΕΤ 2014-2020.

Ο κεντρικός συντονισμός ανήκει στη ΓΔ ΕΠΣΑ, η οποία ως Εθνική Αρχή Προγραμματισμού μεριμνά, μεταξύ άλλων, για ομογενοποιημένες διαδικασίες προκηρύξεων, τυποποιημένα κριτήρια, ενιαία και συντονισμένη επικοινωνία, βελτιστοποίηση του υπάρχοντος πληροφοριακού συστήματος και διενέργεια επαφών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στο επίπεδο του γενικού συντονισμού μεταξύ των ΕΠ κρίσιμη είναι και η:

- συγκρότηση κοινής Επιτροπής Παρακολούθησης των ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΑΑΑ) και Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή (ΑΑΠΚΣ),
- θέσπιση ενιαίου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου και ενιαίου πληροφοριακού συστήματος για τα ΕΠ ΑΑΑ, ΑΑΠΚΣ και Θάλασσα, και
- συνεργασία μεταξύ της ΓΔ ΕΠΣΑ και του ΥΓΑΑΠ για την εκπλήρωση των Εκ των Προτέρων Αιρεσιμοτήτων.

Στο επίπεδο του σχεδιασμού και της εφαρμογής παρεμβάσεων σε Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) που περιλαμβάνονται σε περισσότερα τους ενός Ταμεία, έχουν ήδη καθοριστεί κατά το στάδιο εκπόνησης της ΣΕΣ και εφαρμόζονται κατά την υλοποίηση των ΕΠ τα ακόλουθα κριτήρια:

- Το ΕΤΠΑ συμβάλει στην εφαρμογή έργων εντός των πλείστων **Περιοχών NATURA 2000**, για την ανάδειξη των περιοχών και τη βελτίωση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων, εκτός από έργα στις περιοχές που αφορούν θαλάσσιες NATURA, τα οποία θα υλοποιηθούν από το ΕΤΘΑ. Από την άλλη, το ΕΓΤΑΑ θα υλοποιήσει έργα που αφορούν οικότουριστικές αναπτύξεις εκτός των περιοχών προστασίας των NATURA.
- Με τη συμβολή του ΕΤΠΑ θα επιδιωχθεί η βελτίωση της παρακολούθησης των επιπτώσεων της **Κλιματικής Αλλαγής**, καθώς και δράσεις προσαρμογής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, με έμφαση σε έργα προστασίας των παράκτιων ζωνών από τη διάβρωση των ακτών. Οι δράσεις

μέσω του ΕΓΤΑΑ αφορούν κυρίως στον τομέα της γεωργίας, το έδαφος και τα δάση, περιλαμβανομένων των δράσεων για την προστασία των δασών και την πρόληψη πυρκαγιών.

- Στον τομέα των **Υδάτων** επιδιώκεται μέσω του ΤΣ η δημιουργία υποδομών για υγρά απόβλητα, η μείωση απωλειών από τα συστήματα μεταφοράς νερού για σκοπούς ύδρευσης και η αξιοποίηση του ανακυκλωμένου νερού για ενίσχυση του υδατικού ισοζυγίου και εμπλουτισμό των υδροφορέων. Μέσω του ΕΓΤΑΑ προωθείται η επίλυση προβλημάτων που αφορούν την άρδευση (εξοικονόμηση νερού, βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση ύδατος και υποδομές μεταφοράς και αποθήκευσης νερού για κάλυψη των αναγκών άρδευσης).
- Για την προώθηση της **ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ σε ΜΜΕ**, το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί επενδύσεις σε ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, με εξαίρεση το γεωργικό τομέα που καλύπτεται από το ΕΓΤΑΑ. Το ΕΤΘΑ θα στηρίξει παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας στα αλιευτικά σκάφη και στην υδατοκαλλιέργεια.

Στο επίπεδο της συμπληρωματικότητας των Ταμείων σε ΘΣ, εφαρμόζονται ενδεικτικά τα εξής:

- το ΕΚΤ χρηματοδοτεί παρεμβάσεις επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας, που θα στηριχθούν από το ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ
- η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών τομέων της οικονομίας προωθείται ανά τομέα, μέσω παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ
- οι δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας ενισχύονται τόσο μέσω παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ και του ΤΣ όσο και μέσω του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΘΑ
- παρέχεται η δυνατότητα συμπληρωματικών δράσεων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ για τη στήριξη των Στρατηγικών ΟΒΑΑ σε αστικά κέντρα
- το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ προβλέπεται να χρηματοδοτήσουν διακριτά τις τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες στις αγροτικές και αλιευτικές περιοχές αντίστοιχα.

Επίσης, στο ΠΑΑ υπάρχουν συνέργειες μεταξύ των παρεμβάσεων του 1ου και 2ου Πυλώνα της ΚΑΠ, ενώ ο συντονισμός, η παρακολούθηση και η συγκέντρωση των απαραίτητων δεδομένων για την αξιολόγηση των επιπτώσεων διασφαλίζεται μέσω της αξιοποίησης του πληροφοριακού συστήματος του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών. Επιπλέον, οι καταβαλλόμενες άμεσες ενισχύσεις έχουν φιλοπεριβαλλοντικά προαπαιτούμενα, που συνιστούν βάση εκκίνησης για τα εκταρικά Μέτρα του ΠΑΑ και συνάδουν με το ισχυρό αποτύπωμά του σε ό,τι αφορά στο περιβάλλον (Μέτρα 8, 10, 11, 12).

(i) Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ)

Το γεγονός ότι ο προϊστάμενος της Διαχειριστικής Αρχής για τα ΕΠ της Πολιτικής Συνοχής και του Εθνικού Συντονιστή για τα Προγράμματα ΕΕΣ είναι ο ίδιος (Γενικός Διευθυντής ΓΔ ΕΠΣΑ), διασφαλίζει σε σημαντικό βαθμό το συντονισμό μεταξύ των δύο, τόσο κατά το στάδιο ετοιμασίας των Προγραμματικών Εγγράφων όσο και κατά το στάδιο της εφαρμογής και υλοποίησής τους.

Παράλληλα, τόσο με την εκπροσώπηση στις Επιτροπές Παρακολούθησης όσο και με εσωτερικές διευθετήσεις επικοινωνίας και συνεργασίας στη ΓΔ ΕΠΣΑ, διασφαλίζεται περαιτέρω ο εντοπισμός συνεργειών και η αποφυγή επικαλύψεων μεταξύ των έργων που συγχρηματοδοτούνται από τα Προγράμματα των Στόχων 1 (Επενδύσεις στην Ανάπτυξη και Απασχόληση) και 2 (ΕΕΣ) της Πολιτικής Συνοχής.

Τα έργα που εγκρίθηκαν μέχρι 31/12/16 από τα Προγράμματα Διαπεριφερειακής Συνεργασίας Interreg Europe και Διακρατικής Συνεργασίας Med είναι σε τομείς προτεραιότητας των 4 ΕΠ (περιβάλλον, τουρισμός, ενέργεια, ΤΠΕ και αστική κινητικότητα) και αναμένεται ότι μέσα από την υλοποίηση των έργων αυτών θα αναδειχθούν καλές πρακτικές, που μπορούν μελλοντικά να αποτελέσουν τη βάση για χρηματοδότηση από τα ΕΠ των ΕΔΕΤ.

(ii) Λοιπά Προγράμματα

Υπάρχουν ενεργοποιημένοι μηχανισμοί συντονισμού των Αρχών που εμπλέκονται στη διαχείριση των ΕΔΕΤ και των φορέων που είναι υπεύθυνοι για την προώθηση και αξιοποίηση άλλων Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων/Πρωτοβουλιών, με σκοπό την όσο το δυνατό μεγαλύτερη επίτευξη συνεργειών και συμπληρωματικότητας μεταξύ τους:

- Μέσα από τα εθνικά προγράμματα “RESTART 2016-2020” για Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία χρηματοδοτούνται κυπριακές προτάσεις που υποβλήθηκαν στα Προγράμματα/Δράσεις του Προγράμματος «**Ορίζοντας 2020**» “ERC Starting Grant”, “ERC-Consolidator Grant”, “Marie Skłodowska-Curie Actions” και “SME Instrument”, οι οποίες κρίθηκαν ως επιλέξιμες για χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά δεν χρηματοδοτήθηκαν λόγω εξαντλήσεως του Π/Υ. Τα προαναφερθέντα Προγράμματα συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ μέσω του ΕΠ ΑΑΑ (Άξονας 1). Στο ίδιο ΕΠ (Άξονας 6), προγραμματίζεται να συγχρηματοδοτηθεί από το ΕΤΠΑ έργο που υποβλήθηκε από το Δήμο Λευκωσίας στο πλαίσιο υλοποίησης της Στρατηγικής του για Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, το οποίο δρα συμπληρωματικά σε πρόταση που συμμετέχει ο Δήμος Λευκωσίας, η οποία εξασφάλισε χρηματοδότηση από το πρόγραμμα “Teaming” του «Ορίζοντα 2020».
- Στο πλαίσιο υλοποίησης της «Εθνικής Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης Χερσαίων Μεταφορών και Θαλάσσιων Μεταφορών (Λιμενικών Υποδομών)», συγχρηματοδοτούνται έργα τόσο από το ΤΣ (Άξονας 5 του ΕΠ ΑΑΑ) όσο και από το **Connecting Europe Facility (CEF)**, τα οποία δρουν συμπληρωματικά και συμβάλουν στην επίτευξη της στρατηγικής επιδίωξης της ΣΕΣ για διασύνδεση της Κύπρου με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), και ειδικότερα με το Διάδρομο του Κεντρικού Δικτύου Orient/ East-Med, ο οποίος ξεκινά από τη Γερμανία (Αμβούργο), και καταλήγει στην Κύπρο.
- Κατά την τρέχουσα περίοδο, χρηματοδοτούνται στην Κύπρο από το **Πρόγραμμα LIFE** σειρά έργων, που δρουν συμπληρωματικά προς τις παρεμβάσεις των ΕΠ των ΕΔΕΤ στους τομείς του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής. Στο σκέλος του «Υποπρογράμματος Περιβάλλον» αναπτύσσονται παρεμβάσεις στους τομείς της Διαχείρισης Αποβλήτων (παρουσίαση βιώσιμης τεχνολογίας μετατροπής για παραγωγή ενέργειας και βιώσιμη διαδικασία διαχείρισης

αποβλήτων και λυμάτων, παρουσίαση μιας περιβαλλοντικά και οικονομικά βιώσιμης διαδικασίας διαχείρισης και επεξεργασίας επιστρεφόμενων και ληγμένων γαλακτοκομικών προϊόντων και παρουσίαση και αξιολόγηση ολοκληρωμένου συστήματος επεξεργασίας ζωικών αποβλήτων), της Φύσης και Βιοποικιλότητας (παρεμβάσεις διατήρησης σπάνιων οικοτόπων προτεραιότητας (κέδρος), γεωργικών περιοχών υψηλής φυσικής αξίας (αμπελώνες και καλλιέργειες χαρουπιιάς), θαμνώνων με Zyzirhus, γυψούχων στεπών, επιλεγμένων ειδών πτηνών σε τρεις περιοχές Natura 2000 και δύο ειδών θαλάσσιων χελωνών), καθώς και της Περιβαλλοντικής Διακυβέρνησης και Πληροφόρησης (ολοκληρωμένη στρατηγική επικοινωνίας που περιλαμβάνει εκστρατεία ευαισθητοποίησης για τη μείωση, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των απορριμμάτων στην Κύπρο).

Στο σκέλος του «Υποπρογράμματος Δράση για το Κλίμα» αναπτύσσεται εργαλειοθήκη αξιολόγησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής για χρήση από τους Δήμους των αστικών περιοχών, ενώ υλοποιούνται προγράμματα ενίσχυσης του γνωστικού υπόβαθρου σχετικά με την τρωτότητα της γεωργίας στην κλιματική αλλαγή, υποστήριξης των διαδικασιών λήψης αποφάσεων για το σχεδιασμό μεθόδων προσαρμογής, καθώς και προώθησης της βιολογικής γεωργίας και των προϊόντων της στο πλαίσιο των στρατηγικών μετριασμού της κλιματικής αλλαγής.

Πέραν των έργων στο πλαίσιο των 2 Υποπρογραμμάτων, λήφθηκε χρηματοδότηση από την ΕΕ για δράσεις ενδυνάμωσης του θεσμού και του Εθνικού Σημείου Επαφής όπως εκπαίδευση, δικτύωση, δημιουργία υπηρεσίας υποστήριξης υποβολής προτάσεων και διαχείρισης έργων ώστε να αυξηθεί το επίπεδο επιτυχών αιτήσεων χρηματοδότησης.

- Σε ό,τι αφορά το **Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης** έμφαση δίνεται σε συνέργειες και συμπληρωματικότητα με το ΕΚΤ σε σχέση με την κοινωνική ένταξη, την εκπαίδευση και την ένταξη στην αγορά εργασίας των υπηκόων τρίτων χωρών.
- Όσον αφορά το **Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας**, έμφαση δίνεται σε συνέργειες και συμπληρωματικότητα με το ΕΤΠΑ, με έμφαση στη διασυννοριακή συνεργασία και τον «Ορίζοντα 2020» όσον αφορά την ενότητα σχετικά με την ασφάλεια της Ευρώπης.
- Μέσω του ΕΚΤ υλοποιήθηκαν 2 έργα τοποθέτησης νέων για απόκτηση εργασιακής πείρας, ενώ μέσω του **Erasmus+ (E+)** υλοποιούνται δράσεις κινητικότητας Κυπρίων για σκοπούς εκπαίδευσης/κατάρτισης στο εξωτερικό. Μέσω του ΕΚΤ χρηματοδοτείται η λειτουργία Γραφείων Διασύνδεσης των Πανεπιστημίων με τον επιχειρηματικό κόσμο, ενώ μέσω του E+ δίδεται η ευκαιρία σε φοιτητές για φοίτηση σε συνεργαζόμενα ιδρύματα και για τοποθέτηση αποφοίτων σε χώρους εργασίας. Στα προγράμματα κινητικότητας συμμετέχουν και Σχολές Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης καθώς και Μεταλυκειακά Ινστιτούτα, η αναβάθμιση των οποίων χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ, ενώ μέσω του E+ προωθείται η στήριξη της επιχειρηματικότητας (Στρατηγικές Συμπράξεις στον τομέα της νεολαίας). Το Eurodesk Κύπρου παρέχει πληροφόρηση στους νέους για όλες τις ευρωπαϊκές και διεθνείς ευκαιρίες, ενώ μέσω του

ΕΚΤ χρηματοδοτείται το Πρόγραμμα Επιχειρηματικής Ανάπτυξης Νέων. Μέσα από το Ε+ επιχορηγούνται δραστηριότητες μη τυπικής και άτυπης μάθησης (ΜΤΑΜ) των ΜΚΟ και παρέχονται ευκαιρίες κινητικότητας/κατάρτισης των νέων και ατόμων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας, ενώ μέσω του ΕΚΤ υλοποιείται το έργο «Θέσπιση των Μηχανισμών Πιστοποίησης της ΜΤΑΜ».

- Η ΓΔ ΕΠΣΑ είναι υπεύθυνη για το συντονισμό των αιτημάτων Τεχνικής Βοήθειας που υποβάλει η Κύπρος στο **Structural Reform Support Service (SRSS)**, με αποτέλεσμα να εντοπίζονται οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα των αιτημάτων με τα προς συγχρηματοδότηση από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής έργα, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι δεν υπάρχει διπλή χρηματοδότηση των ίδιων αιτημάτων. Σημειώνεται επίσης ότι μέσα στο 2015 η Κύπρος έδωσε από τα ΕΔΕΤ που της παραχωρήθηκαν ποσό ύψους €700.000 στο SRSS, για κάλυψη των αναγκών της σε Τεχνική Βοήθεια.
- Η λειτουργία του **Ταμείου Επιχειρηματικότητας Κύπρου (ΤΕΚ)** άρχισε το 2016, μετά την υπογραφή συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και 2 εμπορικών τραπεζών (Τράπεζα Κύπρου Λτδ και Ancoria Bank Ltd), με σκοπό την παροχή δανείων με ευνοϊκούς όρους στις ΜΜΕ. Το συνολικό κεφάλαιο του ΤΕΚ ανέρχεται σε €140 εκ. και η δράση του είναι συμπληρωματική με τις δράσεις των ΕΔΕΤ για παροχή χορηγιών προς τις ΜΜΕ, στοχεύοντας στην περαιτέρω ενίσχυση και διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση.
- Με βάση Συμφωνία που υπέγραψε η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας με την **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)**, άρχισε το 2015 η παραχώρηση δανείων με ευνοϊκούς όρους από την ΕΤΕπ σε εμπορικές τράπεζες της Κύπρου (Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα, RCB Bank) στα οποία παρέχεται κρατική εγγύηση από την Κυπριακή Δημοκρατία, με σκοπό τη στήριξη επενδύσεων από ΜΜΕ και επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης. Η Συμφωνία αυτή συμβάλλει συμπληρωματικά στην ευρύτερη προσπάθεια για διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση. Επιπρόσθετα, η Κυπριακή Κυβέρνηση υπέγραψε το 2015 συμφωνία δανεισμού από την ΕΤΕπ, για κάλυψη μέρους της εθνικής συνεισφοράς που καταβάλει η Κυβέρνηση για τη συγχρηματοδότηση των ΕΠ των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής 2014-2020.

(iii) Μέσα Χρηματοοικονομικής Τεχνικής (ΜΧΤ)

Στο πλαίσιο αξιοποίησης ΜΧΤ, η ΓΔ ΕΠΣΑ υπέγραψε στις 30/11/16 Συμφωνία με την ΕΤΕπ, για εκπόνηση μελέτης εκ των προτέρων αξιολόγησης για τη χρήση ΜΧΤ στο πλαίσιο των ΕΠ, η οποία κατέδειξε την ύπαρξη χρηματοδοτικού κενού στους τομείς των ΜΜΕ και της ενεργειακής απόδοσης. Τα ΜΧΤ που συστήνονται από τη μελέτη όχι μόνο δεν επικαλύπτουν τα ΜΧΤ της αγοράς, αλλά δρουν συμπληρωματικά προς αυτά, καλύπτοντας συγκεκριμένες πτυχές και ανάγκες, οι οποίες δεν εξυπηρετούνται πλήρως από τις υφιστάμενες χρηματοδοτικές επιλογές.

Μετά από διαβούλευση με την ΕΤΕπ, η ΓΔ ΕΠΣΑ αποφάσισε να κατανείμει ποσό ύψους €40εκ. περίπου από το ΕΤΠΑ και το ΤΣ, για χρήση ΜΧΤ στο ΕΠ ΑΑΑ.

(iv) Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ)

Η Κύπρος δεν έχει εντάξει ακόμα κάποιο έργο στο ΕΤΣΕ, παρά το γεγονός ότι έχουν ήδη υπογραφεί 2 συμφωνίες με χρηματοπιστωτικούς φορείς συνολικής αξίας €10 εκ., που υπολογίζεται ότι θα καλύψουν επενδύσεις συνολικού Π/Υ €28εκ. περίπου, ενισχύοντας 125 ΜΜΕ.

β) Κατά περίπτωση, περιγραφή των αναπροσαρμοσμένων και νέων μηχανισμών συντονισμού.

γ) Άλλα στοιχεία, κατά περίπτωση.

5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Η ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΣΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ¹⁴

α) Γενικός σχολιασμός και αξιολόγηση.

Σύμφωνα με την τυπολογία των αγροτικών-αστικών περιοχών που χρησιμοποιείται σε επίπεδο Ε.Ε., το σύνολο της επικράτειας της Κύπρου εντάσσεται στην κατηγορία των Ενδιάμεσων Περιοχών. Η κατηγοριοποίηση αυτή δεν διευκολύνει την περιγραφή της πολιτικής η οποία θα ακολουθηθεί στα πλαίσια της εδαφικής ανάπτυξης, αφού δεν επιτρέπει την αναγκαία διάκριση σε επιμέρους χωρικές ενότητες. Παράλληλα, υποκρύπτει, σε ένα βαθμό, τις υπάρχουσες ανισότητες μεταξύ των αστικών κέντρων και της υπόλοιπης χώρας, οι οποίες εκδηλώνονται κυρίως σε χαμηλότερη κλίμακα του χώρου μεταξύ των αστικών και αγροτικών περιοχών. Σημαντικές παράλληλα είναι και οι εδαφικές ανισότητες που παρατηρούνται στην Κύπρο μεταξύ των παραθαλάσσιων τουριστικών περιοχών και των γύρω περιοχών.

Η αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προβλημάτων αστικών, αγροτικών και αλιευτικών περιοχών της Κύπρου αναδεικνύει τη χρησιμότητα της προσέγγισης μέσω της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, προσαρμοσμένης στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της χώρας. Τα νέα εργαλεία για την Ολοκληρωμένη Εδαφική Ανάπτυξη της περιόδου 2014-2020 παρέχουν σημαντικές δυνατότητες και η αξιοποίησή τους γίνεται με γνώμονα τις ιδιαίτερες απαιτήσεις αλλά και τη θεσμική και διοικητική ικανότητα των επιμέρους επιπέδων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στα τέσσερα αστικά κέντρα εφαρμόζονται Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης με χρηματοδότηση μέσω του ΕΤΠΑ από διακριτό Άξονα Προτεραιότητας (Α.Π. 6), ενώ στις αγροτικές και στις αλιευτικές περιοχές αξιοποιούνται οι δυνατότητες που προσφέρονται μέσα από την εφαρμογή στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με την Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD) και χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ.

Μέσω της **προσέγγισης «CLLD»**, η προτεραιότητα χρηματοδότησης εστιάζεται σε διαρθρωτικά μέτρα τόσο κοινωνικού όσο και οικονομικού χαρακτήρα και σε αναπτυξιακές παρεμβάσεις που στοχεύουν στην εξυπηρέτηση στρατηγικών στόχων των διάφορων θεματικών προτεραιοτήτων, προσδιορισμένων σε χωρικό επίπεδο σε αγροτικές και αλιευτικές περιοχές από **Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ)**. Κοινές προτεραιότητες αποτελούν η ενίσχυση υποδομών, η ενίσχυση υπηρεσιών για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων, η ενίσχυση της επισκεψιμότητας των περιοχών και οι παρεμβάσεις για την εισαγωγή και χρήση ΑΠΕ και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Σε ό,τι αφορά τις **αγροτικές περιοχές**, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές της υπαίθρου, όπου σημειώνονται και τα σημαντικότερα αναπτυξιακά προβλήματα όπως η πληθυσμιακή αποψίλωση, η υστέρηση της τοπικής οικονομίας και η εξάρτηση από δραστηριότητες της τοπικής οικονομίας. Βασικοί στόχοι που προωθούνται αφορούν στη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας, στη δημιουργία επιχειρήσεων και θέσεων απασχόλησης, στην ανάδειξη φυσικών και

¹⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 2 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013

πολιτιστικών πόρων, στη βελτίωση και προστασία του γεωργικού περιβάλλοντος και τέλος στην προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας.

Μέχρι τις 31/12/2016, στο πλαίσιο προκήρυξης του Μέτρου 19 του ΠΑΑ, είχαν υποβληθεί και εγκριθεί 4 ΟΤΔ, που θα υλοποιήσουν Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης. Η συνεισφορά τους στους επιδιωκόμενους στόχους αναμένεται να φανεί μέσα στο 2017 οπότε και θα προχωρήσουν σε προκηρύξεις, ένταξη και υλοποίηση σχετικών έργων. Έτσι, παρόλο που δεν παρατηρήθηκε σημαντική ενεργοποίηση έως το τέλος του 2016, το Μέτρο αυτό αναμένεται να έχει σημαντική συμβολή στην τοπική ανάπτυξη, ιδιαίτερα μέσω παρεμβάσεων των Καθεστώτων 19.2 και 19.3.

Σε σχέση με τις **αλιευτικές περιοχές**, μέσω της προσέγγισης «CLLD» επιδιώκεται η αξιοποίηση των δυνατοτήτων ενίσχυσης των περιοχών της Κύπρου που παρουσιάζουν έντονη δραστηριότητα στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Επιδίωξη της χωρικής προσέγγισης είναι η βιώσιμη ανάπτυξη αυτών των περιοχών, εξέλιξη η οποία θα συμβάλλει στην προσπάθεια αναδιάρθρωσης της οικονομίας. Βασικοί στόχοι που προωθούνται σε αυτές τις περιοχές αφορούν στη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας, στη δημιουργία επιχειρήσεων και νέων θέσεων απασχόλησης, στην ανάδειξη φυσικών και πολιτιστικών πόρων, στην προστασία και ανάδειξη του παράκτιου περιβάλλοντος και στην προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας.

Μέσα στο 2016 έγινε η προκήρυξη της πρόσκλησης για υποβολή των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης από τις Τοπικές Ομάδες Δράσης Αλιείας (ΤΟΔΑ). Μέχρι τις 31/12/2016 είχαν υποβληθεί και εγκριθεί 3 ΤΟΔΑ που θα υλοποιήσουν Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης. Τα πρώτα αποτελέσματα των Στρατηγικών αυτών αναμένεται να φανούν μέσα στο 2017, οπότε και οι αντίστοιχες ΤΟΔΑ θα προχωρήσουν σε προκηρύξεις, ένταξη και υλοποίηση σχετικών έργων.

Όσον αφορά στη **Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη** και τα αστικά κέντρα των πόλεων της Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου, παρότι μέχρι τις 31/12/2016 δεν υπήρχαν ενταγμένα έργα ώστε να υπάρξει αποτύπωμα προς αξιολόγηση, εν τούτοις έχει παρατηρηθεί σημαντική πρόοδος υλοποίησης της Στρατηγικής ΟΒΑΑ του Δήμου Πάφου, αφού είχε αρχίσει η κατασκευή 7 έργων δημοσίων συμβάσεων, τα πλείστα εκ των οποίων αναμένεται να ολοκληρωθούν μέσα στο 2017. Στους υπόλοιπους 3 Δήμους, η υλοποίηση βρισκόταν το 2016 σε αρχικό στάδιο και περιλάμβανε κυρίως την ετοιμασία κατασκευαστικών σχεδίων για τα προγραμματιζόμενα έργα και την ετοιμασία των εγγράφων προκήρυξης διαγωνισμών. Οι πρώτοι διαγωνισμοί στους 3 Δήμους αναμένεται να προκηρυχθούν μέσα στο 2017.

Εξίσου σημαντική είναι και η δραστηριότητα που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του **ΕΚΤ** και του ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» σχετικά με τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, για την ενεργό ένταξη ανέργων ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων που αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας. Μέσα στο 2016 προκηρύχθηκαν τρία σχέδια χορηγιών υπό τη μορφή παροχής κινήτρων προς τις επιχειρήσεις, για την πρόσληψη ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (άτομα με αναπηρία, άτομα με χρόνιες παθήσεις, άτομα ηλικίας πέραν των 50 ετών). Επίσης, ξεκίνησε η υλοποίηση του έργου «Δράσεις Σχολικής και Κοινωνικής Ένταξης – ΔΡΑΣΕ», το οποίο στοχεύει στην αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της οικονομικής κρίσης στην

εκπαίδευση και κατ' επέκταση στους ευάλωτους μαθητές, όπως κι εκείνη που αφορά στην «Επέκταση της Εφαρμογής του Νέου Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας».

Τέλος, στο πλαίσιο του ΠΑΑ προκηρύχθηκαν τρία Μέτρα με σημαντική επιτυχία, που έχουν ως στόχο τη διατήρηση του πληθυσμιακού ιστού σε απόκεντρες, ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, που κατεξοχήν υφίστανται πληθυσμιακή αποψίλωση.

β) Σχετικά με το άρθρο 15 παράγραφος 2 στοιχείο α) σημείο ι) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, επισκόπηση της υλοποίησης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων.

Το **Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης** συνεισφέρει στην εν λόγω διάσταση μέσω του Μέτρου 19 «Στήριξη τοπικής ανάπτυξης μέσω Leader», που δίνει έμφαση στην τοπική ανάπτυξη στη βάση ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.

Το Μέτρο 19 ενισχύει δημόσια έργα χαμηλού προϋπολογισμού, που αποσκοπούν στην παροχή βασικών υπηρεσιών και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές, αλλά και παρεμβάσεις που αποσκοπούν στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και την ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας σε τομείς πέραν της γεωργίας. Προτεραιότητα δίνεται στη σύσταση δικτύων συνεργασίας, στην ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού και στην προσφορά κατάλληλης εκπαίδευσης και κατάρτισης στον τοπικό πληθυσμό.

Το συνολικό ποσό που θα διατεθεί για τις ανάγκες του παραπάνω Καθεστώτος κατά τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής, εκτιμάται στα €12,5 εκ.

Στις αρχές του 2016 προκηρύχθηκε το Καθεστώς 19.1 «Προπαρασκευαστική Υποστήριξη» συνολικής Δημόσιας Δαπάνης ύψους €200.000, και εν συνεχεία μετά την υποδοχή και αξιολόγηση των αιτήσεων υπογράφηκαν συμβάσεις μεταξύ 4 Ομάδων Τοπικής Δράσης (Αναπτυξιακές Εταιρείες Λάρνακας – Αμμοχώστου, Λεμεσού, κοινοτήτων περιοχής Τροόδου και Πάφου "Αφροδίτη") και του Υπουργείου Γεωργίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, συνολικής αξίας €155.866.

Το Καθεστώς 19.2 «Στήριξη για την υλοποίηση των πράξεων στο πλαίσιο της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης», παρόλο που δεν έχει ενεργοποιηθεί ακόμα, περιλαμβάνει 19 μεταφερόμενα έργα από την προηγούμενη περίοδο, συνολικής νομικής δέσμευσης (Δημόσια Δαπάνη) €566.000, εκ των οποίων έχει αποπληρωθεί το 23% (€132.953). Από τα 19 μεταφερόμενα έργα, είχαν ολοκληρωθεί μέχρι τις 31/12/16 τα 5.

Τον Αύγουστο του 2016, απεστάλη στις ΟΤΔ το Εγχειρίδιο Εφαρμογής του Καθεστώτος 19.3 «Προετοιμασία και υλοποίηση Έργων συνεργασίας των ΟΤΔ», προκειμένου να ενημερωθούν σχετικά με τις διαδικασίες που θα ακολουθηθούν για την εφαρμογή και υλοποίηση έργων διακρατικής και διατοπικής συνεργασίας. Ακολούθησε, τον Οκτώβριο 2016, η προκήρυξη του Καθεστώτος, με προϋπολογισμό €500.000, δίνοντας τη δυνατότητα στις ΟΤΔ να υποβάλλουν τις αιτήσεις τους έως το τέλος της προγραμματικής περιόδου.

Στο Καθεστώς 19.4 «Έξοδα Λειτουργίας - Συντονισμός της Στρατηγικής Τοπικής Ανάπτυξης», η προκήρυξη έγινε με προϋπολογισμό €2,5 εκ. με διάρκεια έως το τέλος της προγραμματικής περιόδου. Έως το τέλος του 2016 αποπληρώθηκαν δαπάνες λειτουργίας των ΟΤΔ, ύψους €380.232.

Οι παρεμβάσεις του Μέτρου 19 αναμένεται να έχουν σημαντική συμβολή στην τοπική ανάπτυξη, καθώς έως το τέλος της προγραμματικής περιόδου προβλέπεται η δημιουργία 20 νέων θέσεων απασχόλησης.

Όσον αφορά στις αλιευτικές περιοχές, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Θάλασσα 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από το **ΕΤΘΑ**, η υλοποίηση της Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD), προωθείται μέσω της Προτεραιότητας της Ένωσης 4 και υλοποιείται από 4 Μέτρα που αφορούν:

- Προπαρασκευαστική υποστήριξη (Μέτρο 4.1)
- Εφαρμογή στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (Μέτρο 4.2)
- Λειτουργία της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (Μέτρο 4.3)
- Δραστηριότητες συνεργασίας (Μέτρο 4.4).

Στις **30 Ιουνίου 2016** έγινε η προκήρυξη της πρόσκλησης για υποβολή των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης από τις Τοπικές Ομάδες Δράσης Αλιείας (ΤΟΔΑ) με προϋπολογισμό €7,0 εκ. και καταληκτική ημερομηνία στις 6 Σεπτεμβρίου 2016. Σκοπός της προκήρυξης ήταν η επιλογή των ΤΟΔΑ, της περιοχής παρέμβασης τους και της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης που θα εφαρμόσουν. Μέσω της πρόσκλησης υποβλήθηκαν 3 στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης από τις αντίστοιχες ΤΟΔΑ, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- «Αναπτυξιακή Εταιρεία Λάρνακας - Αμμοχώστου», με προϋπολογισμό €2.362.200
- «Αναπτυξιακή Εταιρεία Λεμεσού», με προϋπολογισμό €2.311.500
- «Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Πάφου - Αφροδίτη», με προϋπολογισμό €2.326.300

Και οι τρεις ΤΟΔΑ αναμένεται να υλοποιήσουν ενέργειες μέσω του Μέτρου 4.3 (Αρ. 63), συμπεριλαμβανομένων δαπανών λειτουργίας και συντονισμού και του Μέτρου 4.4. (Αρ. 64) με την προκήρυξη ανάλογων δράσεων από τοπικούς φορείς μέσα στο 2017.

γ) Σχετικά με το άρθρο 15 παράγραφος 2 στοιχείο α) σημείο i) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, επισκόπηση της υλοποίησης των ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων, κατά περίπτωση.

Στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» προνοούνται δράσεις που συμβάλουν στην ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη σε αστικές περιοχές, οι οποίες στοχεύουν στην επίτευξη βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Όπως καταγράφεται και στη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, οι περιοχές που επιλέγηκαν είναι τα αστικά κέντρα των πόλεων της Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου. Οι περιοχές αυτές αντιμετωπίζουν οξυμένα κοινωνικο-οικονομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα και σημαντική υποβάθμιση του κτιριακού τους αποθέματος, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζουν και λειτουργικής φύσης προβλήματα, όπως θέματα πρόσβασης και αστικής κινητικότητας.

Προς αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, οι 4 Δήμοι προχώρησαν στην εκπόνηση Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΒΑΑ), οι οποίες αξιολογήθηκαν αρχικά από Επιτροπή Αξιολόγησης (Ιούνιος 2015) και στη συνέχεια εγκρίθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή (Οκτώβριος 2015). Η επιλογή των έργων για υλοποίηση των Στρατηγικών ΟΒΑΑ γίνεται από τους Δήμους, σύμφωνα με το άρθρο 7(4) του Κανονισμού (ΕΕ) 1301/2013.

Μέσω των ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων, οι περιοχές αυτές θα μπορέσουν να λειτουργήσουν ως πόλοι ανάπτυξης, λόγω της συγκέντρωσης οικονομικών δραστηριοτήτων, ερευνητικών και εκπαιδευτικών υποδομών και ανθρώπινου δυναμικού υψηλού μορφωτικού επιπέδου. Στόχος της στρατηγικής των ΟΒΑΑ είναι η δημιουργία πολιτιστικών, κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών υποδομών και μηχανισμών που θα ενισχύσουν την αναπτυξιακή προοπτική των ιστορικών κέντρων των αστικών περιοχών και θα συμβάλλουν στην επανεκκίνηση της οικονομίας.

Το **ΕΤΠΑ** συγχρηματοδοτεί μέσω του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» μέρος της υλοποίησης των Στρατηγικών ΟΒΑΑ των 4 Δήμων. Τα υπόλοιπα έργα/δράσεις που απαιτούνται για την πλήρη εφαρμογή των Στρατηγικών υλοποιούνται είτε μέσω ιδίων πόρων των Δήμων ή/και μέσω δανειοδότησης από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Μέχρι τις 31/12/2016, είχε παρατηρηθεί σημαντική πρόοδος υλοποίησης της Στρατηγικής ΟΒΑΑ του Δήμου Πάφου, καθώς είχαν προκηρυχθεί 4 Προσκλήσεις Υποβολής Προτάσεων για έργα του, που αφορούσαν στις Επενδυτικές Προτεραιότητες 3α, 6γ, 6ε και 7γ. Παρά το γεγονός ότι μέχρι 31/12/16 δεν είχε ενταχθεί κανένα έργο στο ΕΠ, τα 7 υποψήφια προς ένταξη έργα του Δήμου Πάφου βρίσκονταν σε προχωρημένο στάδιο κατασκευής, τα πλείστα εκ των οποίων αναμένεται να ολοκληρωθούν μέσα στο 2017. Στους υπόλοιπους 3 Δήμους, η υλοποίηση βρισκόταν το 2016 σε αρχικό στάδιο και περιλάμβανε κυρίως την ετοιμασία κατασκευαστικών σχεδίων για τα προγραμματιζόμενα έργα και την ετοιμασία των εγγράφων προκήρυξης διαγωνισμών. Οι πρώτοι διαγωνισμοί στους 3 Δήμους αναμένεται να προκηρυχθούν μέσα στο 2017.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι το τέλος του 2016 είχαν πραγματοποιηθεί **επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες ύψους €23,7 εκ.** στα υποψήφια προς ένταξη έργα που αφορούν τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, €12,1 εκ. αφορούσαν δαπάνες έργων του Δήμου Πάφου, €11,3 εκ. έργα του Δήμου Λευκωσίας και €0,3 εκ. έργα των Δήμων Λεμεσού και Λάρνακας.

Επίσης, σημειώνεται ότι οι Δείκτες Αποτελέσματος και Εκροών του Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» που αφορούν τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη τελούν υπό αναθεώρηση, μετά την έγκριση των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των τεσσάρων αστικών κέντρων. Η αναθεώρηση του Άξονα θα τεθεί σε ισχύ μετά την έγκριση της σχετικής τροποποίησης του ΕΠ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (αναμένεται τέλος 2017).

δ) Σχετικά με το άρθρο 15 παράγραφος 2 στοιχείο α) σημείο ii) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, κατά περίπτωση, επισκόπηση της εφαρμογής των μακροπεριφερειακών στρατηγικών και των στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες.

Η Κύπρος δεν συμμετέχει στο παρόν στάδιο σε προγράμματα μακροπεριφερειακών στρατηγικών ή στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες.

ε) Σχετικά με το άρθρο 15 παράγραφος 2 στοιχείο α) σημείο iii) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, κατά περίπτωση, επισκόπηση της εφαρμογής της ολοκληρωμένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση των αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται κατ' εξοχήν από τη φτώχεια ή των στοχευόμενων ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού.

- Περιγραφή των μέτρων που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται κατ' εξοχήν από τη φτώχεια ή των στοχευόμενων ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού.
- Περιγραφή των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν όσον αφορά την αντιμετώπιση των αναγκών των εν λόγω γεωγραφικών περιοχών/στοχευόμενων ομάδων.

Στην Κύπρο εντοπίζονται μικροί θύλακες με ιδιαίτερα αυξημένη ανεργία και έντονη πληθυσμιακή συγκέντρωση ειδικών ομάδων πληθυσμού με υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού, κυρίως στα αστικά κέντρα (Δήμοι Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου), ωστόσο δεν μπορούν να προσδιορισθούν χωρικά, λόγω έλλειψης σχετικών στατιστικών στοιχείων.

Σε τέτοιες ομάδες, με υψηλή επικινδυνότητα διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού, ανήκουν τα άνεργα και μακροχρόνια άνεργα άτομα, οι φτωχοί εργαζόμενοι, οι άστεγοι, οι μετανάστες και υπήκοοι τρίτων χωρών, τα άτομα με αναπηρία, οι φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι, τα μονογονεϊκά νοικοκυριά, τα άτομα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης κλπ. Το ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό στην Κύπρο το 2013 ανήλθε σε 27,8% (ήτοι 240.000 άτομα), το 2015 σε 28,9%, ενώ ο εθνικός στόχος που έχει τεθεί για το 2020 είναι το ποσοστό αυτό να μειωθεί στο 19,3%.

Για την καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων, προκύπτει η ανάγκη αύξησης της απασχόλησης των ομάδων υψηλού κινδύνου φτώχειας με στοχευμένες παρεμβάσεις, για την απασχόληση ατόμων ευάλωτων ομάδων και για την εργασιακή αποκατάσταση/ενεργοποίηση ευάλωτων ομάδων που στηρίζονται από προνοιακά επιδόματα. Πρόσθετα, προκύπτει η ανάγκη κοινωνικής ενσωμάτωσης ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, περιλαμβανομένων Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ), καθώς και ευάλωτων ομάδων μαθητών, που αντιμετωπίζουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και διακρίσεων.

Με δεδομένο ότι οι γεωγραφικές περιοχές που πλήττονται κυρίως από τη φτώχεια, τις διακρίσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι οι αστικές περιοχές, η καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων εντάσσεται σε ένα γενικότερο πλαίσιο χωρικής ανάπτυξης, την Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΟΒΑΑ), που συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ, στο πλαίσιο του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΑΑΑ). Για αντιμετώπιση των συνθηκών που επικρατούν στα αστικά κέντρα, οι προαναφερθέντες Δήμοι κλήθηκαν να ετοιμάσουν Στρατηγικές ΟΒΑΑ, οι οποίες εγκρίθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή τον Οκτώβριο του 2015, και περιλαμβάνουν παρεμβάσεις σε συγκεκριμένα τμήματα των Δήμων:

- **Δήμος Λευκωσίας** – το ελεύθερο τμήμα της Κεντρικής Περιοχής, όπου εντοπίζονται δυσμενείς δημογραφικοί δείκτες και σημαντικός αριθμός ευπαθών –ευάλωτων ομάδων πληθυσμού, αυξημένο ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας και μεταναστών, χαμηλό ποσοστό απασχόλησης των νέων και υψηλό ποσοστό ανεργίας.
- **Δήμος Λάρνακας** – το τμήμα που καθορίζεται ως Περιοχή Αστικού Κέντρου στο Τοπικό Σχέδιο Λάρνακας, που χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού (7% έναντι 48% στο σύνολο του Δήμου), υψηλό ποσοστό ληπτών βοήθειας από τις κοινωνικές δομές (16% έναντι 3% στο σύνολο του Δήμου), υψηλό ποσοστό μονογονεϊκών νοικοκυριών και υψηλή συγκέντρωση αλλοδαπών (52% του συνόλου του πληθυσμού).
- **Δήμος Λεμεσού** – υποβαθμισμένες περιοχές του αστικού κέντρου της Λεμεσού που χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά ανεργίας (50% υψηλότερη του εθνικού μέσου όρου), υψηλό επίπεδο ανεργίας μακράς διάρκειας, υψηλό επίπεδο φτώχειας και αποκλεισμού, χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κοινωνικό εγκλεισμό ευπαθών ομάδων (ιδιαίτερα των μουσουλμάνων γυναικών), φαινόμενα υψηλής χρήσης ψυχοτροπικών (ηρεμιστικών) φαρμάκων και αυτοκτονιών, σημαντικές ελλείψεις ικανοτήτων – δεξιοτήτων, υψηλά ποσοστά φαινομένου εγκατάλειψης του σχολείου και σχετικού αναλφαβητισμού.
- **Δήμος Πάφου** - το σύνολο του αστικού κέντρου στο οποίο περιλαμβάνονται περιοχές με υψηλό επίπεδο γήρανσης, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, λόγω της εκτεταμένης οικονομικής κρίσης, σημαντική μείωση του ποσοστού απασχόλησης, ιδιαίτερα αυξημένα κρούσματα φτώχειας και περιοχές αστικής απαξίωσης-υποβάθμισης.

Στο πλαίσιο της Επ. Πρ. 9β, του Άξονα 6 του ΕΠ ΑΑΑ, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση ειδικών αναγκών των ευπαθών-ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, όπως είναι τα άνεργα και μακροχρόνια άνεργα άτομα, οι φτωχοί εργαζόμενοι, οι άστεγοι, οι μετανάστες και υπήκοοι τρίτων χωρών, τα ΑμεΑ κ.λπ. Μέχρι τις 31/12/16, οι σχετικές δράσεις όλων των Στρατηγικών ΟΒΑΑ βρίσκονταν στη φάση της ωρίμανσης.

Πέραν των δράσεων στην Επ. Πρ. 9β, το σύνολο των έργων που προγραμματίζονται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο εφαρμογής των Στρατηγικών ΟΒΑΑ αναμένεται να βελτιώσουν σημαντικά το δομημένο και επιχειρηματικό περιβάλλον, τις συνθήκες διαβίωσης και γενικότερα την ποιότητα ζωής του πληθυσμού των υποβαθμισμένων αυτών περιοχών.

Συμπληρωματικά με το ΕΤΠΑ, οι προκλήσεις αυτές αντιμετωπίζονται και από το ΕΚΤ, μέσω του Άξονα 3 του ΕΠ Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή (ΑΑΠΚΣ), που συνδυάζει ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την ενεργό ένταξη ανέργων ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων, που αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας:

- Τον Οκτώβριο 2016 προκηρύχθηκαν 3 Σχέδια Χορηγιών για παροχή κινήτρων προς τις επιχειρήσεις, για πρόσληψη ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (ΑμεΑ, άτομα με χρόνιες παθήσεις, άτομα ηλικίας πέραν των 50 ετών) συνολικού προϋπολογισμού €7,2 εκ. Μέχρι τις 31/12/16 είχαν υποβληθεί συνολικά 441 αιτήσεις. Σημειώνεται ότι, για την εξάντληση του διαθέσιμου προϋπολογισμού των Σχεδίων δόθηκε παράταση υποβολής αιτήσεων μέχρι 31/03/17

για τα Σχέδια που αφορούν τα άτομα με χρόνιες παθήσεις και τα ΑμεΑ, ενώ για το Σχέδιο που αφορά τα άτομα πέραν των 50 ετών εκδόθηκε νέα πρόσκληση τον Απρίλιο 2017.

- Επίσης, ξεκίνησε η υλοποίηση του έργου «Δράσεις Σχολικής και Κοινωνικής Ένταξης–ΔΡΑΣΕ», που στοχεύει στην αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της οικονομικής κρίσης στην εκπαίδευση και κατ' επέκταση στους ευάλωτους μαθητές. Ειδικότερα, άρχισαν να υλοποιούνται δράσεις που αφορούν στη διδασκαλία των προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης και ενισχυτικής διδασκαλίας, ενώ σύντομα αναμένεται να αρχίσει η λειτουργία των Κέντρων Πληροφόρησης και Ψυχοκοινωνικής Στήριξης.
- Πρόσθετα, ξεκίνησε η υλοποίηση του έργου «Επέκταση της Εφαρμογής του Νέου Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας», στο πλαίσιο του οποίου θα λειτουργήσουν 3 Κέντρα αξιολόγησης, τα οποία θα εξυπηρετούν τις ανάγκες των ΑμεΑ σε Παγκύπρια Βάση. Κατά το 2016 ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες αγοράς υπηρεσιών από Ιατρούς, Επαγγελματίες Υγείας και Αποκατάστασης και Ψυχολόγους, που θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως αξιολογητές. Επίσης, εξασφαλίστηκαν χώροι στέγασης και ο απαραίτητος εξοπλισμός των Κέντρων Αξιολόγησης στη Λεμεσό και Λευκωσία και πραγματοποιήθηκε προσομοίωση της λειτουργίας τους. Μέχρι τις 31/12/16 είχαν πραγματοποιηθεί 3.918 αξιολογήσεις.
- Εκπονήθηκε μελέτη για τον καθορισμό του πλαισίου εφαρμογής της **κοινωνικής οικονομίας** στην Κύπρο.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΕΠ ΑΑΠΚΣ στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αποτελεί αντικείμενο θεματικής αξιολόγησης που θα διενεργηθεί το 2020.

στ) Σχετικά με το άρθρο 15 παράγραφος 2 στοιχείο α) σημείο iv) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, κατά περίπτωση, επισκόπηση της εφαρμογής της προσέγγισης για την αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων των περιοχών που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα.

Ως περιοχές με σοβαρά φυσικά και δημογραφικά μειονεκτήματα για τα μεγέθη της Κύπρου, σύμφωνα με τη ΣΕΣ, έχουν προσδιορισθεί οι περιοχές της υπαίθρου και συγκεκριμένα οι ορεινές περιοχές, οι οποίες παρουσιάζουν συγκριτικά τη χαμηλότερη δημογραφική σύνθεση καθώς και τα σοβαρότερα προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης.

Το ΠΑΑ έχει αφιερωμένο ειδικό Μέτρο για τις περιοχές με φυσικά ή άλλα μειονεκτήματα. Πρόκειται για το Μέτρο 13 "Πληρωμές σε Περιοχές με Φυσικά ή άλλα Μειονεκτήματα", που εφαρμόζεται σε πολυετή βάση. Με το Μέτρο αυτό εφαρμόζεται καθεστώς ενίσχυσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε μειονεκτικές περιοχές (ορεινές περιοχές, περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα και περιοχές με ειδικά μειονεκτήματα), για αντιστάθμιση μέρους των οικονομικών απωλειών που προκύπτουν κατά την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας στις περιοχές αυτές. Προκηρύχθηκε το 2016 με προϋπολογισμό €38 εκ. μαζί με την ενιαία αίτηση εκταρικών επιδοτήσεων και παραλήφθηκαν 24.297 αιτήσεις. Εντός

του έτους πραγματοποιήθηκαν πληρωμές τόσο για αιτήσεις που υποβλήθηκαν το 2015, όσο και το 2016 και ήταν ύψους €14,7 εκ.

Συμπληρωματικά προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης των δημογραφικών προβλημάτων των περιοχών της υπαίθρου λειτουργούν και οι παρεμβάσεις του Μέτρου 6 «Ενίσχυση πρώτης εγκατάστασης νέων γεωργών» του ΠΑΑ, που παρέχει οικονομική στήριξη για την πρώτη εγκατάσταση νέων, άνω των 18 και κάτω των 40 ετών, στον τομέα της γεωργίας. Στόχος είναι η ενθάρρυνση νέων να δραστηριοποιηθούν στον τομέα της γεωργίας και κατά συνέπεια στην ύπαιθρο. Στο πλαίσιο της πρώτης προκήρυξης, συνολικού Π/Υ €3,5 εκ. (50% των διαθέσιμων πόρων του Μέτρου), υποβλήθηκαν 270 αιτήσεις (αιτηθέν ποσό €5,4 εκ.), των οποίων η διαδικασία αξιολόγησης των αιτήσεων είναι σε εξέλιξη. Το σύνολο σχεδόν των νέων που εκδήλωσαν ενδιαφέρον υπέβαλε αίτηση και στο Καθεστώς 4.1 του ΠΑΑ, που αφορά τις επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Στο Μέτρο αυτό έχουν μεταφερθεί και δεσμεύσεις που είχαν αναληφθεί στο πλαίσιο της δεύτερης προκήρυξης του αντίστοιχου Μέτρου του ΠΑΑ 2007-2013. Ειδικότερα, το 2016 ολοκληρώθηκαν 14 εγκεκριμένα στο ΠΑΑ 2007-2013 Σχέδια νέων γεωργών (11 ανδρών και 3 γυναικών), με πραγματοποιηθείσες δαπάνες ύψους €195.000.

Τα ανωτέρω Μέτρα έχουν άμεση και σημαντική συμβολή στη διατήρηση του πληθυσμιακού ιστού σε απόκεντρες, ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, που κατεξοχήν υφίστανται πληθυσμιακή αποψίλωση. Συμπληρωματικά συνεισφέρουν βεβαίως και άλλες παρεμβάσεις, όπως είναι τα επενδυτικά/επιχειρηματικά Μέτρα (M4.1, M4.2), διατηρώντας και ενισχύοντας την παραγωγική βάση, καθώς και τα Μέτρα που ενισχύουν τις βασικές υπηρεσίες και τον οικιστικό ιστό στις αγροτικές περιοχές (M7 και M19), προσφέροντας στον πληθυσμό ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής.

6. ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ, ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΤΑ ΕΔΕΤ¹⁵

Έχοντας ως στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης των 4 Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) των ΕΔΕΤ, έχει δοθεί έμφαση στην ενίσχυση εκείνων των δομών, που εμπλέκονται στη διαχείριση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων, στις οποίες δεν υπάρχει εμπειρία σε σχέση με όσα υλοποιήθηκαν κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Παράλληλα, επιδιώκεται η διασφάλιση της διοικητικής ικανότητας που απαιτείται για την υλοποίηση των ΕΠ, καθώς και η διαθεσιμότητα των ανθρώπινων πόρων τόσο των Ενδιάμεσων Φορέων όσο και των Φορέων Υλοποίησης, παρά τη μείωση του αριθμού των στελεχών του Δημόσιου Τομέα. Ανάλογα έχουν σχεδιαστεί και οι αναγκαίες αλλαγές στα Συστήματα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) των ΕΠ, τόσο λόγω του νέου κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ όσο και για περαιτέρω εξορθολογισμό τους.

Δομές

Ο ορισμός των Αρχών Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής και του ΕΤΘΑ, ο οποίος αποτελούσε και προϋπόθεση για την αποστολή του πρώτου αιτήματος πληρωμής στην ΕΕ, εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό 79.735 Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 17/11/15 και ολοκληρώθηκε με την έκδοση σύμφωνης γνώμης από την Αρχή Ελέγχου στις 23/5/2016.

Αναφορικά με το ΕΓΤΑΑ, έχει οριστεί ως Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, το οποίο εκτελεί τις αρμοδιότητες που προκύπτουν από το άρθρο 66 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1305/2013. Επίσης, έχει οριστεί ως διαπιστευμένος οργανισμός πληρωμών, βάσει του άρθρου 7 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1306/2013, ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ). Οι δύο αυτοί ορισμοί εγκρίθηκαν με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 80.595 και ημερομηνία 27/4/16.

Με στόχο την απλοποίηση των διαδικασιών και τη μείωση των παράλληλων επιπέδων ελέγχου από πολλούς φορείς στο πλαίσιο του ΣΔΕ, προωθήθηκε η συγκέντρωση των διαδικασιών σε φορείς με την αντίστοιχη κατάρτιση, εμπειρία και στελέχωση. Έτσι, βάσει των προνοιών του Άρθρου 123(6) του Καν. 1303/2013 και σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 79.735 και ημερομηνία 17/11/15, το Γενικό Λογιστήριο ορίστηκε ως Φορέας Επαληθεύσεων Δαπανών, έχοντας την αρμοδιότητα για τη διενέργεια διοικητικών επαληθεύσεων των δαπανών για όλα τα έργα Δημοσίων Συμβάσεων των ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη, Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή και Θάλασσα. Η αρμοδιότητα για τη διενέργεια Τεχνικών Επαληθεύσεων παραμένει στους Ενδιάμεσους Φορείς.

Ανθρώπινο Δυναμικό

Η λήψη μέτρων για βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των εμπλεκόμενων φορέων, έχει αρχίσει με καταρχήν χρηματοδότηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Σημειώνεται ότι ακολουθούνται όλες οι απαιτούμενες διαδικασίες, μέτρα, εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, καθώς και πρόνοιες των σχετικών

¹⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 2 στοιχείο στ) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013

Ενωσιακών Κανονισμών για τα ΕΔΕΤ, ώστε οι δαπάνες που πραγματοποιούνται να είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση στα πλαίσια της Τεχνικής Βοήθειας

Στο πλαίσιο αυτό ενισχύθηκε η στελέχωση των Ενδιάμεσων Φορέων μέσω της διαδικασίας διοικητικών αλλαγών (μεταφορά/ απόσπαση προσωπικού). Παράλληλα, με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότερης υλοποίησης των ΕΠ και της ενίσχυσης των Ενδιάμεσων Φορέων Σχεδίων Χορηγιών στη διεξαγωγή των απαραίτητων ελέγχων κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των αιτήσεων, διευρύνθηκε η δυνατότητα τεχνικής υποστήριξης από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, σε έργα όπου απαιτείται ιδιαίτερη τεχνογνωσία. Αναφορικά με τα προγράμματα χρηματοδότησης έργων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας γίνεται ευρεία χρήση εξωτερικών εμπειρογνομώνων, για την αξιολόγηση προτάσεων και την επιστημονική αξιολόγηση της ποιότητας των αποτελεσμάτων των έργων κατά την ολοκλήρωσή τους, με εξαίρεση συγκεκριμένα προγράμματα στήριξης μικρής κλίμακας, όπου πραγματοποιείται εσωτερική αξιολόγηση προτάσεων στη βάση της επιλεξιμότητάς τους. Αντίστοιχα, το Τμήμα Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου Ν. (70(Ι)/2016) για τη Ρύθμιση της απασχόλησης εργοδοτούμενων αορίστου και εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου στη Δημόσια Υπηρεσία, έχει λάβει έγκριση από τον Υπουργό Οικονομικών για την απασχόληση 30 ατόμων, στο πλαίσιο υλοποίησης έργου για ενίσχυση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης. Παράλληλα, το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ως Ενδιάμεσος Φορέας Σχεδίων Χορηγιών, θα καλύψει μέσω της Τεχνικής Βοήθειας τις υπερωρίες λειτουργιών του Υπουργείου που εμπλέκονται στη διαχείριση Σχεδίων Χορηγιών, ενώ παράλληλα αναμένεται να προχωρήσει και στην αγορά υπηρεσιών. Σημειώνεται ότι χρήση εξωτερικής βοήθειας έχει ήδη γίνει για την υποστήριξη της αξιολόγησης επιμέρους Καθεστώτων του ΠΑΑ, για τα οποία έχει εκδηλωθεί αυξημένος όγκος ενδιαφέροντος (π.χ. Καθεστώς 4.2 - Επενδύσεις μεταποίησης), ενώ αντίστοιχη πρόνοια προβλέπεται για Δράσεις και Καθεστώτα υψηλών απαιτήσεων και πολυπλοκότητας (βλέπε Μέτρο 16 - Συνεργασία).

Μέχρι στιγμής δεν υπήρξε ανάγκη για αγορά υπηρεσιών από εμπειρογνώμονες για την αξιολόγηση Μεγάλων Έργων.

Σε ό,τι αφορά στην ενίσχυση της Αρχής Ελέγχου μέσω της εξασφάλισης υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα, στο παρόν στάδιο ετοιμάζονται τα έγγραφα για την προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού αγοράς ελεγκτικών υπηρεσιών, μέσω της υπογραφής Συμφωνίας Πλαίσιο, ο οποίος εκτιμάται ότι θα προκηρυχτεί πριν το τέλος του 2017.

Εκπαίδευση στελεχών

Έμφαση δίνεται στη συνεχή εκπαίδευση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, των Ενδιάμεσων Φορέων και των Δικαιούχων σε θέματα διοίκησης, διαδικασιών και διαχείρισης έργων και Σχεδίων Χορηγιών, αλλά και σε ειδικότερα θέματα που άπτονται των έργων/δράσεων που υλοποιούνται στο πλαίσιο του κάθε ΕΠ και των διαδικασιών στις οποίες εντοπίζονται αδυναμίες μέσω των ευρημάτων επαληθεύσεων και ελέγχων.

Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκαν:

- εκπαιδευτικά σεμινάρια για το ΟΠΣ, με τη συμμετοχή Ενδιάμεσων Φορέων, Δικαιούχων και λειτουργών της ΔΑ
- εκπαιδευτικά σεμινάρια Στελεχών Ενδιάμεσων Φορέων Δημοσίων Συμβάσεων και Σχεδίων Χορηγιών σχετικά με το νέο Κανονιστικό Πλαίσιο και τις νέες απαιτήσεις του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (Κανονισμοί 2014-2020, Έγγραφα και Οργάνωση ΣΔΕ, επιλογή, έγκριση και παρακολούθηση Έργων ΔΣ και ΣΧ, Επαληθεύσεις Έργων – Χειρισμός παρατυπιών, Έργα που παράγουν Έσοδα, Κανόνες Επιλεξιμότητας, Εποπτεία καθηκόντων που εκχωρούνται σε ΕΦ, Τήρηση Μικροδεδομένων Συμμετεχόντων σε έργα ΕΚΤ, Χρηματοροές, Καταπολέμηση Απάτης και Διαχείριση Κινδύνων, Διαχείριση Προγράμματος). Ειδική προσέγγιση στις εν λόγω ενημερώσεις και εκπαιδεύσεις αφορούσε στα θέματα διαχείρισης των έργων των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης και ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας των Δήμων στη διαχείριση των έργων Δημοσίων Συμβάσεων.
- σεμινάρια και εκπαιδεύσεις λειτουργών της ΔΑ στο εξωτερικό σχετικά με την Πολιτική Συνοχής, τη λειτουργία των ΕΔΕΤ, την ΠΑΝ κ.ά.

Ειδικά στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ, πραγματοποιήθηκαν ετήσιες συναντήσεις/ημερίδες για την αξιολόγηση και παρακολούθηση (Focus Group για την αξιολόγηση) του ΠΑΑ, ενώ σχεδιάζεται αντίστοιχο πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών των Μονάδων Εφαρμογής για θέματα Διαχείρισης των Δημοσίων Συμβάσεων.

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ)

Πραγματοποιήθηκε αναπροσαρμογή του πληροφοριακού συστήματος διαχείρισης των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής και του ΕΤΘΑ, έτσι ώστε να περιληφθούν σε αυτό τόσο οι αλλαγές που αφορούσαν στον προγραμματισμό των ΕΠ όσο και οι αλλαγές στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (η προσωρινή παραλαβή του ΟΠΣ έγινε τον Οκτώβριο 2016).

Παράλληλα, υπάρχει πρόνοια και έχουν δοθεί οι σχετικές προδιαγραφές στους ΕΦ για διασύνδεση των πληροφοριακών τους συστημάτων με το ΟΠΣ. Στο παρόν στάδιο τόσο το ΙΠΕ όσο και το ΥΕΕΒΤ είναι στη διαδικασία σχεδιασμού/υλοποίησης των πληροφοριακών τους συστημάτων, τα οποία θα διασυνδέονται με το ΟΠΣ. Αντίστοιχη πρόνοια διασύνδεσης και διαλειτουργικότητας του ΟΠΣ με άλλα Πληροφοριακά Συστήματα τρίτων υπάρχει αλλά δεν έχει ακόμη ενεργοποιηθεί. Σε ό,τι αφορά στην άντληση των μικροδεδομένων (δεδομένα για μεμονωμένους συμμετέχοντες σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 125(2δ) του Καν. 1303/2013), προβλέπεται η μεταφορά των συγκεντρωτικών στοιχείων σε ηλεκτρονική μορφή από το Τμήμα Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στο ΟΠΣ.

Ειδικά για το ΕΓΤΑΑ, το Σεπτέμβριο 2016 υπεγράφη συμφωνία μεταξύ του ΚΟΑΠ και εξωτερικού αναδόχου, για παροχή υπηρεσιών ανάπτυξης, εγκατάστασης και συντήρησης των λογισμικών εφαρμογών του ΠΑΑ. Η σύμβαση προβλέπει την ανάπτυξη λογισμικών εφαρμογών, που καλύπτουν τις λειτουργίες υποδοχής και καταχώρησης των αιτήσεων των Δικαιούχων του ΠΑΑ, των διοικητικών και επιτόπιων ελέγχων των αιτήσεων, πληρωμών, ενστάσεων, καταχώρησης παρατυπιών και επιβολής

ποιών, καθώς και της εξαγωγής στατιστικών στοιχείων και δεικτών παρακολούθησης. Η σύμβαση καλύπτει 18 Μέτρα/Καθεστώτα του ΠΑΑ, καθώς και το σύνολο των δεικτών του Προγράμματος.

Λοιπά μέτρα

Σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα της διοικητικής ικανότητας Διαχείρισης και Ελέγχου των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων διαδραματίζουν οι συναντήσεις συντονισμού της Διαχειριστικής Αρχής με Ενδιάμεσους Φορείς και άλλους φορείς, που έχουν την ευθύνη για την επαλήθευση και τον έλεγχο των ΕΠ. Μέσω των συναντήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί σε επίπεδο Γενικών Διευθυντών αλλά και σε επίπεδο Υπουργών κάποιες φορές, προωθείται η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών, η μεταφορά καλών πρακτικών και η έγκαιρη αντιμετώπιση προβλημάτων ή/και κινδύνων που ενδεχομένως να προκύψουν κατά την υλοποίηση των ΕΠ.

Στο πλαίσιο εφαρμογής αποτελεσματικών μέτρων για τον εντοπισμό έργων με αυξημένους κινδύνους, ενίσχυσης των διαδικασιών επαληθεύσεων και καταπολέμησης της απάτης, η Κύπρος χρησιμοποιεί το εργαλείο αξιολόγησης κινδύνων απάτης – Risk assessment tool. Το εργαλείο ARACHNE που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την καταπολέμηση της απάτης, αξιολογήθηκε και αποφασίστηκε να μη χρησιμοποιηθεί κατά την παρούσα φάση, ενώ θα αξιολογηθεί και σε μεταγενέστερο στάδιο αν είναι εφικτή η χρήση του.

Σημειώνεται ότι το Μάιο του 2016 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων του ΣΔΕ με πρωτοβουλία της ΔΑ, στην οποία έγινε προκαταρκτική αξιολόγηση κινδύνων απάτης, βάσει της οποίας ετοιμάστηκε ένας ενδεικτικός πίνακας καταγραφής διαφόρων κινδύνων, που θα μπορούσαν να προκύψουν κατά τη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020.

Η Διαχειριστική Αρχή είναι στη διαδικασία συγκρότησης Ομάδας Αξιολόγησης Κινδύνων Απάτης για όλα τα ΕΠ, αρμοδιότητα της οποίας θα είναι η διενέργεια αξιολογήσεων των κινδύνων απάτης κατά την εφαρμογή των διαδικασιών του ΣΔΕ, η συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων για το σκοπό αυτό, η παρακολούθηση της εφαρμογής σχετικών μέτρων και η εκπαίδευση/ευαισθητοποίηση του προσωπικού της ΔΑ και των ΕΦ σε θέματα καταπολέμησης απάτης.

Ειδικά για τις ανάγκες βελτίωσης των διοικητικών ικανοτήτων των μηχανισμών σχεδιασμού και υλοποίησης ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, λαμβάνονται σειρά μέτρων όπως η:

- κατάρτιση και εκπαίδευση στελεχών των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την εξοικείωσή τους με το νέο διαχειριστικό πλαίσιο, την ενδυνάμωση και την πραγμάτωση του ρόλου τους ως ΕΦ.
- απλούστευση των διαδικασιών και κατάργηση ενδιάμεσων σταδίων αξιολόγησης και έγκρισης των επενδυτικών προτάσεων, που εντάσσονται σε στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, καθώς και ενίσχυση της ικανότητας των Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), μέσω της ενίσχυσης της στελέχωσής τους και την παροχή εξειδικευμένης εκπαίδευσης/κατάρτισης.

7. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΟΥ ΕΠΙΤΕΥΧΘΗΚΕ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ¹⁶

Η απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών για την εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) και η μείωση του διοικητικού κόστους για τους δικαιούχους, αφορά σε σειρά ενεργειών που αναλαμβάνονται τόσο κατά το στάδιο της προετοιμασίας, υποβολής και επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων όσο και κατά το στάδιο της υλοποίησής τους.

Ειδικότερα, το 2016 καταρτίστηκαν εγκύκλιοι σχετικά με την εκτέλεση των καθηκόντων των διαφόρων αρχών και φορέων που εμπλέκονται στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής και το ΕΤΘΑ. Συγκεκριμένα, έχουν εκδοθεί κατευθυντήριες γραμμές για 1) τις διαδικασίες ένταξης έργων που εκτελούνται με Δημόσιες Συμβάσεις ή υλοποιούνται στο πλαίσιο των Σχεδίων Χορηγιών, 2) τους κανόνες επιλεξιμότητας, 3) τον υπολογισμό του επιλέξιμου για συγχρηματοδότηση κόστους των έργων που παράγουν καθαρά έσοδα, 4) τις χρηματοροές των έργων, 5) την τήρηση επαρκούς διαδρομής ελέγχου, 6) τις διαδικασίες επαληθεύσεων, 7) τις διαδικασίες παρακολούθησης των έργων και Σχεδίων Χορηγιών και 8) την ενημέρωση και το χειρισμό παρατυπιών που προκύπτουν κατά την υλοποίηση των ΕΠ και την παρακολούθηση της συνολικής πορείας υλοποίησης των ΕΠ.

Παράλληλα, εκδόθηκαν εγκύκλιοι και εγχειρίδια σχετικά με το ηλεκτρονικό σύστημα εγγραφής και αποθήκευσης δεδομένων για κάθε έργο (ΟΠΣ), τα οποία τέθηκαν στη διάθεση της Αρχής Ελέγχου προς αξιολόγηση της συμμόρφωσης. Η συγκεκριμένη διαδικασία, η οποία αποτελούσε και προϋπόθεση για την αποστολή του πρώτου αιτήματος πληρωμής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ολοκληρώθηκε με την έκδοση σύμφωνης γνώμης από την Αρχή Ελέγχου στις 23/5/2016.

Αντίστοιχα, στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) εκδόθηκαν αναλυτικοί Οδηγοί των Προσκλήσεων υποβολής αιτήσεων των Δικαιούχων και Εγχειρίδια Εφαρμογής Διαδικασιών των ενισχύσεων. Δεδομένου ότι κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο παρουσιάστηκε το πρόβλημα της μη ορθής δήλωσης των εκτάσεων, σύμφωνα με τη βάση δεδομένων Land Parcel Information System (LPIS), εφαρμόστηκε για την επίλυσή του σύστημα ολοκληρωμένης πληροφόρησης των αιτητών, η οποία γίνεται σύμφωνα με τα πλέον επίκαιρα στοιχεία της βάσης δεδομένων LPIS του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών. Επιπλέον, λόγω της πλήρους αυτοματοποίησης του συστήματος υποβολής αιτήσεων, η πληροφόρηση αυτή είναι ανά πάσα στιγμή διαθέσιμη για όλους τους χρήστες.

Σε λειτουργικό επίπεδο, έχει ολοκληρωθεί η αναβάθμιση του ΟΠΣ με βάση τόσο τους νέους κανονισμούς, απαιτήσεις και κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ, όσο και τις επιχειρησιακές ανάγκες των φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση και παρακολούθηση των ΕΠ. Στόχος της αναβάθμισης του λογισμικού ήταν η ικανοποίηση των νέων επιχειρησιακών δεδομένων, η βελτίωση της λειτουργίας και αξιοπιστίας του συστήματος και η βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών προς τους χρήστες, παρέχοντας παράλληλα τη δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής στοιχείων από τους δικαιούχους έργων

¹⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 2 στοιχείο ζ) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013

Σχεδίων Χορηγιών. Εκτεταμένη χρήση της δυνατότητας ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων και στοιχείων παρέχεται επίσης στην περίπτωση των εκταρικών μέτρων του ΠΑΑ.

Επιπλέον, υπάρχει πρόνοια και έχουν δοθεί οι σχετικές προδιαγραφές στους ΕΦ, για διασύνδεση των πληροφοριακών τους συστημάτων με το ΟΠΣ. Στο παρόν στάδιο τόσο το ΙΠΕ όσο και το ΥΕΕΒΤ είναι στη διαδικασία σχεδιασμού/υλοποίησης των πληροφοριακών τους συστημάτων, τα οποία θα διασυνδέονται με το ΟΠΣ. Στα πλαίσια της συνεχούς υποστήριξης των Δικαιούχων και των Ενδιάμεσων Φορέων από τη ΔΑ, έχει ενισχυθεί ο θεσμός του “Help Desk”, για επίλυση προβλημάτων και αδυναμιών των φορέων κατά τη διάρκεια της εφαρμογής των ΕΠ. Σύμφωνα με τη διαδικασία που ακολουθείται, ο χρήστης αποστέλλει στην ηλεκτρονική διεύθυνση ops@dgepcd.gov.cy συμπληρωμένο έντυπο αιτήματος παροχής υπηρεσιών, αναφέροντας το πρόβλημα που αντιμετωπίζει μαζί με τα προσωπικά του στοιχεία. Το πρόβλημα αξιολογείται και αποστέλλεται στον αρμόδιο λειτουργό για χειρισμό. Στη συνέχεια ο αρμόδιος λειτουργός για το συγκεκριμένο θέμα αποστέλλει απάντηση στο χρήστη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Όμοια διαδικασία ακολουθείται και στην περίπτωση του ΠΑΑ, με τους εμπλεκόμενους φορείς να απευθύνονται ηλεκτρονικά προς τη Διαχειριστική Αρχή με συγκεκριμένα ερωτήματα. Η Διαχειριστική Αρχή δημιούργησε επίσης ειδική ιστοσελίδα για το ΠΑΑ, ενώ τα Κέντρα Εξυπηρέτησης του Αγρότη (ΚΕΑ) παρέχουν συστηματικά πληροφόρηση στους γεωργοκτηνοτρόφους.

Παράλληλα, υλοποιούνται ανάλογα με το πλαίσιο εφαρμογής, σε ετήσια βάση, ανά διετία ή με την έκδοση νέου σχεδίου χορηγιών, δράσεις οι οποίες έχουν ως στόχο την εκπαίδευση στελεχών των Ενδιάμεσων Φορέων ή/και των Φορέων Υλοποίησης, κατά την προετοιμασία ή/και την υλοποίηση παρεμβάσεων, σε τομείς που εντοπίζονται ιδιαίτερες αδυναμίες, όπως οι διαδικασίες ένταξης και παρακολούθησης έργων, επαλήθευσης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου, αξιολόγησης των Οδηγών Εφαρμογής Σχεδίων Χορηγιών, πιστοποίησης φορέων και κατανόησης νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και αξιοποίησης του λογιστικού προσωπικού σε σχέση με τις διαχειριστικές ανάγκες των έργων.

Τέλος, οι Διαχειριστικές Αρχές, οι ΕΦ και οι Μονάδες Εφαρμογής υλοποιούν συνεχόμενες δράσεις ημερίδων ενημέρωσης του κοινού στο πλαίσιο της κάθε πρόσκλησης υποβολής προτάσεων στα Σχέδια Χορηγιών, αλλά και στο πλαίσιο πληροφόρησης σχετικά με την πορεία υλοποίησης των ΕΠ.

8. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 5 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ 17

α) Περιγραφή και αξιολόγηση του ρόλου των επιλεγμένων εταιρών στην κατάρτιση της έκθεσης προόδου, με αναφορά στη ΣΕΣ.

Το τελικό Προσχέδιο της Έκθεσης Προόδου της ΣΕΣ στάλθηκε για διαβούλευση στα Μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής Σχεδιασμού και Στρατηγικής Παρακολούθησης στις 4 Αυγούστου 2017.

Κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης, η οποία διήρκεσε μέχρι τις 25 Αυγούστου, υποβλήθηκαν στη ΓΔ ΕΠΣΑ απόψεις/σχόλια/παρατηρήσεις, κυρίως από την πλευρά των αρμόδιων Υπουργείων και των Οργανισμών/Φορέων που έχουν αναλάβει ρόλους διαχείρισης των ΕΠ, που αφορούσαν μεταξύ άλλων προσθήκες/διευκρινίσεις σε θέματα που εγείρονται στην Έκθεση, αναθεωρημένα στατιστικά δεδομένα, καθώς και ακριβέστερη αποτύπωση της προόδου υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων και των αρχικών επιπτώσεων από την υλοποίησή τους.

Οι εν λόγω προτάσεις έτυχαν της σχετικής επεξεργασίας από τη ΓΔ ΕΠΣΑ και ενσωματώθηκαν στο τελικό κείμενο της παρούσας Έκθεσης.

β) Περιγραφή και αξιολόγηση της συμμετοχής των επιλεγμένων εταιρών στην εφαρμογή των προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις επιτροπές παρακολούθησης των προγραμμάτων.

Το συντονισμό της εταιρικής σχέσης έχει αναλάβει η ΓΔ ΕΠΣΑ, ως Εθνική Αρχή Προγραμματισμού, ενώ για την εδραίωση της συνεργασίας και της διαρκούς διαβούλευσης με όλους τους εταίρους κρίθηκε σκόπιμη η σύσταση των ακόλουθων συλλογικών Επιτροπών:

(α) Συντονιστική Επιτροπή Σχεδιασμού και Στρατηγικής Παρακολούθησης, αρμοδιότητα της οποίας είναι ο συντονισμός της αποτελεσματικής διεκπεραίωσης της διαδικασίας ετοιμασίας των Προγραμματικών Εγγράφων της περιόδου 2014-2020 και η στρατηγική παρακολούθηση της πορείας υλοποίησής τους. Η Επιτροπή διασφαλίζει το συντονισμό και με άλλα προγράμματα της ΕΕ, καθώς και με εθνικές πολιτικές και προωθεί σχετικές εισηγήσεις, όπου κρίνεται αναγκαίο, για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής, οι οποίες προωθούνται στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

(β) Συμβουλευτική Επιτροπή Σχεδιασμού και Στρατηγικής Παρακολούθησης, στην οποία συμμετέχουν τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής, καθώς και όλοι οι φορείς που απαρτίζουν τις Επιτροπές Παρακολούθησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, περιλαμβανομένων των οργανισμών που εκπροσωπούν τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των θεσμικών οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων κ.α.. Ο ρόλος της Επιτροπής αυτής είναι καθαρά συμβουλευτικός και αρμοδιότητά της είναι να εκφράζει απόψεις ως προς το περιεχόμενο των προγραμματικών εγγράφων,

¹⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 52, παράγραφος 2, στοιχείο η) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013

καθώς και για ενδεχόμενες τροποποιήσεις της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης ή/και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

(γ) Η αρχή της εταιρικότητας διασφαλίζεται, επιπλέον, από τη **συμμετοχή των εταίρων ως μέλη στις Επιτροπές Παρακολούθησης των τεσσάρων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**. Σύμφωνα με το Άρθρο 5 του Καν.(ΕΕ) 1303/2013, διακρίνονται τρεις κατηγορίες εταίρων:

- i. Υπουργεία/Υπηρεσίες, Ημικρατικοί Οργανισμοί, Αρχές Τοπικής αυτοδιοίκησης
- ii. Οικονομικοί και Κοινωνικοί Εταίροι
- iii. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις / Ιδρύματα, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις κλπ.

Στην περίπτωση των ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» και «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή», η Επιτροπή Παρακολούθησης είναι κοινή. Η σύσταση της Επιτροπής Παρακολούθησης εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό 78.483 Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 11/3/2015, ενώ τα καθήκοντα και ο τρόπος λειτουργίας της Επιτροπής καθορίζεται στον Εσωτερικό της Κανονισμό. Στον καθορισμό της σύνθεσης της Επιτροπής Παρακολούθησης λήφθηκε υπόψη ο κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός (ΕΕ) αριθμ. 240/2014 για τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Για την εξυπηρέτηση της εταιρικής σχέσης στην Επιτροπή συμμετέχουν, με δικαίωμα ψήφου, Υπουργεία και άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως Δημόσιες Αρχές (π.χ. Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος κ.α.), οι Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων Κύπρου, η Σύνοδος των Πρυτάνεων ως εκπρόσωποι των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, οργανώσεις που εκπροσωπούν τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους (π.χ. Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδία κ.α.) και την Κοινωνία των Πολιτών (π.χ. Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων, Παγκύπρια Ένωση Καταναλωτών και Ποιότητας Ζωής κ.α.), μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς που προωθούν την κοινωνική ένταξη, την ισότητα των φύλων και την εξάλειψη των διακρίσεων και ημικρατικοί οργανισμοί (η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και ο Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου). Κατά τις συνεδρίες της Επιτροπής δύναται να καλούνται να συμμετέχουν, ανάλογα με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, ειδικοί επιστήμονες, εμπειρογνώμονες και άλλοι, ως παρατηρητές χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της μέχρι τις 31/12/16, η Επιτροπή Παρακολούθησης ενέκρινε τις δύο τροποποιήσεις των ΕΠ, τις Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης των ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» και «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» για την περίοδο 2014-2015, τα Κριτήρια Αξιολόγησης Πράξεων και τα Ειδικά Κριτήρια Επιλογής για όλες τις επενδυτικές προτεραιότητες των ΕΠ, καθώς και τη Στρατηγική Επικοινωνίας, το Σχέδιο Αξιολόγησης και το Σχέδιο Δράσης Τεχνικής Βοήθειας των ΕΠ.

Όσον αφορά στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη», πέραν της Επιτροπής Παρακολούθησης, οι διάφοροι εταίροι συμμετέχουν στις διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης που λαμβάνουν χώρα πριν τον καταρτισμό Σχεδίων Χορηγιών (π.χ. ΣΧ Επ. Πρ. 3α), Προγραμμάτων (π.χ.

Ερευνητικά Προγράμματα RESTART 2016-2020), και άλλων παρεμβάσεων που συγχρηματοδοτούνται μέσω του ΕΠ, καθώς και στις διαβουλεύσεις που λαμβάνουν χώρα για τον καταρτισμό Τομεακών Στρατηγικών (π.χ. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης) και Νομοθετημάτων (π.χ. Τιμολογιακή Πολιτική Υδάτων) που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την εφαρμογή του ΕΠ. Ειδικά αναφέρεται ότι, για τη διαμόρφωση των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα 6 του ΕΠ, οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης προχώρησαν σε διαδικασίες διαβούλευσης με τους τοπικούς κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους, την τοπική κοινωνία, εκπροσώπους της τοπικής επιχειρηματικής κοινότητας και άλλους εμπλεκόμενους/επηρεαζόμενους φορείς.

Επίσης, σε ό,τι αφορά το ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή», κοινωνικοί εταίροι εμπλέκονται και στην υλοποίηση έργων που άρχισαν να υλοποιούνται στα πλαίσια των Αξόνων 1 και 4 κάτω από τους Θεματικούς Στόχους 8 και 10. Πρόκειται για το έργο «Υγιείς Εργασιακές Σχέσεις, Σύγχρονες Επιχειρήσεις» που υλοποιείται από την Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων, το έργο «Σύμπραξη με Ιδιωτικά Γραφεία Εξουρέσεως Εργασίας για προώθηση της Απασχόλησης» όπου συμμετέχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις και το έργο «Γραφεία Διασύνδεσης Πανεπιστημίων με την αγορά εργασίας» με δικαιούχο το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Για την **ενθάρρυνση της επαρκούς συμμετοχής των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων σε ενέργειες που στηρίζονται από το ΕΚΤ** και για την αποτελεσματικότερη εμπλοκή τους στη διαχείριση και παρακολούθηση συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων, προβλέπεται να αναπτυχθούν παρεμβάσεις ενδυνάμωσης της ικανότητας, υπό τη μορφή εκπαιδευτικών σεμιναρίων. Για το σκοπό αυτό θα διατεθεί ποσό ύψους €1εκ. περίπου στο πλαίσιο του Άξονα 4.

Σε ό,τι αφορά στην υλοποίηση του **Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης**, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση εξασφαλίζεται μέσω της διευρυμένης συμμετοχής εκπροσώπων των οικονομικών, κοινωνικών εταίρων και των μη κυβερνητικών περιβαλλοντικών οργανώσεων στην **Επιτροπή Παρακολούθησης** και στο **Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο**. Συγκεκριμένα, στην **Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΑΑ**, κύρια πρόνοια για τη σύνθεσή της ήταν η ανάγκη συμμετοχής των βασικών φορέων που εμπλέκονται στην πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή απαρτίζεται από ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα (Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου), ενώσεις Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (δήμων και κοινοτήτων), οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους (π.χ. Ένωση Κυπρίων Αγροτών, Παναγροτικός Σύνδεσμος Κύπρου κ.α.) και άλλους φορείς (π.χ. Παγκύπρια Ένωση Γεωπόνων, Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου κ.α.). Επίσης, κατά τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης προσκαλούνται εκπρόσωποι μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, καθώς και εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και σχετικά θέματα.

Γενικός κανόνας είναι ότι η **Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ** ενημερώνει και διαβουλεύεται με τους εταίρους όλα τα ζητήματα τα οποία θεωρεί ως σημαντικά, ενώ ανταποκρίνεται θετικά σε κάθε αίτημα διαβούλευσης που τίθεται από ενδιαφερόμενους φορείς. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι πριν από κάθε προκήρυξη προηγείται ενημέρωση και διαβούλευση της Διαχειριστικής Αρχής με την Επιτροπή Παρακολούθησης για τα κριτήρια επιλογής (κριτήρια μοριοδότησης), όπως προβλέπεται από το άρθρο 74(α) του Κανονισμού 1305/2013. Τα κριτήρια μοριοδότησης των επιμέρους μέτρων και Καθεστώτων αποτέλεσαν το κύριο θέμα συζήτησης κατά την 1η συνεδρίαση της Επιτροπής

Παρακολούθησης που πραγματοποιήθηκε στις 15/01/2016. Πέραν των συνεδριάσεων της Επιτροπής Παρακολούθησης διοργανώθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή ειδικές συναντήσεις με συγκεκριμένα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, τα οποία εξέφρασαν σχετικό ενδιαφέρον. Αναφέρονται ως παράδειγμα οι ειδικές συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν με τις αγροτικές οργανώσεις για συζήτηση των κριτηρίων μοριοδότησης του Καθεστώτος 4.1 «Επενδύσεις που βελτιώνουν τις συνολικές επιδόσεις και τη βιωσιμότητα των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων» και του Καθεστώτος 6.1. «Ενίσχυση πρώτης εγκατάστασης νέων αγροτών».

Επίσης, κατά την ετοιμασία της 1ης τροποποίησης του ΠΑΑ υπήρξε διαβούλευση με τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, τα οποία και ενέκριναν την πρόταση της Διαχειριστικής Αρχής πριν αυτή αποσταλεί στην ΕΕ. Όπως και στην περίπτωση των κριτηρίων μοριοδότησης, η Διαχειριστική Αρχή διοργάνωσε ειδική συνάντηση με τις αγροτικές οργανώσεις (που επέδειξαν σχετικό ενδιαφέρον) για παρουσίαση και συζήτηση των τριών νέων αγροπεριβαλλοντικών δράσεων που περιλήφθηκαν στο αναθεωρημένο Πρόγραμμα.

Σε ό,τι αφορά το **Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο (ΕΑΔ)**, σε αυτό συμμετέχουν όλοι οι φορείς, οργανισμοί και δημόσιες και διοικητικές υπηρεσίες που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με την Αγροτική Ανάπτυξη στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων των εταίρων του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013. Με βάση μια από τις αρχές λειτουργίας του, το ΕΑΔ είναι διαφανής και ανοιχτός χώρος συμμετοχής, δημιουργικής συνάντησης, διαλόγου και συνεργασίας του κοινωνικού, δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και των φορέων τους. Στη Συντονιστική Επιτροπή του ΕΑΔ, που αποτελεί το ανώτατο σώμα λήψης αποφάσεων, συμμετέχουν μεταξύ άλλων εκπρόσωποι της Ερευνητικής και της Επιστημονικής Κοινότητας (Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου), και αγροτικοί εταίροι μεταξύ των οποίων είναι Ομάδες Παραγωγών, Αγροτικές Οργανώσεις, Σύνδεσμοι και Οργανώσεις κοινωνικού ενδιαφέροντος, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις κ.α. Οι Αγροτικοί Εταίροι διαχωρίζονται σε 4 Θεματικές Δικτυακές Ομάδες ("Ανταγωνιστικότητα", "Περιβάλλον", "Ανάπτυξη της Υπαίθρου", "Γνώση και Καινοτομία") και σε αυτές δύναται να συμμετέχουν αντιπρόσωποι από τις Αρμόδιες Εθνικές Αρχές που σχετίζονται με το αντικείμενο των αντίστοιχων Ομάδων.

Τέλος, μια κατεξοχήν πρωτοβουλία προώθησης των αρχών της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης στο ΠΑΑ είναι το Μέτρο 19 "Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER". Σημειώνεται ότι στα πλαίσια της προπαρασκευαστικής υποστήριξης για την ετοιμασία των Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης πραγματοποιήθηκαν δράσεις για τη δημιουργία ικανοτήτων, την κατάρτιση και δικτύωση με σκοπό την προετοιμασία και την υλοποίηση μιας στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης. Ως αποτέλεσμα, ετοιμάστηκαν και υποβλήθηκαν 4 Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης. Οι σχετικές συμβάσεις μεταξύ των 4 Ομάδων Τοπικής Δράσης και του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος υπογράφηκαν στις 4 Μαΐου 2016.

Τέλος σε ό,τι αφορά στο **ΕΤΘΑ, το ΕΠ «Θάλασσα» 2014-2020** καταρτίστηκε μέσω μιας συλλογικής διαδικασίας, στην οποία συμμετείχαν αρμόδιες αρχές σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, κοινωνικοί εταίροι και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η **εταιρική σχέση εφαρμόστηκε σε όλα τα στάδια της διαδικασίας προγραμματισμού**, από το σχεδιασμό, τη διαχείριση και την υλοποίηση, έως την παρακολούθηση και την αξιολόγηση. Η διασφάλιση της εταιρικής σχέσης επιτυγχάνεται με μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί στο επίπεδο του προγραμματισμού και της επιλογής των

Μέτρων, αλλά και στα πλαίσια της υλοποίησης του Προγράμματος από την ετοιμασία των Σχεδίων Χορηγιών και των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων μέχρι την ένταξη και υλοποίησή τους.

Στην πορεία υλοποίησης του Προγράμματος, πραγματοποιούνται, όποτε προκύψει ανάγκη, επιμέρους συναντήσεις με τους παγκύπριους και τοπικούς συνδέσμους των αλιέων και τους υδατοκαλλιεργητές, κατά τις οποίες ενημερώνονται και τους εξηγούνται τυχόν απορίες και διευκρινήσεις για τις λεπτομέρειες εφαρμογής των Μέτρων και των αντίστοιχων Σχεδίων Χορηγιών. Επίσης, συναντήσεις γίνονται με τους δυνητικούς Δικαιούχους των έργων δημοσίων συμβάσεων, καθώς και με τις ΤΟΔΑ.

Πέραν των πιο πάνω, υπάρχει και ο **θεσμός των Συμβουλευτικών Επιτροπών**. Συγκεκριμένα, υπάρχουν δυο Συμβουλευτικές Επιτροπές, της Υδατοκαλλιέργειας και της Αλιείας, οι οποίες συνεδριάζουν τουλάχιστον μια φορά το χρόνο παρουσία, του Διευθυντή του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών. Στις Επιτροπές αυτές συμμετέχουν οι επιμέρους κλάδοι των παραγωγών, καθώς και αρμόδιες κυβερνητικές υπηρεσίες. Σε κάθε συνεδρία των Επιτροπών, στην ημερήσια διάταξη υπάρχει η ενημέρωση σχετικά με το Πρόγραμμα και τα σχετικά με τον κλάδο Μέτρα, καθώς και συζήτηση για τα θέματα που απασχολούν τους παραγωγούς και δυνητικούς Δικαιούχους.

Σε όλα τα στάδια της υλοποίησης του ΕΠ υπάρχει επικοινωνιακή συνεργασία με την ευρεία και ενεργό συμμετοχή όλων των φορέων. Με τους άμεσα εμπλεκόμενους (συνδέσμους αλιέων, υδατοκαλλιεργητών) συζητήθηκαν συγκεκριμένες ενέργειες / διαδικασίες όπως οι διατάξεις του κάθε Σχεδίου Χορηγιών και όπου χρειάζεται γίνεται αναθεώρηση των όρων των ΣΧ. Συγκεκριμένα, για το Σχέδιο για την αποζημίωση ζημιών από τα προστατευόμενα θηλαστικά (Μέτρο 1.19), μετά από συζητήσεις με τους αλιείς, αποφασίστηκε η τροποποίηση του Προγράμματος και αύξηση της αποζημίωσης των αλιέων.

Επιπρόσθετα, η **διασφάλιση της εταιρικής σχέσης επιτυγχάνεται και μέσω της αντιπροσωπευτικής σύνθεσης της Επιτροπής Παρακολούθησης**, η οποία αποτελεί τον κύριο μηχανισμό για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του ΕΠ. Ειδικότερα, όσον αφορά τους επιμέρους κλάδους των παραγωγών, συμμετέχουν τα συλλογικά σύνολα των αλιέων (μικρή παράκτια αλιεία, πολυδύναμη, τράτες), των υδατοκαλλιεργητών (θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας, εσωτερικών υδάτων), καθώς και άλλων παρεμφερών κλάδων, όπως εκπρόσωποι της μεταποίησης και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων, καταδυτικά κέντρα κλπ. Όσον αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση, συμμετέχουν οι Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων, που εκπροσωπούν όλες τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης. Για τους υπόλοιπους εταίρους λήφθηκαν υπόψη οι θεσμικές και άλλες διευθετήσεις σε επιμέρους τομείς και οριζόντια θέματα, όπως Ισότητα των Φύλων, Μη Διάκριση, Περιβάλλον κλπ. Κατά τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης μπορεί να κληθούν να συμμετάσχουν και μη μόνιμα μέλη, π.χ. ειδικοί επιστήμονες, εμπειρογνώμονες κλπ., που να σχετίζονται με την υλοποίηση του προγράμματος συλλογής δεδομένων, τον έλεγχο, την προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές ή άλλα θέματα ανάλογα με τα περιεχόμενα της ημερήσιας διάταξης.

γ) Άλλα στοιχεία, κατά περίπτωση.

Δεν εφαρμόζεται.

9. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΔΕΤ ¹⁸

α) Συνοπτική παρουσίαση των μέτρων που λήφθηκαν σε σχέση με την εφαρμογή των οριζόντιων αρχών, με σκοπό την εξασφάλιση της προώθησης και της παρακολούθησης των εν λόγω αρχών στους διάφορους τύπους προγραμμάτων, με αναφορά στο περιεχόμενο του συμφώνου εταιρικής σχέσης:

1) Ισότητα των φύλων, καταπολέμηση των διακρίσεων, προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρίες

Η ισότητα των φύλων, η καταπολέμηση των διακρίσεων και η προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρίες αποτελούν οριζόντιες αρχές που διέπουν την εξειδίκευση και εφαρμογή της ΣΕΣ. Η ενσωμάτωση των οριζόντιων αρχών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα περιγράφεται στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Προγραμμάτων και διασφαλίζεται κατά τον έλεγχο κριτηρίων συμβατότητας των προτεινόμενων πράξεων με τις αντίστοιχες εθνικές και ενωσιακές πολιτικές και νομοθεσίες. Επίσης, οι προτεινόμενες πράξεις ελέγχονται μέσω ειδικών κριτηρίων επιλογής ως προς τη σκοπιμότητα για τη θετική ή ουδέτερη συμβολή τους στην ισότητα των φύλων και στη μη διάκριση και τη συνάφειά τους ως προς την ενσωμάτωση των εν λόγω οριζόντιων αρχών. Σημειώνεται ότι η αρχή της μη διάκρισης περιλαμβάνει και την αρχή της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες.

Σύμφωνα με τις Εγκυκλίους 1 & 9 της Διαχειριστικής Αρχής (ΓΔ ΕΠΣΑ), στο πλαίσιο των διαδικασιών ένταξης έργων στα ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη», «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» και «Θάλασσα», λαμβάνεται, όπου ενδείκνυται, Πιστοποιητικό Συμβατότητας για την Αρχή Ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, ως η αρμόδια αρχή για την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών, καθώς και Πιστοποιητικό Συμβατότητας για τη Μη Διάκριση από το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ως η αντίστοιχη αρμόδια αρχή για τη μη διάκριση. Οι υποχρεώσεις του Δικαιούχου για την εξασφάλιση των δύο προαναφερθέντων Πιστοποιητικών Συμβατότητας περιλαμβάνονται τόσο στις Προσκήσεις των Έργων/Σχεδίων Χορηγιών όσο και στις σχετικές συμβάσεις που υπογράφονται μεταξύ Δικαιούχου και Ενδιάμεσου Φορέα.

Επίσης, η διάσταση της εφαρμογής των αρχών της ισότητας των φύλων, της καταπολέμησης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες είναι ενσωματωμένη και στις Εκ των Προτέρων Αιρεσιμότητες (ΕΠΑ) που έθεσε η ΕΕ για τη συγχρηματοδότηση έργων στα κράτη-μέλη. Η Κύπρος πληροί και τις τρεις Γενικές ΕΠΑ που αναφέρονται σε αυτές τις οριζόντιες αρχές, οι οποίες είναι αντίστοιχα η Γενική ΕΠΑ 1 (καταπολέμηση των διακρίσεων), η Γενική ΕΠΑ 2 (ισότητα των φύλων) και η Γενική ΕΠΑ 3 (προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρίες). Πληρούνται επίσης οι θεματικές ΕΠΑ που σχετίζονται με αυτές τις «αρχές» και το ΕΠ Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή, οι οποίες αφορούν την ύπαρξη Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Πολιτική (9.1), την ύπαρξη Εθνικής Στρατηγικής για τη Διά Βίου Μάθηση (10.3) και την ύπαρξη Εθνικής Στρατηγικής για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (10.4).

Τέλος, επισημαίνεται ότι η αξιολόγηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων των προαναφερόμενων ΕΠ στις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές της Κύπρου στους τομείς της ισότητας των φύλων, της μη

¹⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 2 στοιχείο θ) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013

διάκρισης και της προσβασιμότητας, αποτελεί ειδικό θεματικό πεδίο αξιολόγησης, η οποία προγραμματίζεται να εκπονηθεί το 2019.

2) βιώσιμη ανάπτυξη (προστασία του περιβάλλοντος, αποδοτικότητα των πόρων, μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή σε αυτήν, βιοποικιλότητα και πρόληψη κινδύνων).

Καθώς η επίτευξη συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης αποτελεί βασική προτεραιότητα της ΣΕΣ, τα μέτρα και οι δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ συνάδουν με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, είτε εντάσσονται σε τομείς σχετικούς με το περιβάλλον είτε όχι. Η επίδρασή τους στο περιβάλλον επιδιώκεται να είναι θετική ή τουλάχιστον ουδέτερη, ενώ σε περίπτωση ύπαρξης αρνητικών επιπτώσεων η ευθύνη για την αποκατάσταση των ζημιών βαραίνει το δικαιούχο, ως προνοείται από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», η οποία διέπει τις εθνικές νομοθεσίες που αφορούν στο περιβάλλον.

Οι απαιτήσεις των οριζόντιων πολιτικών της ΕΕ σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνονται υπόψη, τόσο στο επίπεδο του σχεδιασμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, όσο και στο επίπεδο της επιλογής των έργων που χρηματοδοτούνται από αυτά. Συγκεκριμένα, με βάση τις Εγκυκλίους 1 και 9 της Διαχειριστικής Αρχής (ΓΔ ΕΠΣΑ), στο πλαίσιο των διαδικασιών ένταξης έργων στα ΕΠ, λαμβάνεται, όπου ενδείκνυται, Πιστοποιητικό Συμβατότητας με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της διατήρησης της φύσης και βιοποικιλότητας και τη βιώσιμη ανάπτυξη, από το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ως η αρμόδια αρχή επ' αυτού. Το Τμήμα Περιβάλλοντος αξιολογεί την περιβαλλοντική επίδραση των έργων, περιλαμβανομένης της επίδρασης στη φύση και βιοποικιλότητα (η εθνική νομοθεσία απαιτεί την εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων τόσο για έργα όσο και για σχέδια/προγράμματα), καθώς και την επίδρασή τους στη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Στις περιπτώσεις Σχεδίων Χορηγιών, ο Ενδιάμεσος Φορέας υποβάλλει το Σχέδιο για έλεγχο στο Τμήμα Περιβάλλοντος και εξασφαλίζει το σχετικό Πιστοποιητικό Συμβατότητας στο επίπεδο του Σχεδίου και κατ' επέκταση για το σύνολο των έργων που προωθούνται κάτω από αυτό. Επίσης, στις Συμφωνίες Δημόσιες Χρηματοδότησης που υπογράφονται με δικαιούχους Σχεδίων Χορηγιών περιλαμβάνεται η υποχρέωση των Δικαιούχων για την τήρηση του σχετικού ενωσιακού και εθνικού νομοθετικού πλαισίου για τη διαφύλαξη, προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τέλος, στα πλαίσια υλοποίησης των έργων, λαμβάνεται υπόψη το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις.

Στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στις δράσεις της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης (κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση του τουρισμού, εκτίμηση και παρακολούθηση φέρουσας ικανότητας), της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, του σύγχρονου ενεργειακού σχεδιασμού κατασκευών και υποδομών, της αξιοποίησης βιώσιμων κατασκευαστικών μεθόδων (μείωση της κατανάλωσης πόρων και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, επαναχρησιμοποίηση πόρων, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), της αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (παρακολούθηση επιπτώσεων, ανάλυση κινδύνων και δράσεις

προσαρμογής), της προστασίας και διατήρησης της αξιοποίηση βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, καθώς και της βέλτιστης αξιοποίησης των υδάτινων πόρων.

Σε ό,τι αφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, λόγω της φιλοσοφίας και της αρχιτεκτονικής του, δεν προβλέπεται η συμπερίληψη ειδικών κριτηρίων για τη συμβατότητα των πράξεων με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, αφού δεν χρηματοδοτούνται έργα υποδομής που συνδέονται άμεσα με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, την αποδοτικότητα των πόρων, την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στην κλιματική αλλαγή και την προσαρμογή σε αυτή, την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και τη διαχείριση κινδύνων.

Στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ), η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης είναι πλήρως ενσωματωμένη. Διασφαλίστηκε δε με την ενεργό συμμετοχή του Τμήματος Περιβάλλοντος του Υπουργείου κατά τη φάση του σχεδιασμού του Προγράμματος και συνεχίζει να διασφαλίζεται στη φάση της εφαρμογής του με τη συνεχή συνεργασία της Διαχειριστικής Αρχής με το εν λόγω Τμήμα.

Ειδικότερα, σε επίπεδο γενικού στρατηγικού στόχου το ΠΑΑ αναφέρεται στην «προσαρμογή της Κυπριακής Γεωργίας στις νέες οικονομικές συνθήκες και στην αύξηση των περιβαλλοντικών προκλήσεων που δημιουργεί η κλιματική αλλαγή». Παράλληλα, δόθηκε σημαντική χρηματοδοτική βαρύτητα στις Θεματικές Προτεραιότητες 4 και 5, γεγονός που επιβεβαιώνει τη σημασία που αποδίδεται στην ενσωμάτωση των οριζόντιων αρχών για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, στο πλαίσιο ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας της Κυπριακής γεωργίας. Σε επίπεδο Μέτρων, η αρχή της αειφόρου ανάπτυξης εξυπηρετείται κυρίως από τα Μέτρα 1, 4, 8, 10, 11, 12, 13 και 16.

Η διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι ενσωματωμένη και στις Εκ των Προτέρων Αιρεσιμότητες (ΕΠΑ) που έθεσε η ΕΕ για τη συγχρηματοδότηση έργων στα κράτη-μέλη. Η Κύπρος πληροί τη Γενική ΕΠΑ 6, που αναφέρεται στην εφαρμογή της Περιβαλλοντικής νομοθεσίας σχετικά με την Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ) και τη Στρατηγική Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΕΠΕ), καθώς και τις θεματικές ΕΠΑ που σχετίζονται με το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη ή/και από το ΠΑΑ, οι οποίες αφορούν την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων με ειδική αναφορά στις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής, τις καλές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, την ενεργειακή απόδοση, την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για τους υδάτινους πόρους και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Τέλος, σε σχέση με το Ε.Π. «Θάλασσα» 2014-2020 έχουν γίνει ανάλογες ενέργειες ώστε οι Ενδιάμεσοι Φορείς, οι Δικαιούχοι και οι άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος. Επίσης στο Φύλλο Αξιολόγησης των Έργων έχει συμπεριληφθεί κριτήριο με το οποίο ελέγχεται ο βαθμός συμβολής του έργου στο φυσικό περιβάλλον και στη δημιουργία/ενίσχυση συνθηκών περιβαλλοντικής αειφορίας.

β) Συνοπτική παρουσίαση των ρυθμίσεων που τέθηκαν σε εφαρμογή για την εξασφάλιση της ενσωμάτωσης των οριζόντιων στόχων πολιτικής, με αναφορά στο περιεχόμενο της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης.

Σε ό,τι αφορά στη διασφάλιση των αρχών της Ισότητας των Φύλων και της Μη Διάκρισης (η οποία περιλαμβάνει και την αρχή της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες), καθώς και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης (προστασία του περιβάλλοντος, βιοποικιλότητα και κλιματική αλλαγή) η Κύπρος διαθέτει ισχυρό νομικό πλαίσιο, καθώς και τους απαραίτητους θεσμικούς μηχανισμούς εφαρμογής και επιτήρησης για τη διασφάλιση των συγκεκριμένων όρων στα έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ. Λεπτομέρειες για το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την εφαρμογή των προαναφερθέντων αρχών υπάρχει αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Διαχειριστικής Αρχής <http://www.structuralfunds.org.cy/Legislation>.

Όπως αναφέρθηκε στην παράγραφο (α) πιο πάνω, η Διαχειριστική Αρχή διασφαλίζει την ενσωμάτωση των αρχών αυτών στα συγχρηματοδοτούμενα από τα ΕΔΕΤ έργα, μέσω των διαδικασιών που απαιτούνται από το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις Εγκυκλίους 1 και 9 για την ένταξη έργων δημοσίων συμβάσεων και σχεδίων χορηγιών αντίστοιχα, απαιτείται από τους Δικαιούχους η εξασφάλιση Πιστοποιητικών Συμβατότητας για την «ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών», για τη «μη διάκριση» και για τις «περιβαλλοντικές επιπτώσεις», από τις αρμόδιες κυβερνητικές υπηρεσίες, οι οποίες είναι αντίστοιχα το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Επιπρόσθετα, τόσο οι προαναφερθέντες αρμόδιες κυβερνητικές υπηρεσίες όσο και άλλοι φορείς που προωθούν τις οριζόντιες αρχές της ισότητας των φύλων, της μη διάκρισης και της βιώσιμης ανάπτυξης συμμετέχουν στις Επιτροπές Παρακολούθησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των ΕΔΕΤ.

Ειδικότερα αναφέρεται ότι, στην Επιτροπή Παρακολούθησης των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής, συμμετέχουν με δικαίωμα ψήφου το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Αρχή Ισότητας και Αρχή κατά των Διακρίσεων), ο Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης), η Επιτροπή Ισότητας των Φύλων στην Απασχόληση και Επαγγελματική Εκπαίδευση (Τμήμα Εργασίας), η Επίτροπος Περιβάλλοντος και το Τμήμα Περιβάλλοντος, και από την πλευρά της Κοινωνίας των Πολιτών η Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Ανάπηρων, η Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου και η Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων. Σε ό,τι αφορά την Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, σε αυτή συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου ο Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης).

Αντίστοιχα, στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Θάλασσα» συμμετέχουν ο Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης), το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για θέματα μη διάκρισης, το Τμήμα Περιβάλλοντος, καθώς και σχετικές με το περιβάλλον Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

γ) Άλλα στοιχεία, κατά περίπτωση.

Δεν εφαρμόζεται.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ¹⁹

1. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝ²⁰

α) Γενική περιγραφή της υλοποίησης της ΠΑΝ, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο η ΠΑΝ έχει συμβάλει στην εφαρμογή της Εγγύησης για τη Νεολαία και παράθεση συγκεκριμένων παραδειγμάτων παρεμβάσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο της ΠΑΝ.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει κριθεί ως επιλέξιμη περιφέρεια για χρηματοδότηση στα πλαίσια της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) της ΕΕ. Οι πόροι που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο από την ΠΑΝ για την περίοδο 2014-2016 ανέρχονται σε €11.6εκ. Με την αντίστοιχη στήριξη από το ΕΚΤ και την εθνική συμμετοχή οι πόροι της ΠΑΝ ανέρχονται συνολικά σε €25.2εκ., με τη στήριξη της Ένωσης να φθάνει το 92% (ή €23.2εκ.). Στο πλαίσιο της Ενδιάμεσης Αναθεώρησης του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου η Κύπρος πρόκειται να ενισχυθεί με πρόσθετους πόρους από την ΠΑΝ για την περίοδο 2017-2020.

Για την υλοποίηση της ΠΑΝ εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 2014 το «**Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση των Νέων - ΕΣΔΑΝ**», το οποίο έχει ως ομάδα στόχο **τους νέους ηλικίας 15-29 ετών που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης**. Πρόκειται για ένα στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής που συνδυάζει βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες δράσεις, με στόχο την αύξηση της απασχόλησης των νέων (15-29) και την καταπολέμηση της ανεργίας της συγκεκριμένης ηλικιακής Ομάδας Στόχου. Το ΕΣΔΑΝ περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το **Αναθεωρημένο Σχέδιο Δράσης για την Εφαρμογή της Σύστασης «Εγγύηση για τη Νεολαία»**, σύμφωνα με την οποία για κάθε νέο ηλικίας 15-24 ετών θα πρέπει να προσφέρεται μια ευκαιρία απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης εντός 4 μηνών από την ημέρα που παραμένει άνεργος ή που ολοκληρώνει / διακόπτει την εκπαίδευσή του. Σύμφωνα με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, και λόγω της ιδιαιτερότητας των χαρακτηριστικών των νέων στην Κύπρο, το επιλέξιμο ηλικικό όριο για την «Εγγύηση για τη Νεολαία» διευρύνεται για να καλύπτει τα **15-29 έτη**.

Οι παρεμβάσεις που προωθούνται με συγχρηματοδότηση από την ΠΑΝ και την αντίστοιχη στήριξη από το ΕΚΤ, περιλαμβάνουν τοποθέτηση νέων (15-24 ετών) εκτός αγοράς εργασίας, εκπαίδευσης και κατάρτισης, αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα για πρόσληψη νέων σε επιδοτούμενες θέσεις απασχόλησης, προγράμματα πρακτικής άσκησης, καθώς επίσης υπηρεσίες συμβουλευτικής, και δράσεις πληροφόρησης.

Στο πλαίσιο αυτό υλοποιήθηκε το έργο «**Σχέδιο Τοποθέτησης Άνεργων Νέων Αποφοίτων Γυμνασίων, Λυκείων, Τεχνικών Σχολών και Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης μέχρι διετούς διάρκειας για απόκτηση Εργασιακής Πείρας σε Επιχειρήσεις /Οργανισμούς**». Το έργο υλοποιήθηκε σε δυο φάσεις – κύκλους, με τον πρώτο να έχει ολοκληρωθεί το 2015 και το δεύτερο το 2016.

¹⁹ για τους σκοπούς του άρθρου 19 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1304/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

²⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1304/2013

Στο πλαίσιο του 1^{ου} κύκλου (Φεβρουάριος 2014), υποβλήθηκαν συνολικά **2.255** αιτήσεις από άνεργους νέους για τοποθέτηση σε επιχειρήσεις/οργανισμούς για απόκτηση εργασιακής πείρας. Μετά από σχετική αξιολόγηση των αιτήσεων, οι τοποθετήσεις άρχισαν να πραγματοποιούνται από 1η Ιουλίου 2014. Συνολικά, μέχρι το τέλος του 2015 επωφελήθηκαν **1.197** άνεργοι νέοι, εκ των οποίων οι **862** ολοκλήρωσαν με επιτυχία το πρόγραμμα τοποθέτησής τους. Στο πλαίσιο του 2^{ου} κύκλου (Ιούνιος 2015), υποβλήθηκαν **1.022** αιτήσεις από άνεργους νέους για τοποθέτηση σε επιχειρήσεις/οργανισμούς για απόκτηση εργασιακής πείρας. Μέχρι το τέλος του 2016 επωφελήθηκαν **577** άνεργοι νέοι, εκ των οποίων οι **460** ολοκλήρωσαν με επιτυχία το πρόγραμμα τοποθέτησής τους. Συνολικά και για τους κύκλους του έργου μέχρι τις 31/12/2016 επωφελήθηκαν **1.774** άνεργοι νέοι, εκ των οποίων οι **1.322** ολοκλήρωσαν με επιτυχία το πρόγραμμα τοποθέτησής τους.

Το Νοέμβριο του 2016 προκηρύχθηκε από το Τμήμα Εργασίας το «**Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την εργοδότηση άνεργων νέων μέχρι 25 ετών-1η Πρόσκληση**» (Σχέδιο Χορηγιών) με δικαιούχους τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα και Π/Υ €4,0 εκ., ενώ ακολούθησε και 2^η Πρόσκληση, τον Απρίλιο του 2017 με Π/Υ €1,5 εκ.

β) Περιγραφή τυχόν προβλημάτων που προέκυψαν κατά την υλοποίηση της ΠΑΝ και των μέτρων που λήφθηκαν για την αντιμετώπισή τους.

Οι αναπτυξιακές ανάγκες που σχετίζονται με τον τομέα της αγοράς εργασίας και ειδικότερα με την απασχόληση των νέων, εκτιμάται ότι θα αντιμετωπιστούν με σειρά μέτρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης για την Εφαρμογή της Σύστασης «Εγγύηση για τη Νεολαία» και του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση των Νέων - ΕΣΔΑΝ». Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν την ενίσχυση του επαγγελματικού προσανατολισμού και στη διασύνδεση της συμβουλευτικής με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, στην ανάπτυξη και βελτίωση των δεξιοτήτων των νέων, σε τοποθετήσεις σε επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής πείρας και στην παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με τη σχετική Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (SWD(2016) 323 final) και την Έκθεση της Επιτροπής για την Κύπρο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2017 (SWD(2017) 78 final), κατά την πρώτη τριετία υλοποίησης της ΠΑΝ στην Κύπρο, η ανεργία των νέων μειώθηκε, ωστόσο το 2016 εξακολουθούσε να παραμένει σε υψηλά επίπεδα (29,9%) και πάνω από το μέσο όρο της Ε.Ε. (20,1%), παρά τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την ενίσχυση της απασχόλησης, τη βελτίωση στο σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και την εταιρική σχέση που έχει αναπτυχθεί μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Επίσης, το ποσοστό των νέων (15-24) που δεν εντάσσονται στην απασχόληση, εκπαίδευση ή κατάρτιση (NEETs) παρέμενε το 2016 σε υψηλό επίπεδο (15,9%, έναντι 15,3% το 2015), επίσης πάνω από το μέσο όρο της Ε.Ε. (11,5%). Η προσπάθεια των αρμόδιων φορέων για την καταγραφή και προσέγγιση των μη καταγεγραμμένων ανέργων νέων και των NEETs, δεν έχει αποφέρει ακόμα συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Οι κύριες προκλήσεις, διαρθρωτικού χαρακτήρα, που εξακολουθούν να υφίστανται και να επηρεάζουν την απασχολησιμότητα των νέων συνδέονται κυρίως με την ενίσχυση της ικανότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ), η οποία κατέχει κεντρικό ρόλο στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση της

ΠΑΝ, να παρέχει εξατομικευμένες υπηρεσίες παροχής συμβουλών και επαγγελματικού προσανατολισμού, την ανάπτυξη μιας πιο ολοκληρωμένης στρατηγικής για την προσέγγιση των μη εγγεγραμμένων NEETs, την ενίσχυση της συμμετοχής των εργοδοτών στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση και το σχεδιασμό μέτρων για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης. Μια επίσης σημαντική πρόκληση που δεν έχει αντιμετωπιστεί επαρκώς, αφορά στην αναντιστοιχία μεταξύ δεξιοτήτων/ ειδικοτήτων που αναζητούν οι εργοδότες από τους νέους και εκείνων που παρέχει το εκπαιδευτικό σύστημα, η οποία συμβάλει στα υψηλά ποσοστά ανεργίας που καταγράφονται.

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα στο πλαίσιο της υλοποίησης της ΠΑΝ δεν μπορούν να δικαιολογήσουν κάποια ιδιαίτερη πρόοδο. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την ενίσχυση της ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης δεδομένου ότι η πρόσληψη πρόσθετων συμβούλων καθυστερεί διαρκώς και τα σχέδια για τη βελτίωση των υπηρεσιών παραμένουν ασαφή. Επίσης, παρατηρείται κάποια πρόοδος όσον αφορά την προσέγγιση των μη καταγεγραμμένων ανέργων, ιδίως των νέων, ωστόσο η έκβαση αυτών των πρωτοβουλιών από πλευράς αποτελεσμάτων δεν είναι ακόμη γνωστή.

Γι' αυτό το λόγο στις συστάσεις που απευθύνει το Συμβούλιο προς την Κύπρο για το 2017 (COM(2017) 512 final), στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων η λήψη μέτρων για την επίτευξη των μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, τη βελτίωση της προσέγγισης των μη καταγεγραμμένων ανέργων, τη βελτίωση της ποιότητας των αποτελεσμάτων των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να βελτιωθούν η συνάφειά του με την αγορά εργασίας και οι επιδόσεις του, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών.

Από τις παρεμβάσεις που προγραμματίστηκαν το 2016, όπως ήδη σημειώθηκε, προκηρύχθηκε το **«Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την εργοδότηση ανέργων νέων μέχρι 25 ετών-1η Πρόσκληση»**, ενώ τον Απρίλιο του 2017 ακολούθησε και 2^η Πρόσκληση. Επίσης, στις αρχές του 2017 προκηρύχθηκαν **«Προγράμματα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού σε νέους 15-24 που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης»** και το έργο **«Εκσυγχρονισμός/ Ενίσχυση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης»**. Σε ό,τι αφορά το τελευταίο, προβλέπεται η υλοποίηση μιας σειράς δράσεων που αφορούν στην ενίσχυση της ΔΥΑ με εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, την ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, την επιμόρφωση του στελεχιακού δυναμικού, και την αναμόρφωση του μηχανογραφικού συστήματος της ΔΥΑ (CPS). Ειδικά στο πλαίσιο της ΠΑΝ προγραμματίζονται ενέργειες προσέλκυσης των νέων για συμμετοχή σε δράσεις του Εθνικού Σχεδίου για την Απασχόληση των Νέων, εφαρμογή δράσεων ομαδικής συμβουλευτικής, κατάρτιση του προσωπικού των γραφείων εργασίας, ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης, βελτίωση του μηχανογραφικού συστήματος κλπ.

Έως τις 31/12/2016 είχε ενεργοποιηθεί το 50% (ήτοι €12,5 εκατ.) της συνολικής χρηματοδότησης της ΠΑΝ μέσω της έκδοσης τριών (3) προσκλήσεων, ενώ οι πιστοποιημένες δαπάνες ανέρχονταν μόλις στο 20% της συνολικής χρηματοδότησης της ΠΑΝ.

γ) Αξιολόγηση της υλοποίησης της ΠΑΝ όσον αφορά τους σκοπούς και τους στόχους που έχουν οριστεί, καθώς και τη συμβολή στην εφαρμογή της Εγγύησης για τη Νεολαία.

Το 2015 εκπονήθηκε αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων που υλοποιούνται από την ΠΑΝ και την αντίστοιχη στήριξη του ΕΚΤ, σύμφωνα με το Άρθρο 19 (6) του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1304/2013. Η μελέτη εστίασε στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και του αντίκτυπου των παρεμβάσεων που προωθούνται στα πλαίσια της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) στην Κύπρο. Σύμφωνα με την τελική έκθεση αξιολόγησης (Δεκέμβριος 2015) διαφάνηκε ότι:

- Ο αρχικός σχεδιασμός, χαρακτηρίζεται ως ικανοποιητικός, καθώς:
 - Βασίζεται σε αξιόπιστα στατιστικά δεδομένα.
 - Καλύπτει τις προβλεπόμενες ομάδες στόχους, όπως προδιαγράφονται στο σχετικό Κανονισμό.
 - Οι παρεμβάσεις καλύπτουν ένα ικανοποιητικό πλέγμα δράσεων με υψηλό βαθμό συνέργειας μεταξύ τους.
- Έως το Δεκέμβριο του 2015, από το σύνολο των προγραμματιζόμενων παρεμβάσεων, είχε ενεργοποιηθεί μόνο εκείνη που αφορά το Σχέδιο Τοποθέτησης Άνεργων Νέων Αποφοίτων Γυμνασίων, Λυκείων, Τεχνικών Σχολών και Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης μέχρι και διετούς διάρκειας για Απόκτηση Εργασιακής Πείρας σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς. Οι υπόλοιπες παρεμβάσεις δεν εφαρμόστηκαν άμεσα, καθότι ένεκα της οικονομικής κατάστασης που βρισκόταν η χώρα ενεργοποιήθηκαν παρεμβάσεις ευρύτερου χαρακτήρα, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι νέοι, ενώ διέθεταν και μεγαλύτερο βαθμό ωριμότητας (Σχέδια Χορηγιών για μακροχρόνια ανέργους, νεανική και γυναικεία επιχειρηματικότητα, κλπ). Στην κατεύθυνση αυτή, κρίθηκε σκόπιμη η χρονική μετατόπιση της εφαρμογής τους για το 2016 (Α' Εξάμηνο), ώστε να μην συμπέτουν χρονικά και να «ανταγωνίζονται» μεταξύ τους.
- Η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΑ) κατέχει τον κεντρικό / βασικό ρόλο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της ΠΑΝ και ιδιαίτερα της «Εγγύησης για τη Νεολαία», καθώς αποτελεί το σημείο εστίασης μεταξύ όλων των φορέων που θα υλοποιήσουν δράσεις για τους νέους, ενώ είναι αρμοδιότητά της να κατευθύνει τους νέους στη βάση εξατομικευμένων υπηρεσιών στα διάφορα προγράμματα και σχέδια που εφαρμόζονται ή θα εφαρμοστούν μελλοντικά.

Οι κυριότερες εισηγήσεις της Αξιολόγησης συνοψίζονται ως εξής:

- Ενεργοποίηση των υπολοίπων παρεμβάσεων της ΠΑΝ, με έμφαση στο Σχέδιο πρόσληψης ανέργων νέων και στις δράσεις ευαισθητοποίησης / ενημέρωσης. Ιδιαίτερα σημαντική, η ενίσχυση τομέων προτεραιότητας και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Ουσιαστική ενεργοποίηση του Ενιαίου Συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης των Ενεργών Μέτρων Πολιτικής Απασχόλησης, με έμφαση στις απαιτήσεις παρακολούθησης της ΠΑΝ και πρόβλεψη για κάλυψη των διαφόρων παραμέτρων της (πχ για οικονομικά μη ενεργούς).

- Άμεση ενεργοποίηση του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου, στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης (με πιθανή αναβάθμιση / διεύρυνση του ρόλου του), δεδομένου ότι θα αναλάβει την ευαισθητοποίηση / ενημέρωση των νέων για τις διάφορες παρεμβάσεις του ΕΣΔΑΝ / ΠΑΝ,
- Παράλληλη ενεργοποίηση των παρεμβάσεων εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης της ΔΥΑ, με έμφαση σε δράσεις που αφορούν τους νέους και ειδικότερα την εφαρμογή της «Εγγύησης για τη Νεολαία» και της ΠΑΝ.
- Δημιουργία και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, με συνδυασμό επιμόρφωσης και απόκτησης εργασιακής πείρας.

Ειδικά σε ό,τι αφορά τον 1^ο κύκλο του «Σχεδίου Τοποθέτησης Άνεργων Νέων Αποφοίτων Γυμνασίων, Λυκείων, Τεχνικών Σχολών και Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης μέχρι διετούς διάρκειας για απόκτηση Εργασιακής Πείρας σε Επιχειρήσεις /Οργανισμούς», πραγματοποιήθηκε εσωτερική αξιολόγηση από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (Δικαιούχος του έργου) αναφορικά με την επίδραση του Σχεδίου στην απασχολησιμότητα των νέων. Διαφάνηκε ότι σχεδόν 1 στους 3 συμμετέχοντες του Σχεδίου (32,7%) είναι απασχολούμενοι 4 περίπου μήνες μετά την ολοκλήρωση της συμμετοχής τους. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 42,9% από αυτούς που απασχολούνται, εξακολουθούν να βρίσκονται στην επιχείρηση/οργανισμό όπου τοποθετήθηκαν. Πάνω από 9 στους 10 συμμετέχοντες (90,7%) αξιολογούν ως πολύ καλό ή καλό το βαθμό αξιοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που απόκτησαν μέσα από τη συμμετοχή τους στο Σχέδιο. Πάνω από 8 στους 10 (84,4%) θεωρούν ότι η συμμετοχή τους βελτίωσε τις προοπτικές απασχόλησής τους. Πάνω από 9 στους 10 συμμετέχοντες (91,1%) στο Σχέδιο είναι είτε πολύ ικανοποιημένοι ή ικανοποιημένοι από το Σχέδιο στο οποίο συμμετείχαν, και θα παρότρυναν τρίτους για να συμμετάσχουν σε αντίστοιχο Σχέδιο (94,5%).

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 111 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΟΒΛΗΘΟΥΝ ΤΟ 2017 ΚΑΙ ΤΟ 2019

11. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΡΟΣΤΕΘΟΥΝ, ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ²¹

11.1 Πρόοδος της εφαρμογής της ολοκληρωμένης προσέγγισης της εδαφικής ανάπτυξης, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης περιφερειών που αντιμετωπίζουν δημογραφικές προκλήσεις και μόνιμα ή φυσικά προβλήματα, της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος.

Στο ΠΑΑ είναι δημοσιευμένος ο προσωρινός κατάλογος των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα και περιλαμβάνεται στην Ενιαία Αίτηση Εκταρικών Επιδοτήσεων του ΚΟΑΠ. Το Τμήμα Γεωργίας διεξάγει αυτή την περίοδο μελέτη με βάση τα βιοφυσικά κριτήρια (1ο στάδιο οριοθέτησης) αλλά και του Fine Tuning (2ο στάδιο οριοθέτησης), για να ενταχθούν περιοχές που αντιμετωπίζουν μειονεκτήματα με βάση τα 8 βιοφυσικά κριτήρια και για να εξαιρεθούν οι περιοχές που έχουν ξεπεράσει τα προβλήματα του βιοφυσικού κριτηρίου. Η τελική μελέτη βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο και μέχρι την 1/1/18 θα πρέπει να υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση. Για το 1ο στάδιο οριοθέτησης έχει ήδη ληφθεί έγκριση από το JRC.

Σχετικά με την προσέγγιση «CLLD» στο πλαίσιο του ΠΑΑ, η πρόσκληση του Μέτρου 19 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER» οδήγησε στην επιλογή 4 Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), που είναι οι Αναπτυξιακές Εταιρείες των Επαρχιών Λάρνακας-Αμμοχώστου, των Κοινοτήτων Περιοχής Τροόδου, της Πάφου και της Λεμεσού. Τα εγκεκριμένα Προγράμματα των ΟΤΔ περιλαμβάνουν δράσεις όπως:

- Σχέδια χορηγιών αγροτουρισμού, δράσεων οικοτεχνίας και χειροτεχνίας, επισκέψιμων αγροκτημάτων και καταστημάτων λιανικής πώλησης που σχετίζονται με γεωργικά προϊόντα, μονάδων εστίασης και αναψυχής.
- Προώθηση, εφαρμογή και έλεγχος σήματος ποιότητας.
- Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων.
- Σχέδια εκπαίδευσης/κατάρτισης.
- Αναπλάσεις, Μουσεία και Πολυκέντρα.
- Έργα διατοπικής και διακρατικής Συνεργασίας.

²¹ Σύμφωνα με το άρθρο 111 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, συμπεριλαμβανομένης, όπου απαιτείται, της συμπλήρωσης των υπόλοιπων τμημάτων της έκθεσης προόδου

Οι μελλοντικές προσκλήσεις του Μέτρου 19 περιλαμβάνουν «Δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης για μη γεωργικές δραστηριότητες», «Δράσεις Αγροτουρισμού» και «Μελέτες και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης».

Σε ό,τι αφορά τη συμβολή του ΕΠ Θάλασσα στην προσέγγιση «CLLD», η πρόοδος ήταν περιορισμένη, αφού μόλις το 2016 εγκρίθηκαν οι 3 Τοπικές Ομάδες Δράσης Αλιείας (ΤΟΔΑ) και οι αντίστοιχες Στρατηγικές τους για Τοπική Ανάπτυξη. Με βάση τις Στρατηγικές αυτές, οι 3 ΤΟΔΑ αναμένεται να υλοποιήσουν ενέργειες μέσω του Μέτρου 4.3 Εφαρμογή των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης-Σχέδια που υποστηρίζονται από ΤΟΔΑ και του Μέτρου 4.4 Δραστηριότητες συνεργασίας, οι οποίες θα συμβάλουν στην επίτευξη του Ειδικού Στόχου της ΠΕ4 για διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, αξιοποίηση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και διατήρηση και ανάπτυξη θέσεων απασχόλησης στις αλιευτικές περιοχές.

Σε ό,τι αφορά το Μέτρο 4.1 για την παροχή προπαρασκευαστικής υποστήριξης, καμία ΤΟΔΑ δεν αιτήθηκε στήριξη και το ποσό μεταφέρθηκε στα Μέτρα 4.3 και 4.4. Αυτό έγινε γιατί οι ΤΟΔΑ αιτήθηκαν προπαρασκευαστική υποστήριξη μέσω του Leader (Μέτρο 19.1 του ΠΑΑ). Οι 3 ΤΟΔΑ βασίζονται σε υφιστάμενες ΟΤΔ του Προγράμματος Leader και έχουν γίνει οι αναγκαίες προσαρμογές ώστε να πληρούν τα κριτήρια για το ΕΠ Θάλασσα. Συγκεκριμένα, έχουν διαφορετική σύνθεση, χωριστές επιτροπές λήψης αποφάσεων και επιλογής έργων, καθώς και τήρηση ξεχωριστών βιβλίων και διαδικασιών. Η συμβολή στην επίτευξη των αντίστοιχων δεικτών αποτελέσματος της ΠΕ4 θα διαφανεί τα επόμενα έτη, δεδομένου ότι μέσα στο 2017 οι ΤΟΔΑ θα προχωρήσουν σε προκηρύξεις και ακολούθως στην ένταξη και υλοποίηση έργων.

11.2 Πρόοδος της υλοποίησης των δράσεων για την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους και των δικαιούχων να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν τα Ταμεία.

Στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας 7Α και 7Β για την Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής του **ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής**, και του Άξονα Προτεραιότητας 5 για την Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής του **ΕΚΤ**, επιδιώκεται η ενίσχυση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας που απαιτείται για την εφαρμογή του **Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»** και του **Ε.Π. «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή»**, με κύριο γνώμονα τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των πόρων που διατίθενται στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής 2014-2020. Για το σκοπό αυτό, προβλέπεται η υλοποίηση παρεμβάσεων, μέσω των οποίων υποστηρίζεται η στελέχωση της Διαχειριστικής Αρχής και των υπόλοιπων φορέων με κατάλληλο και υψηλών προσόντων προσωπικό, ικανό να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της υλοποίησης, της παρακολούθησης, της ενημέρωσης και της επικοινωνίας, της επαλήθευσης, των ελέγχων και της αξιολόγησης των ΕΠ, καθώς και παρεμβάσεις που αφορούν στην εκπαίδευση των στελεχών σε αντικείμενα σχετικά με την εφαρμογή των ΕΠ. Επίσης, σε ό,τι αφορά στους δικαιούχους, προβλέπεται η ενίσχυση της διαχειριστικής τους επάρκειας, ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις διαχείρισης και υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν, μέσω κατάλληλων δράσεων ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας ανά κατηγορία Δικαιούχων ή οριζόντια.

Το Δεκέμβριο 2016 εγκρίθηκε από την Επιτροπή Παρακολούθησης κοινό Σχέδιο Δράσης Τεχνικής Βοήθειας για τα δύο Ε.Π., το οποίο έχει ως σκοπό την ομαδοποίηση των επιλέξιμων δράσεων Τεχνικής Βοήθειας, καθώς και την εξειδίκευση και οριοθέτηση των βασικών κατηγοριών δαπανών που περιλαμβάνονται σε αυτές. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει, επίσης, τον προϋπολογισμό για τη χρονική

περίοδο εφαρμογής των ΕΠ κατά ενότητα δράσεων και φορέα για το κάθε Ταμείο, καθώς και τη διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθείται από τους αρμόδιους φορείς για την ένταξη των έργων Τεχνικής Βοήθειας στα ΕΠ.

Βάσει του Σχεδίου Δράσης, αναμένεται να ενταχθούν στα ΕΠ έργα Τεχνικής Βοήθειας από το 2017 και μετά. Ωστόσο, με την εκ των προτέρων έγκριση της Διαχειριστικής Αρχής, η υλοποίηση έργων Τεχνικής Βοήθειας είχε αρχίσει από το 2015 και συνεχίστηκε και το 2016. Τα έργα αυτά αφορούν στην υποστήριξη της διαχείρισης και παρακολούθησης των ΕΠ, όπως η ανάπτυξη και λειτουργία του ΟΠΣ, η διενέργεια δράσεων αξιολόγησης, πληροφόρησης και επικοινωνίας, η διοργάνωση εργασιών και τεχνικών συναντήσεων με την ΕΕ, καθώς και άλλων τεχνικών συσκέψεων για την παρακολούθηση των ΕΠ, και η συμμετοχή σε επιτροπές και ομάδες εργασίας.

Ειδικότερα, το 2016 πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά σεμινάρια για το ΟΠΣ, με τη συμμετοχή Ενδιάμεσων Φορέων, Δικαιούχων και λειτουργών της ΔΑ. Επίσης, λειτουργοί της ΔΑ συμμετείχαν σε σεμινάρια και εκπαιδεύσεις στο εξωτερικό σχετικά με την Πολιτική Συνοχής, τη λειτουργία των ΕΔΕΤ, την ΠΑΝ κ.ά. Τέλος, δράσεις Τεχνικής Βοήθειας υλοποιήθηκαν και από τους Ενδιάμεσους Φορείς, που αφορούσαν κυρίως μισθούς, συμμετοχή σε σεμινάρια, αγορά υπηρεσιών συμβούλων/εμπειρογνομόνων και ελεγκτών, καθώς και ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων φορέων διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών.

11.3 Πρόοδος της εφαρμογής διαπεριφερειακών και διακρατικών δράσεων.

Στο πλαίσιο τόσο του Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» όσο και του Ε.Π. «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» δεν προβλέπεται η εφαρμογή διαπεριφερειακών ή/και διακρατικών δράσεων.

Αντίθετα, στο πλαίσιο του ΠΑΑ και του Ε.Π. «Θάλασσα» και ειδικότερα στο πλαίσιο της προσέγγισης «CLLD» προβλέπεται μέσω των Μέτρων 19.3 και 4.4. αντίστοιχα η υλοποίηση έργων διαπεριφερειακής και διακρατικής συνεργασίας. Στόχος των παρεμβάσεων είναι η χρηματοδότηση της προετοιμασίας και υλοποίησης δραστηριοτήτων συνεργασίας, που περιλαμβάνουν την υλοποίηση έργων διαπεριφερειακής ή διακρατικής συνεργασίας, καθώς και την προπαρασκευαστική τεχνική στήριξη για τα έργα αυτά. Τα έργα διαπεριφερειακής και διακρατικής συνεργασίας επιλέγονται από τις ΤΟΔΑ και οι συγκεκριμένες προτάσεις, υποβάλλονται μαζί με την υποβολή της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης. Επίσης, χρηματοδοτείται η προπαρασκευαστική τεχνική στήριξη για έργα διαπεριφερειακής και διακρατικής συνεργασίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι ΤΟΔΑ αποδεικνύουν ότι προετοιμάζουν την υλοποίηση ενός έργου.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της ετοιμασίας του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική (ΟΘΠ), έχει δημιουργηθεί υποομάδα για τη θαλάσσια εποπτεία που θα διερευνήσει τις οποιεσδήποτε συνέργειες/συνεργασίες σε ό,τι αφορά έργα που θα υλοποιηθούν κατά την περίοδο 2014-2020, **συμπεριλαμβανομένου του ΕΤΘΑ**, του ISF **καθώς και έργων διακρατικής συνεργασίας**. Μεταξύ άλλων σε αυτή λαμβάνουν μέρος το ΤΑΘΕ, το ΤΕΝ που έχει την αρμοδιότητα για το VTΜIS (Vessel Traffic Information System), η Λιμενική και Ναυτική Αστυνομία, το Κέντρο Έρευνας και Διάσωσης του Υπουργείου Άμυνας, το Τμήμα τελωνείου και οι Λιμενικές Αρχές.

Τέλος, η **Σύμβαση της Βαρκελώνης** –συμβαλλόμενο Μέρος της οποίας είναι και η Κύπρος-, μέσω της Οικοσυστημικής προσέγγισης, είναι σε μεγάλο βαθμό εναρμονισμένη με την Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική (2008/56/ΕΚ), η οποία με τη σειρά της προωθεί και ενισχύει τη σύμβαση και τη συνεργασία μεταξύ των οκτώ κρατών της ΕΕ και 14 άλλων Μεσογειακών παράκτιων χωρών. Σε αυτό το πλαίσιο πολλές από τις δράσεις που προωθούνται μέσα από το Ε.Π. «Θάλασσα» 2014-2020 εξυπηρετούν ταυτόχρονα την επίτευξη των στόχων της ΟΠΘΣ. Τέτοιες δράσεις είναι για παράδειγμα οι έρευνες βαθέων οικοσυστημάτων, η χαρτογράφηση του οικότοπου προτεραιότητας λιβάδια *P. oceanica*, η μελέτη και η παρακολούθηση ξενικών ειδών, η καταγραφή και αξιολόγηση του πληθυσμού των κητωδών, η μελέτη των τροφικών πλεγμάτων, τα προγράμματα παρακολούθησης των θαλάσσιων υδάτων της Κύπρου κλπ.

11.4 Πρόοδος της εφαρμογής των μέτρων για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια ή στοχευόμενων ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας, διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού, με ειδική μέριμνα για τις περιθωριοποιημένες κοινότητες και τα άτομα με αναπηρίες, τους μακροχρόνια ανέργους και τους νέους χωρίς επαγγελματική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των χρησιμοποιούμενων χρηματοδοτικών πόρων.

Οι αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας που σχετίζονται με την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της ενεργούς ένταξης ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, αντιμετωπίζονται μέσα από μέτρα που έχουν σχεδιαστεί στο πλαίσιο του Ε.Π. «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» και λαμβάνουν τη στήριξη του **ΕΚΤ**, και τα οποία εφαρμόζονται σε Παγκύπριο επίπεδο. Από τα μέτρα που έχουν σχεδιαστεί, είχαν ενεργοποιηθεί έως το τέλος του 2016 με ορίζοντα υλοποίησης το 2017 Σχέδια Παροχής Κινήτρων για πρόσληψη ειδικών ομάδων πληθυσμού και συγκεκριμένα **ατόμων με χρόνιες παθήσεις, ατόμων με αναπηρία και ατόμων ηλικίας άνω των 50 ετών**. Τα Σχέδια περιλαμβάνονται στα μέτρα των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης που εφαρμόζονται στην Κύπρο και συμβάλλουν στην προσπάθεια που καταβάλλεται για καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ειδικότερα όσον αφορά την ενεργό ένταξη ευπαθών ομάδων πληθυσμού στην αγορά εργασίας.

Για την κοινωνική και εργασιακή ένταξη των **ατόμων με αναπηρίες** ξεκίνησε, επίσης, η υλοποίηση του έργου «Επέκταση Εφαρμογής του Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας και Λειτουργικότητας», στο πλαίσιο του οποίου θα λειτουργήσουν 3 Κέντρα αξιολόγησης που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες των ΑμεΑ σε Παγκύπρια βάση. Ήδη έχουν ολοκληρωθεί 3.918 αξιολογήσεις από την έναρξη του έργου.

Για **τους μαθητές που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες** και απειλούνται ή βιώνουν διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό, εφαρμόζεται σε επιλεγμένες σχολικές μονάδες δράσεις σχολικής και κοινωνικής ένταξης. Πρόκειται για το Πρόγραμμα «ΔΡΑ.Σ.Ε.» που το 2016 υλοποιήθηκε σε 42 σχολικές μονάδες (Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσια), καλύπτοντας περίπου το 10% των μαθητών. Τη σχολική χρονιά 2016-2017, η εφαρμογή του προγράμματος προγραμματίζεται να επεκταθεί σε περίπου 80

σχολικές μονάδες (Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσια/Λύκεια, Τεχνικές Σχολές), καλύπτοντας περίπου το 12% του μαθητικού πληθυσμού, με απώτερο στόχο την κάλυψη του 15% του μαθητικού πληθυσμού.

Για την εργοδότηση των **μακροχρόνια ανέργων** εφαρμόστηκε Σχέδιο Παροχής Κινήτρων, το οποίο υλοποιήθηκε μέσω 2 Προσκλήσεων (Ιούλιος & Νοέμβριος 2015), στο πλαίσιο του οποίου υπογράφηκαν 1.009 ΣΔΧ συνολικού ύψους σχεδόν €6 εκατ. Το Σχέδιο αφορούσε την επιχορήγηση της απασχόλησης εγγεγραμμένων ανέργων, σε Επαρχιακό ή Τοπικό Γραφείο Εργασίας (Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης – ΔΥΑ) για πάνω από (6) συνεχόμενους μήνες πριν την ημερομηνία πρόσληψής τους.

Για τους **νέους ηλικίας 25 μέχρι 29 ετών που βρίσκονται εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης ή Κατάρτισης (NEETs)** προγραμματίζεται εντός του 2017 Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Το Σχέδιο θα αποσκοπεί στην άμβλυση της ανεργίας στους νέους ηλικίας από 25 μέχρι 29 ετών, οι οποίοι δεν μετέχουν σε πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Στο πλαίσιο του Σχεδίου αναμένεται να ενταχθούν οκτακόσια (800) άτομα από την Ομάδα Στόχο.

